

Opasraportti

LTK - Erikoislääkärikoulutus v. 2007-2009 (2007 - 2009)

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUS JA PERUSTERVEYDENHUOLLON LISÄKOULUTUS

LUKIJALLE

Tämä opinto-opas sisältää erikoislääkärin tutkinnon opetussuunnitelmat vuosille 2007-2008, 2008-2009 sekä perusterveydenhuollon lisäkoulutusta ja erikoislääkärin koulutusta koskevat pysyväismääräykset.

Opinto-oppaasta löytyvät keskeiset erikoislääkärikoulutusta ja perusterveydenhuollon lisäkoulutusta koskevat tiedot. Oppaaseen on hyvä tutustua jo perusterveydenhuollon lisäkoulutusta suoritettaessa ja erikoislääkärikoulutusta suunniteltaessa. Lisätietoja koulutuksesta saa koulutusohjelmien vastuuhenkilöiltä, kouluttajilta ja ohjaajilta sekä koulutuspäälliköltä ja jatkokoulutustoimistosta (Lääketieteellinen tiedekunta, os. Aapistie 5 A, PL 5000, 90014 Oulun yliopisto, puh. 08-5375106, e-mail: eija.ruottinen@oulu.fi ja puh. 08-5375107 opintoasiansihteeri, fax 08-5375111).

Opinto-opas sekä erikoislääkärikoulutusta koskevat lomakkeet, tiedotteet yms. löytyvät myös internetistä <http://www.medicine.oulu.fi/>

Eija Ruottinen
koulutuspäällikkö

LÄÄKETIETEELLISEN TIEDEKUNNAN HALLINTO

Aapistie 5 90014 Oulun yliopisto
puh.08-5375011 (vaihe)
fax: 08-5375111

Dekaani

Markku Savolainen, professori puh. 3154105

I Varadekaani

Olli Vainio, professori, 5375864

II varadekaani

Tuula Salo, professori, puh. 5375592

Hallintopäällikkö

Juha Kukkonen, puh. 5375100

Koulutuspäällikkö (tieteellinen ja ammatillinen jatkokoulutus)

Eija Ruottinen, puh. 5375106

Opintoasianpäällikkö (peruskoulutus)

Hanna Pesonen, puh. 5375102

Hallintopalvelut

Sirkka-Liisa Broström, osastosihteeri (yleis-, talous- ja henkilöstöhallinto) puh. 5375103

Leena Seppänen, opintoasiansihteeri (peruskoulutus ja yleishallinto) puh. 5375104

Anne Ollila, opintoasiansihteeri (jatkokoulutus) puh. 5375107

Tiedekunnan hallinto

Tiedekunnan hallintoa hoitavat tiedekuntaneuvosto ja tiedekunnan dekaani, joiden toimikausi on kolme kalenterivuotta. Tiedekunnan tehtävistä määrätään Oulun yliopistosta annetun asetuksen 24 §:ssä ja niistä kerrotaan myös Oulun yliopiston yleisoppaassa. Tiedekuntaneuvoston jäsenet vuosiksi 2006-2008 valittiin syksyllä 2005 pidetyssä vaalissa.

Erikoislääkärikoulutuksen kehittämistä ja koordinoitua varten tiedekunnassa toimii ammatillinen jatkokoulutustoimikunta, jonka puheenjohtaja on v. 2006 - 2008 professori Anja Tuulonen silmätautien klinikalta puh.

3153299. Alueellisena yhteistyöelimenä erikoislääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä toimii alueellinen neuvottelukunta, jonka puheenjohtaja on dekaani Markku Savolainen.

Tieteellistä jatkokoulutusta koskevia asioita hoitaa tutkijankoulutustoimikunta puheenjohtajanaan professori Tuula Salo puh.5375592. Edellä mainittujen toimikuntien sihteerinä toimii koulutuspäällikkö Eija Ruottinen puh. 5375106.

I.ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT PYSYVÄISMÄÄRÄYKSET

Erikoislääkärikoulutusta koskevat pysyväismääräykset ovat lääketieteellisten tiedekuntien

yhteisesti sopimat määräykset, jotka koskevat kaikkia erikoisaloja ja kaikkia tiedekuntia.

1. Erikoislääkärikoulutusta koskevat asetukset

Erikoislääkäriasetuksen (678/98) mukainen koulutus alkoi 1.1.1999. Asetus toi merkittäviä muutoksia erikoislääkärikoulutukseen. Erikoisalojen määrä väheni aikaisemmasta 92:sta 49:ään. Koulutusohjelmista tuli 5 ja 6 vuoden koulutusohjelmia aikaisempien 6 ja 8 vuoden koulutusohjelmien sijasta. Erikoisalojen nimiin tuli muutoksia ja arvioinnista tuli osa koulutusta. Erikoislääkäriin tutkintoa koskeva asetusmuutos (A 1343/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Asetus sisältää muutoksia terveyskeskuspalveluun sekä koulutuksen rakenteeseen. Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta.

Yliopisto voi kuitenkin tehdä poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavasta koulutusajasta, mikäli yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat eivät voi osoittaa kohtuullisessa ajassa koulutuspaikkaa (Asetukset liitteenä)

Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen liittyvät säädökset ja käytännöt on esitetty luvussa II (asetus perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta A1435/93 ja asetusmuutos A 1342/2002).

2. Opinto-oikeuden myöntäminen

Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on Suomessa saanut oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia. Nämä oikeudet ja luvat myöntää Terveystieteiden tutkimuskeskus (TEO) lakien terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/94 ja 1030/2000) nojalla.

Opinto-oikeutta erikoislääkäriin tutkinnon suorittamista varten Oulun yliopistossa haetaan lääketieteelliseltä tiedekunnalta lomakkeella, joita saa tiedekunnan jatko- koulutustoimistosta os. Aapistie 5 PL 5000 90014 Oulun yliopisto (puh. 085375107) sekä internetistä <http://www.medicine oulu.fi/>

Opinto-oikeutta ja myöhemmin erikoislääkäriin tutkintoa haetaan siltä yliopistolta, jonka vastuualueella erikoislääkärikoulutus on tarkoitus pääosin suorittaa. Opinto-oikeus myönnetään vain yhteen koulutusohjelmaan kerrallaan. Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa vain yhdessä yliopistossa kerrallaan. Opinto-oikeushakemuksen mukana toimitetaan myös ilmoittautumislomake yliopistoon. Opinto-oikeuden hakemiselle ja sen yhteydessä tehtävälle ensimmäiselle ilmoittautumiselle ei ole asetettu määräaikaa.

3. Ilmoittautuminen yliopistoon

3.1. Läsnäoloilmoitus

Erikoistuvan lääkärin tulee olla läsnä olevana opiskelijana yliopistossa siihen asti kunnes tutkinto on suoritettu. Ilmoittautuminen tulee tehdä vuosittain syyskuun puoleen väliin mennessä

Ilmoittautumislomakkeen voi toimittaa opinto-oikeushakemuksen mukana jatkokoulutustoimistoon tai toimittaa opiskelijapalveluihin Linnanmaalle os. PL 8100 90014 Oulun yliopisto.

Ilmoittautuminen on mahdollista tehdä myös *internetissä* (ks kohta 3.3.). *Ilmoittautua voi myös sähköpostissa osoitteessa opintoasiat@oulu.fi. Ilmoittautuminen internetissä edellyttää, että opiskelijalla on voimassa oleva tunnus atk-keskuksen paju-koneessa.*

Läsnä olevaksi ilmoittautunut opiskelija voi käyttää yliopiston tietoliikennepalveluja mm. henkilökohtainen sähköpostiosoite (Tietohallinto, puh. 08-5533080). Mikäli opiskelija ei ilmoittaudu yliopistoon, hän menettää tietohallinnon toimesta myös paju-koneen käyttäjätunnukset.

Rekisteröityminen jatkokoulutuslistalle

Erikoistuva voi kirjoittautua jatkokoulutuslistalle (ltkjatkot@lists.oulu.fi) lähettämällä sähköpostiviestin osoitteeseen ltkjatkot-request@lists.oulu.fi Viestin otsikoksi subject) laitetaan sana subscribe. Viestin varsinaiseen tekstiosaan ei kirjoiteta mitään. Postituslistan kautta saa tietoa koulutuksista yms. suoraan omaan sähköpostiin.

3.2. Ylioppilaskuntaan ilmoittautuminen

Ylioppilaskuntaan ilmoittautuminen on jatko-opiskelijalle vapaaehtoista. Mikäli jatko-opiskelija haluaa ylioppilaskunnan jäseneksi, tulee hänen ilmoittautua lukuvuoden alussa ilmoittautumisaikana ja maksaa ylioppilaskunnan jäsenmaksu (30 e/lukukausi). Kesken lukuvuoden voi ilmoittautua ylioppilaskuntaan, mikäli myös opinto-oikeus on myönnetty kesken lukuvuoden. Tällöin ylioppilaskunnan jäseneksi on ilmoittauduttava kahden viikon kuluessa opinto-oikeuden myöntämisen jälkeen. Ellei opiskelija halua kuulua ylioppilaskuntaan häneltä ei peritä maksuja. Maksun suorittaneet voivat käyttää hyväkseen mm. YTHS:n palveluja. Sen sijaan VR:n myöntämät etuudet ja opiskelijoiden ateriatuki (edellyttää opintotukea) eivät koske jatko-opiskelijoita.

3.3. Ilmoittautuminen verkossa

Läsnä olevaksi ilmoittautuminen ja ylioppilaskunnan *maksujen maksaminen* (lisätietoja

opiskelijapalveluista) *WebOodissa* on mahdollista, jos opiskelijalla on verkkopankkitunnukset Nordeassa, OKOssa tai Sammassa. Verkkopankkitunnusta eivät tarvitse poissaolevaksi ilmoittautuvat tai läsnä olevaksi ilmoittautuvat jatko-opiskelijat, jotka eivät liity ylioppilaskunnan jäseniksi.

Lisätietoja ilmoittautumisesta saat opiskelijapalveluista puh. 08-5534035/5534046/5534036/5533968, Oulun yliopiston <http://www.sivuilta/> (www.hallinto.oodi.fi/oodi/oyweboodi/kayttoohje.html) tai suoraan WebOodista (<https://weboodi.oulu.fi/>)

4. HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO

Erikoislääkärikoulutuksen parissa työskentelee hyvin monia toimijoita.

Varsinainen päättävävalta erikoislääkärikoulutuksessa on opetusministeriöllä ja koulutusyksiköillä eli lääketieteellisillä tiedekunnilla Muut viranomaiset ja toimielimet ovat neuvoa-antavia tai niiden tehtävänä on koulutuksen kehittäminen ja koordinointi- Seuraavassa on kerrottu eri toimijoiden sekä myös erikoislääkärikoulutuksen kannalta keskeisten erikoistuvan lääkärin, koulutuksen vastuuhenkilön, kouluttajien ja ohjaajien

tehtävistä.

Erikoistuvan lääkärin tulee tutustua opinto-oppaassa selvitettyihin oman erikoisalansa vaatimuksiin sekä laatia henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhdessä koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa sekä pitää lokikirjaa saamastaan koulutuksesta . Lisäksi hänen tulee osallistua oman oppimisessa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen

Koulutusohjelman vastuuhenkilö toimii oman koulutusohjelmansa osalta asiantuntijana ja vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta. Vastuuhenkilön tulee hyväksyä erikoistuvan lääkärin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat sekä seurata ja arvioida koulutuksen ja oppimisen edistymistä.

Kouluttaja on koulutuksen vastuuhenkilön nimeämä. Hän vastaa osaltaan koulutuksen toteutumisesta ja osallistuu arviointiin. Yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa kouluttajaksi haluava hakee koulutusoikeuksia yliopistolta. Kun yliopisto on myöntänyt hänelle koulutusoikeudet, vastaa ao. kouluttaja koulutuspaikan koulutusedellytyksistä ja osallistuu arviointiin.

Henkilökohtainen ohjaaja (tutor) on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö ja ohjaa myös erikoistuvaa lääkäriä tämän työtehtävissä ja huolehtii laaditun koulutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta sekä teoriakoulutuksen että käytännön koulutuksen osalta. Ohjaaja osallistuu myös arviointeihin, ohjaa erikoistuvaa lääkäriä tämän työtehtävissä ja huolehtii laaditun koulutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta sekä teoriakoulutuksen että käytännön koulutuksen osalta.

Ammatillisen jatkokoulutustoimikunnan tehtävänä on vastata ammatillisen jatkokoulutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista Oulun yliopiston vastuualueella. Ammatillinen jatkokoulutustoimikunta käsittelee erikoislääkärin tutkintoon liittyviä asioita, ohjaa koulutuksen käytännön toteutumista ja vastaa perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta.

Alueelliset neuvottelukunnat toimivat yliopistojen yhteydessä alueellisina yhteistyöeliminä erikoislääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä

(asetus erikoislääkärin tutkinnosta 678/98).

Lisäksi alueelliset neuvottelukunnat tekevät selvitykset koulutuspaikkojen saatavuudesta sekä antavat lausunnot yliopistolle koskien poikkeuspäätöstä yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksista

(A xx/2007)

Neuvottelukunnissa ovat edustettuina yliopisto sekä sen vastuualueen yliopistollinen keskussairaala, sairaanhoitopiirit, perusterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, lääninhallitukset ja opiskelijat.

Koulutusyksiköjen (eli yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat) toimivaltaan kuuluu päättää siitä, mitkä virat, toimet tai tehtävät ovat erikoislääkärikoulutukseen soveltuvia koulutusvirkoja. Koulutusyksiköt hyväksyvät koulutussopimukset, jotka on tehty yliopistosairaalan ja yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa

Koulutusyksiköt hyväksyvät erikoistumaan hakeutuvat koulutusohjelmiin, hyväksyvät koulutussuunnitelmat, nimeävät vastuuhenkilöt, kouluttajat ja kuulustelijat, käsittelevät palvelua ym. opintoja koskevia asioita sekä antavat tutkintotodistukset.

Koulutusyksiköt valvovat erikoislääkärikoulutusta vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa yksiköissä.

Koulutusyksiköt voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa

Koulutusyksiköiden tulee toimia keskenään yhteistyössä perustaessaan koulutusohjelmia, vahvistaessaan koulutusvaatimuksia ja järjestäessään niihin kuuluvaa koulutusta. Koulutusyksikkö myös päättää perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen liittyvistä asioista.

Yliopistollisissa sairaaloissa ja muissa koulutuspaikoissa, joiden kanssa on tehty *koulutussopimukset*, suoritetaan erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin . *Erikoistuvan lääkärin valinnasta koulutusvirkaan neuvotellaan vastuuhenkilön kanssa.*

Opetusministeriö päättää asianomaisen yliopiston esityksestä ja sosiaali- ja terveysministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin koulutusyksikössä on. Erikoislääkärin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Kuopion, Oulun, Tampereen ja Turun lääketieteellisissä tiedekunnissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön *alainen terveydenhuollon oikeusturvakeskus (TEO)* myöntää lisensiaatin tutkinnon jälkeen hakemuksesta oikeuden harjoittaa *lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä* lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön *johdon ja valvonnan alaisena*. Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen jälkeen tulee hakea TEO:lta oikeutta harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä. Myös erikoislääkärin tutkinnon suorittaneet hakevat TEO:lta ammatinharjoittamisoikeutta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/94 ja 1030/2000). Neuvottelukunnan alaisen lääkäri- ja hammaslääkärijaoksen (asetus erikoislääkärin tutkinnosta 678/1998 8 §) tehtävänä on avustaa neuvottelukuntaa lääkäreiden ja hammaslääkäreiden liikkuvuuteen, johtamiskysymyksiin ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi jaoston tulee kehittää alueellista yhteistyötä alueellisten neuvottelukuntien kanssa.

Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvottelutilaisuus toimii koulutusyksikköjen ja muiden tahojen (OPM,STM,TEO Lääkäriliitto) yhteistyöelimenä koulutuksen kehittämisessä.

5. ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAMINEN

5.1. Tutkinnon tavoitteet

Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoisalan lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun , hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

5.2. Koulutuksen rakenne

Erikoislääkärikoulutuksen voi aloittaa heti lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja laillistamisen jälkeen.

Erikoislääkärikoulutus jakaantuu

1. Käytännön palveluun ja toimipaikkakoulutukseen.

Käytännön palvelu sisältää terveyskeskuspalvelun, runkokoulutuksen tai täydentävään koulutuksen sekä varsinaisen erikoisalan koulutuksen.

Tutkinnon pituus on 5 tai 6 vuotta alasta riippuen. Erikoislääkärikoulutuksessa tulee vähintään puolet suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa tiettyjä erikoislääkäriasetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta (A1343/2002, liite). Poikkeuksen hakemisesta em. sääntöön säädetään asetuksessa xx/2007

2. *Koulutuksen arviointiin.* Erikoistuvan lääkärin tulee osallistua oman oppimisen ja koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin.

3 *Teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen*

4. *Valtakunnalliseen kuulusteluun*

Erikoislääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua ja ohjattua. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva lääkäri osallistuu normaaliin kliiniseen työhön ja hankkii näin erikoisalansa käytännön taidot.

Moniammatillinen johtamiskoulutus osana erikoislääkärin tutkintoa

Opetusministeriö on kirjeellään pyytänyt yliopistoja ja ammattikorkeakouluja yhteistyössä käynnistämään sosiaali- ja terveysalan moniammatillisen johtamiskoulutuksen suunnittelun ja toimeenpanon sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutustyöryhmän muistion pohjalta (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:30, Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutustyöryhmän muistio). Nykyinen lääkäreiden ja hammaslääkäreiden hallinnonpätevyyden koulutus lakkaa tämän vuoden lopussa. Koulutuksen tilalle ei tule lääkäreille ja hammaslääkäreille omaa erillistä johtamiskoulutusta, vaan johtamiskoulutus tulee sisällyttää osaksi perus- ja ammatillisia jatkotutkintoja.

Johtamiskoulutuksen suunnittelu ja organisointi on vielä tiedekunnissa kesken. Johtamiskoulutuksen kokonaisuuden suorittamisen yksityiskohtaiset suunnitelmat valmistunevat opinto-oppaan voimassaolokaudella 2007-2009. Ajankohtaisia tietoja johtamiskoulutuksen etenemisestä voi seurata tiedekunnan kotisivuilta.

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen (PTL) voi halutessaan suorittaa samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa suorittamalla vaadittavien palvelujen lisäksi koulutukseen kuuluvan, 16 tunnin mittaisen kurssimuotoisen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävän koulutuksen (ks. erilliset ohjeet luku II).

5.3. Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus

5.3.1. Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua *vähintään 9 kuukautta*. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua laaja-alaisesti ja monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää ohjaajan antamassa työtodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä.

Terveyskeskusjakso suoritetaan koulutusyksikön hyväksymissä terveyskeskuksissa, joiden kanssa yleislääketieteen laitos on tehnyt koulutussopimuksen.

Erikoislääkärikoulutukseen sisältyvä terveyskeskusjakso suoritetaan samoja periaatteita noudattaen kuin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksessa. (ks. luku II)

Kokenut lääkäri ja terveyskeskuspalvelu

Erikoislääkärin tutkintoa koskevan asetuksen (A1343/2002) perustelumuistio antaa tiedekunnalle mahdollisuuden käyttää harkintaa erikoislääkärin tutkintoon hyväksytyin kokeneen lääkärin kohdalla vaadittavan terveyskeskuspalvelun suhteen (ks. kohta 6. siirtymäkauden ohjeet)

5.3.2. Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus ja runkokoulutus

Joidenkin sisällöltään läheisten erikoisalojen koulutukseen sisältyy ns. *runkokoulutus*.

Yhteinen runko-osa suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Tarkoituksena on varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveyspalvelujärjestelmän kannalta sekä taata mm. päivystystoiminnassa tarvittavat valmiudet. Runkokoulutusjaksolle voidaan nimetä oma vastuhenkilö.

Yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa työtä ohjaavat koulutusyksikön hyväksymä kouluttaja, henkilökohtainen ohjaaja ja muut erikoislääkärit.

Runkokoulutuksen jälkeen siirrytään sen alan eriytyvään koulutukseen, millä alalla erikoislääkärin tutkinto suoritetaan.

Runkokoulutus tulee pääsääntöisesti suorittaa ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista.

Runkokoulutuksen päättyessä tarkistetaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja varmistetaan, että runkokoulutuksen tavoitteet on saavutettu.

5.3.3. Yliopistollinen keskussairaalapalvelu ja eriytyvä/erikoisalan koulutus

Eriytyvän/erikoisalan koulutuksen aikana erikoistuva lääkäri perehtyy oman erikoisalansa tietoon ja erikoislääkärin tehtäviin.

Eriytyvä/erikoisalan palvelu suoritetaan pääosin yliopistollisessa sairaalassa, mutta alakohtaisesti osia voidaan suorittaa muissakin koulutussairaaloissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimus

Yliopistosairaalassa työtä ohjaavat koulutuksen vastuhenkilö, muut kouluttajat, henkilökohtainen ohjaaja, yliopiston opetushenkilökunta ja sairaalan palveluksessa olevat erikoislääkärit.

5.3.5. Poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavaan palveluun

Erikoislääkärikoulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa (A1343/2002) mainittuja aloja lukuun ottamatta. Koulutusyksiköt voivat myöntää erikoisalakohortaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaalat ja muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

5.3.6. Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut *toimipaikkakoulutustilaisuudet*, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään koulutuspaikassa työaikana 2#5 tuntia viikossa. Koulutustilaisuudet voivat olla seminaareja, demonstraatioita tai tilaisuuksia, joissa käydään järjestelmällisesti läpi oman erikoisalan ja terveydenhuollon kokonaisuuden keskeisiä kysymyksiä.

5.3.7. Palveluja koskevia määräyksiä

Palveluita koskevat erikoisalakohortaiset koulutusvaatimukset on selvitetty koulutusohjelmakuvauksissa.

Palveluajat

Asetuksen mukaan erikoislääkärikoulutus suoritetaan ensisijaisesti kokopäivätyössä.

Koulutusohjelman vastuhenkilön harkinnan mukaan voidaan koulutukseen

hyväksyä myös osa-aikaista palvelua, jos osa-aikainen palvelu on viikoittain

vähintään 50 % kokoaikaisesta palvelusta. Tällöin koulutusaika vastaavasti pitenee

Osa-aikaisesta palvelusta tulee sopia etukäteen koulutusohjelman vastuhenkilön kanssa mikäli yli puolet koulutuksesta suoritetaan osa-aikaisena .

Lyhi n erikoiskoulutukseksi hyväksyttävä *palvelujakso on yksi kuukausi* (Kalenterikuukausi tai 30 päivää. Palveluja ei lasketa viikkoina)

Terveyskeskuspalvelu on mahdollista suorittaa osittain myös osapäiväisenä, mikäli terveyskeskuspalvelulle asetetut tavoitteet saavutetaan. Osa-aikainen palvelu on oltava kuitenkin viikoittain vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta

(vähintään 18.5 tuntia/viikko) . Tällöin koulutusaika vastaavasti pitenee. Terveyskeskuspalvelua tulee suorittaa vähintään 3 kk kokopäiväisessä työssä (ks. perusterveydenhuollon lisäkoulutus luku II)

Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevystä syystä pidetystä virkavapaudesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta tai opintovapaasta tentin lukua varten voidaan lukea koulutukseen yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille.

Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

Palvelu puolustusvoimissa/siviilipalvelussa

Erikoislääkärikoulutukseen voidaan hyväksyä tapauskohtaisesti sotilaslääketieteen koulutusta /puolustusvoimissa tapahtuvaa palvelua sekä siviilipalveluun liittyvää työskentelyä erikoisalan vastuuhenkilön päätöksellä toimenkuvan perusteella. Koulutus tulee tapahtua päätoimisessa lääkärin tehtävässä tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa.

Tutkijana toimiminen

Erikoisalan koulutukseen voidaan hyväksyä enintään 6 kuukautta päätoimisena (palkallisena) tutkijana toimimista, joka on erikoisalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa. Tutkimustyö lasketaan siihen koulutusosioon (keskussairaala/yliopistosairaala tai muu), missä tutkimustyö on tosiasiallisesti tehty.

Lisäksi erityisestä syystä vastuuhenkilön arvion mukaan voidaan tutkimustyötä hyväksyä koulutukseen enintään 6 kk, mikäli koulutusohjelman kliiniset tavoitteet saavutetaan. Erikoistuvalla lääkärille, joka on hyväksytty tutkijakouluun, voidaan hyväksyä tutkijana toimimisesta eriytyvään/erikoisalan koulutuksen vastuuhenkilön etukäteen tekemän koulutussuunnitelman mukaisesti enintään yksi vuosi.

Tutkimustyötä voidaan hyväksyä erikoislääkärin tutkintoon enintään 1 vuosi.

Palvelu eri tehtävissä

Koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymä palvelu *erikoislääkärin pätevyyttä* edellyttävässä virassa, toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseksi edellyttäen, että erikoistuva lääkäri osallistuu varsinaisissa koulutusviroissa oleville tarkoitettuun koulutukseen ja että hänellä on *kouluttaja*

Toimimista apulaisopettajan tai päätoimisen tuntiopettajan tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseen enintään kaksi vuotta edellyttäen, että siihen liittyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai kliinistä toimintaa

Minkä tahansa koulutusyksikön erikoistumispaikoissa suoritettu erikoiskoulutuksen palvelu *hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä* ao. koulutusohjelman vaatimusten mukaiseksi palveluksi.

Palvelu ulkomailla

Osa erikoislääkäriin tutkintoon kuuluvasta palvelusta voidaan suorittaa ulkomailla. Tiedekunta päättää palvelun hyväksymisestä sisällön perusteella kuultuaan vastuuhenkilöä. Ulkomaisen klinisen palvelun hyväksymisen perusteena on lääkärin oikeudet kyseisessä maassa.

Suoritusten vanheneminen

Terveyskeskuksessa suoritettu palvelu ei vanhene. Muuhun koulutukseen kuuluvat palvelut sekä teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kurssit vanhenevat kymmenessä (10) vuodessa. Valtakunnallinen kuulustelu vanhenee neljässä (4) vuodessa.

Erityisestä syystä erikoistuva lääkäri voi saada pidennystä suoritustensa voimassaoloon (esim. äitiys- ja vanhempainloma). Hoitovapaan osalta palvelujen vanhenemisessa voidaan pidennyksenä huomioida äitiys- ja vanhempainrahaan oikeuttava aika (noin yksi vuosi).

Koulutusohjelman ja koulutusyksikön vaihtaminen

Koulutusohjelman vaihtaminen tapahtuu samaa menettelyä noudattaen kuin haettaessa ensimmäistä kertaa opinto-oikeutta erikoislääkäriin tutkintoon. Vaihtaessaan koulutusyksikköä erikoistuvan lääkärin on sekä ilmoitettava vaihdostaan vanhaan koulutusyksikköön että haettava opinto-oikeutta uudesta koulutusyksiköstä.

Usean erikoislääkäriin tutkinnon suorittaminen

Lähtökohtana on, että suoritetaan yksi erikoislääkäriin tutkinto. Erityisistä syistä lääkäri voi suorittaa useampiakin erikoislääkäriin tutkintoja. Tällöin tutkinnot tulee suorittaa peräkkäin. Eri erikoislääkäriin tutkintoihin kuuluva koulutus on suoritettava vain niiltä osin kuin koulutusohjelmat poikkeavat toisistaan. Suoritusten vanhenemista koskevat määräykset ovat voimassa myös tällaisissa tapauksissa.

5.4. Arviointi ja erikoistuvan lääkärin ohjaus

5.4.1. Osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin

Koulutusprosessin kehittäminen ja arviointi tarkoittaa sekä erikoistuvan lääkärin oppimisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Erikoistuvan lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista.

5.4.2. Henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja lokikirja

Vastuuhenkilö tai hänen valtuuttamansa kouluttaja tekee yhdessä erikoistuvan lääkärin kanssa tämän henkilökohtaisen koulutussuunnitelman heti erikoistumisen alussa, jo ennen runkokoulutuksen alkua. Erikoistuvan lääkärin aikaisempi työkokemus ja omat oppimistavoitteet otetaan suunnitelmaa laadittaessa huomioon. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi koulutukselle asetettavat tavoitteet sekä eri koulutusvaiheiksi hyväksyttävät ajanjaksot ja suunnitellut koulutuspaikat. Koulutuksen edistymisestä tulee raportoida viimeistään runkokoulutusvaiheen lopussa mutta tarvittaessa jo aikaisemmin. Koulutuksen seurannasta vastaa koulutuksen vastuuhenkilö.

Koulutusyksikön tulee antaa erikoistujalle ao. erikoisalan lokikirja runkokoulutusvaiheen alussa. Koulutusyksikkö vastaa lokikirjan sisällöstä, mutta erikoistuva lääkäri siihen tulevien merkintöjen ajantasaisuudesta. Lokikirjan merkinnöillä voidaan osoittaa jo saatu koulutus ja toisaalta miltä osa-alueilta koulutusta tulisi vielä saada. Samalla erikoisalalla tulisi olla valtakunnallisesti mahdollisimman yhtenäinen lokikirja.

5.4.3. Henkilökohtainen ohjaaja/tuutor

Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja eli tuutori, joka on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö. Tuutori /ohjaaja voi olla sama koko koulutuksen ajan, runkokoulutusvaiheeseen ja eriytyvään vaiheeseen voidaan nimetä oma tuutori/ohjaaja tai tuutori/ohjaaja voi olla koulutuspaikkakohtainen. Ohjaajan tulee myös osallistua koulutusprosessin arviointiin. Lääketieteellisen tiedekunnan tuutorointia koskevat ohjeet on esitetty opinto-oppaan liitteessä.

5.4.4. Erikoislääkärikoulutuksen arviointi

Oppimisen ja koulutuksen arvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut tavoitteet, joihin suorituksia ja saavutuksia toistuvasti verrataan. Koulutusohjelmalla ja myös sen eri jaksoilla tulee olla selkeät ja

tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna sitä varten laadittuja lomakkeita. Koulutuksen vastuuhenkilö vastaa koulutuksen seurannasta. Vastuuhenkilö ja erikoistuva lääkäri arvioivat koulutuksen alussa yhdessä asettamiensa tavoitteiden saavuttamista toistuvasti ja laativat koulutuksen etenemisestä yhteenvedon vähintään vuosittain. Erikoistuva lääkäri ja hänen henkilökohtainen ohjaajansa/tuutorinsa selvittävät yhdessä eri koulutusjaksojen alkaessa jaksolle asetetut tavoitteet, sovittavat ne yhteen erikoistujan henkilökohtaisten tavoitteiden kanssa sekä arvioivat oppimista jaksojen ja koulutusohjelmien tavoitteiden pohjalta jaksojen aikana ja niiden lopulla.

On suositeltavaa, että erikoistuva lääkäri voi arvioida myös ohjaajansa toimintaa. Tämä hyödyttää myös ohjaajan työtä ja sen kehittämistä. Erikoisalat antavat yksityiskohtaisemmat ohjeet arvioinnista omissa koulutusohjelmissaan.

5.5. Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Tavoitteet

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Suunnitelma teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen eri osa-alueista tehdään henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhteydessä. Koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy suunnitelman. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjamerkinnoilla.

Koulutusyksiköt vastaavat hyväksytyjen koulutusohjelmien tasosta ja laadusta. Tavoitteena on, että koulutusyksiköt tarjoaisivat koko vaaditun kurssimuotoisen koulutuksen itse tai yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa. Koulutusyksikkö voi hyväksyä kurseja, joiden järjestäjänä ovat mm erikoisalayhdistys, lääkäriyhdistykset tai muu lääketieteellinen taho. Koulutuksen tulee tällöinkin täyttää teoreettiselle koulutukselle asetetut vaatimukset.

Teollisuus tai yritys ei voi yksin toimia koulutuksen järjestäjänä. Koulutusohjelmien aiheiden otsikoinnissa ei tule näkyä yksittäisten lääkkeiden kauppanimiä (*Liite : Teoreettinen koulutus ja teollisuus*), Ohjelman sisällöstä tulee vastata vähintään alan erikoislääkäri tai lääkäriyhdistys. Koulutus voidaan hyväksyä teoreettiseksi koulutukseksi myös muille erikoisaloille.

Laajuus

Asetuksen mukaan erikoislääkärin tutkintoon kuuluu vähintään 80 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Tämä voi olla ao. erikoisalan opintoja syventävää tai tiettyjä muita aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta. *Oman erikoisalan koulutuksen osuuden* tulee kuitenkin olla *vähintään 60 tuntia*. Sellaisilla aloilla, joilla on yhteinen runkokoulutus, teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa sekä runkokoulutuksen että erikseen eriytyvän koulutuksen aikana. Eriytyvän koulutuksen volyymi on vähintään 40 tuntia. Teoreettiseen koulutukseen sisältyy myös alalla toimimisen kannalta oleellista j *ohtamiseen ja hallintoon* perehdyttävää koulutusta *vähintään 20 tuntia*. Tämän koulutusosan sisältö voi koostua esim. terveydenhuollon organisaatiosta, suunnittelusta, taloudesta, johtamisesta ja lainsäädännöstä. Vastuuhenkilön harkinnan mukaan koulutukseen voi sisältyä myös muita aihepiirejä, kuten esim. etiikan opetusta.

Koulutuksen kriteerit ja mitoitus

Suositteluvia ovat laajat kokonaisuudet, esimerkiksi oppiaineiden itsensä järjestämät vuosittain toistuvat kurssit. Pienillä erikoisaloilla voidaan kurssimuotoinen koulutus järjestää yhteistyönä. Yhtä opetustuntia vastaa *45 minuutin* luento tai muu opetustilanne. *Alle 3 tunnin (3x45 min) mittaisia yksittäisiä koulutustilaisuuksia ei hyväksytä.*

Koulutuksen suositellaan sisältävän luentojen ohella aktivoivia opetusmenetelmiä (pienryhmäopetus, tehtävät, yms.). Opetusvolyyymi on pystyttävä selkeästi tunnistamaan koulutustilaisuuden ohjelmasta. Tehtävien lisäksi laajempiin kursseihin voi liittyä myös kuulusteluja.

Oppimateriaali tulisi olla saatavilla ennen koulutustilaisuutta. Opetuksessa käytettävästä visuaalisesta materiaalista!! (esim. diasarja pienennettyinä kopioina, erilaiset hand-outit, jne.) tulisi antaa kopiot osallistujille.

Ulkomainen koulutus

Ulkomailla järjestettäviä kurseja hyväksytään vastuuhenkilön esityksestä. Myös ulkomaisten kurssien kohdalla noudatetaan edellä esitettyjä kriteereitä. Pelkkä ulkomainen konferenssi sellaisenaan ei tuo hyväksymistä. Jos kurssilla on käytössä ns. kredit- järjestelmä, sitä voidaan erikoisalakohteisesti käyttää Suomeen sovelluttuna.

Arviointi ja laadun varmennus

Koulutuksen järjestäjältä edellytetään palautteen keräämisestä koulutuksesta. Palaute voidaan kerätä strukturoidulla lomakkeella tai avoimilla kirjallisilla kysymyksillä. Kaiken palautteen ja arvioinnin tarkoituksena on auttaa kurssien järjestäjiä kehittämään jatkokoulutusta sekä samalla kehittää ja parantaa erikoislääkärikoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laatua. Koulutuksen järjestäjän on pyydettäessä annettava palautteen yhteenveto ja osallistujien lukumäärätieto tiedekunnan käyttöön arviointia varten .

Kurssien hakeminen, hyväksyminen ja vaadittava informaatio

Kurssien hyväksymistä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi haetaan etukäteen siltä koulutusyksiköltä, missä on kurssin suunnittelu- ja järjestämisvastuu. Täysin ulkopuoliset järjestäjät pyytävät hyväksymistä lähimmästä kyseisen erikoisalan koulutusta järjestävästä koulutusyksiköstä. Hakemuksesta tulee käydä ilmi kurssin järjestäjä (t), tuntimäärä ja kurssin vastuhenkilö. *Lisäksi on ilmoitettava tavoitteet, kenelle kurssi on tarkoitettu, hinta ja mahdolliset vaatimukset etukäteismateriaalista ja -valmistautumisesta. Tieto tarvittavasta kirjallisuudesta, jos kyseessä on laajempi kokonaisuus, johon sisältyy tehtäviä tai kuulustelu. Yksityiskohtainen ohjelma liitetään hakemukseen. Hakemuksesta tulee ilmetä koulutuksen kohderyhmä.*

Kun kurssi on hyväksytty teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi, ilmoitetaan hyväksytyt erikoisalat ja tuntimäärä. Missä tahansa koulutusyksikössä hyväksytty kurssi hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi.

Kursseista ja koulutustilaisuuksista tulisi tiedottaa hyvissä ajoin etukäteen lääkärin ammatillisen kehittämisen arviointineuvostoon <http://www.arviointineuvosto.fi/>

Koulutuspaikan tuki koulutukseen

Työnantajan, joka saa valtion maksamaa tukea erikoislääkärikoulutuksesta, tulee antaa erikoistuvalla lääkärille työaikana mahdollisuus osallistua vuosittain kurssimuotoiseen koulutukseen ja osallistua tästä aiheutuviin kustannuksiin. Teoreettinen koulutus tulee voida suorittaa erikoistumiseen varatussa ajassa. (esimerkiksi vuosittain tulee voida suorittaa vaadittu teoreettisen koulutuksen kokonaismäärä jaettuna erikoistumiseen vaadittujen koulutautumisvuosien määrällä

5.6. Kuulusteluohjeet 2007-2009

Kuulustelujen valtakunnallisesta koordinaatiosta huolehtii Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan opintotoimistossa työskentelevä valtakunnallinen yhdyshenkilö. Yhdyshenkilön tehtävänä on myös kuulustelurekisterien pitäminen, erilaiset tilastointitehtävät ja tarvittaessa kuulustelijoiden yhteistyön avustaminen. Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen asiantuntijakokous koordinoi ja käsittelee kuulusteluja koskevia asioita

1. Kuulustelijat

Koulutusyksiköt veloitetaan nimeämään kullekin omassa tiedekunnassaan edustetulle erikoisalalle kuulustelija, joka ilmoitetaan yhdyshenkilölle. Mikäli jollakin erikoisalalla kuulustelurasitus on suuri, voivat koulutusohjelmien vastuuhenkilöt sopia useamman kuulustelijan nimeämisestä samasta koulutusyksiköstä. Kukin koulutusyksikkö maksaa kuulustelupalkkiot omille kuulustelijoilleen.

Koulutusyksikön tulee ryhtyä toimenpiteisiin uuden kuulustelijan nimeämiseksi esim. kuulustelijan eläkkeelle siirtymisen vuoksi. Mikäli kuulustelija ei pysty toimimaan ennalta sovitusti kuulustelijana (esim. ulkomaanmatka, virkavapaus), tulee siitä välittömästi ilmoittaa yhdyshenkilölle.

2. Kuulusteluvaatimukset

Koulutusyksiköt vahvistavat kuulusteluvaatimukset koulutusohjelmien kuulustelijoiden valtakunnallisesti sovitusta yhtenäisestä esityksestä. Vaatimukset tarkistetaan kaikissa koulutusyksiköissä samanaikaisesti kahden vuoden välein. Kuulustelijat toimittavat yhteisenä esityksensä erikoisalakohtaiset kuulusteluvaatimukset yhdyshenkilölle tarkistettavaksi ennen niiden vahvistamista.

3. Kuulusteluajankohdat ja #paikat

Valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu järjestetään kaikissa koulutusyksiköissä samanaikaisesti **kolme kertaa vuodessa: tammii#, huhti# ja syyskuussa, kunkin kuukauden puolivälissä**. Koulutusyksiköt järjestävät kuulustelutilaisuuden omalla paikkakunnallaan. Kuulusteluun voi osallistua millä tahansa kuulustelupaikkakunnalla, *mikäli toisen yliopiston kuulustelupaikassa on tilaa*.

4. Kuulusteluun ilmoittautuminen

Kuulusteluun ilmoitaudutaan viimeistään neljä viikkoa ennen kuulustelua siihen koulutusyksikköön, jonka kirjoilla on opiskelijana. Kuulusteluun osallistuvan tulee olla ilmoittautunut läsnä olevaksi yliopistonsa kirjoihin.

5. Kuulusteluvuorot

Kullakin erikoisalalla eräitä erikseen sovittavia poikkeuksia lukuun ottamatta toimii vuorollaan kaksi kuulustelijaa yhdessä. Kuulusteluvuorot ilmoitetaan isoilla aloilla kuulustelijoille kunkin vuoden alussa, jotta kuulustelijat voivat varautua tehtävään. Pienillä aloilla kuulusteluvuoroja ei sovita etukäteen, vaan kysymykset pyydetään ennen kuulustelua, johon on ilmoittautunut kuulusteltavia. Kuulustelijat pyritään valitsemaan siten, ettei omia koulutettavia tule kuulusteltaviksi.

6. Kuulustelukysymysten asettaminen

Vuorossa olevat kuulustelijat laativat kysymykset yhdessä ja toimittavat ne noin kaksi viikkoa ennen kuulustelua yhdyshenkilölle. Kuulustelu voi sisältää esim. essee-kysymyksiä ja myös monivalintakysymyksiä, mikäli kuulustelijat niin haluavat. Kysymykset laaditaan suomeksi ja myös ruotsiksi, jos kuulusteltava on sitä ilmoittautuessaan pyytänyt. Kuulustelun voi suorittaa myös englannin tai saksan kielillä, mikäli kuulustelijat siihen suostuvat.

Kuulustelu perustuu, paitsi koulutusohjelmassa mainittuun kirjallisuuteen, lehtiin ja lainsäädäntöön, myös siihen kunkin erikoisalan käytännön tietoon, joka erikoistuvalla lääkärielle on kertynyt.

Kuulusteltavat esiintyvät kuulustelussa koodeina. *Kuulustelutulosten tultua* erikoistujalla on mahdollisuus saada tietää kuulustelun arvostelijat.

Yhdyshenkilö toimittaa koodein varustetut kysymyspaperit sen koulutusyksikön tilaisuuteen, jossa kuulusteltava on ilmoittanut osallistuvansa kuulusteluun. Yhteydenotoissa kuulustelijoiden ja yhdyshenkilön välillä on suositeltavaa käyttää sähköpostia. Kuulustelijoiden välisissä yhteydenotoissa kysymyksiä laadittaessa ei saa käyttää telefaxia.

7. Kuulusteluvastausten tarkastaminen

Yhdyshenkilö toimittaa vastauspaperit ensimmäiselle kuulustelijalle. Ensimmäinen kuulustelija arvostelee kaikki vastaukset itsenäisesti ja toimittaa sitten vastauspaperit toiselle kuulustelijalle arvosteltaviksi. Kullekin kuulustelijalle

varataan pääsääntöisesti kolme viikkoa aikaa kuulusteluvastausten tarkistamiseen. Jälkimmäinen kuulustelija palauttaa vastaukset arvosteluineen yhdyshenkilölle. Vastaukset on palautettava kuuden viikon kuluessa siitä päivämäärästä, jolloin ne on ensimmäiselle kuulustelijalle postitettu.

8. Kuulustelujen arvostelu

Kuulustelut arvostellaan asteikolla hyväksyty/hylätty ja käyttäen pisteytystä . Kuulustelijoiden tulee neuvotella keskenään siitä, ketkä ovat kuulustelussa hyväksyty ja ketkä hylätty. *Hylätyistä kuulusteluista on annettava kirjallinen vastine joko vaadittavien asiakokonaisuuksien luettelona tai henkilökohtaisena palautteena* . Tenttipaperit palautetaan kuulusteltaville, jotka ovat suorittaneet kuulustelun hyväksyttävästi, hylätyissä tapauksissa palautetaan kopiot papereista.

Mikäli erikoistuja hylätään kolmessa kuulustelussa, siitä tiedotetaan vastuuhenkilölle. Erikoistujaa ja vastuuhenkilöä kehoitetaan keskustelemaan ongelmista, jotka ovat johtaneet hylkäykseen . Kolmen hylkäyksen jälkeen erikoistuva lääkäri ei voi osallistua seuraavaan kuulusteluun. Tätä sovelletaan takautuvasti huhtikuun 2005 kuulustelusta alkaen.

Hylkäyksistä johtuvaa karenssia on alettu laskea syyskuun 2003 tentistä lähtien . Kolmeen hylkäykseen lasketaan kaikki reputukset riippumatta siitä, onko jättänyt joitakin tenttikertoja väliin.

9. Kuulustelujen tuloksista ilmoittaminen

Tuloksien tultua yhdyshenkilölle hän lähettää välittömästi kirjallisen tiedon henkilökohtaisesti kuulusteltaville. Koulutusyksiköt saavat listat omien opiskelijoidensa tuloksista.

10. Kuulustelun vanheneminen

Kuulustelu vanhenee neljässä vuodessa.

11. Oikaisumenettely

Kuulusteltava voi kirjallisesti pyytää oikaisua kuulustelun päätöksestä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut kuulustelun tulokset tietoonsa. Yhdyshenkilö toimittaa oikaisupyynnön kuulustelun arvostelleille kahdelle kuulustelijalle, joiden tulee antaa perusteltu vastauksensa kohtuullisessa ajassa. Mikäli kuulusteltava on vielä tyytymätön päätökseen, hän voi hakea oikaisua oman tiedekuntansa säännösten mukaisesti.

12. Alat, joilla kuulusteluun kuuluu suullinen osio (pilottialat)

Kirjallisen kuulustelun lisäksi pidetään suullinen kuulustelu lastenkirurgian ja plastiikkakirurgian erikoisaloilla . Erikoisalat suunnittelevat kuulustelun, joka suoritetaan hyväksytyyn kirjallisen osion jälkeen.

Suullinen kuulustelu järjestetään kuuden viikon sisällä kirjallisesta tentistä. Tenttipäivät ilmoitetaan kirjallisen tentin yhteydessä..

Suullisen kuulustelun tentaattoreina toimii kaksi tentaattoria. Kuulustelijat tulevat muista kuin siitä yliopistosairaalaista, missä kuulusteltava on pääasiallisen koulutuksensa saanut, jos se vain on mahdollista. Kuulustelupaikkakunta sovitaan erikseen tapauskohtaisesti. Pyrkimyksenä on järjestää kuulustelu sillä paikkakunnalla, missä kuulusteltava on erikoistumisensa suorittanut.

Suullisen kuulustelun vaatimukset ovat samat kuin kirjallisessa kuulustelussa.

Suullisen kuulustelun tarkoitus on testata kuulusteltavan kykyä hallita kokonaisuuksia, ei detaljeja. Kuulustelussa pyritään arvioimaan kuulusteltavan kykyä suunnitella diagnostiset tutkimukset, tulkita löydökset ja suunnitella nykytiedon pohjalta asianmukainen hoito ongelmatapauksissa. Kuulusteltavan on kyettävä loogisesti perustelevaan valitsemansa tutkimukset ja hoitolinjat, ei välttämättä löytämään oikeaa diagnoosia kuulustelutilanteessa. Kuulustelussa käytettävä materiaali muodostuu kliinisistä tiedoista, röntgenkuvista ja laboratoriovastauksista. Lastenkirurgian suulliseen kuulusteluun liittyy mahdollisuuksien mukaan leikkausdemonstraatio, jossa kuulusteltava suorittaa tavallisen lastenkirurgisen toimenpiteen, esim. tyräleikkauksen. Plastiikkakirurgian suullisessa kuulustelussa kysytään pääasiallisesti hoitoratkaisuja kuvina esitettyihin potilastapauksiin.

Suullisesta tentistä annetaan kirjallinen lausunto ja jos tentittävä reputtaa, lausunnossa perustellaan reputuksen syy. Jos suullisessa tentissä reputtaa ensimmäinen uusimismahdollisuus on seuraavan alalla järjestettävän kirjallisen kuulustelun jälkeinen tentti.

Kukin koulutusyksikkö huolehtii suullisesta kuulustelusta aiheutuvien kustannusten maksamisesta.

6. SIIRTYMÄKAUDEN OHJEET

Asetus erikoislääkärin tutkinnosta (678/98) tuli voimaan 1.1.1999. Samalla kumoutuivat vanhan erikoislääkärin asetuksen (691/1985, 1436/93) mukaiset koulutusohjelmat. Mikäli erikoistuva lääkäri on suorittanut tai aloittanut vanhan asetuksen mukaisen koulutuksen, voidaan hänen suorittamansa palvelut ja opinnot hyväksyä niiltä osin kun ne vastaavat ko. koulutusohjelman vaatimuksia.

Erikoistuva siirtyy erikoistumaan omalle alalleen asetuksen 678/1998 mukaisesti Asetusta on muutettu 1343/2002 asetuksella .

Lääkärit, jotka ovat suorittaneet orientoivan vaiheen, voivat hyväksyttää orientoivan vaiheen palveluita uuden erikoislääkärin tutkinnon osaksi, mikäli ne vastaavat koulutusohjelman vaatimuksia.

Erikoislääkärin tutkintoa koskeva asetusmuutos (1343/2002) tuli voimaan 1.1.2003.

Asetus sisältää muutoksia terveyskeskuspalveluun ja koulutuksen rakenteeseen.

Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja aloja lukuun ottamatta (opinto-oppaan liitteenä asetukset).

Terveyskeskuspalvelun pituus on 1343/2002 asetuksen mukaan 9 kuukautta.

Yliopisto voi hyväksyä terveyskeskuspalvelukseksi asetuksen 678/1998 (muutettu asetuksella 1343/2002) 6 §:n 4 momentin perusteella perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen aikana suoritettua palvelun tai osan siitä, enintään 6 kuukautta.

Yliopisto voi käyttää *harkintavaltaa* sen suhteen, voidaanko terveyskeskuspalveluksi lukea osa perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta tai muusta perusterveydenhuollossa suoritettua palvelusta, jonka perusteella lääkäriillä voidaan katsoa olevan riittävä kokemus perusterveydenhuollossa toimimisesta (Asetuksen 1343/2002 perustelumuistio)

7. ULKOMAALAINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAJANA

7.1. Euroopan talousalueen kansalainen

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää Euroopan talousalueen kansalaiselle hakemuksesta oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä toisen johdon ja valvonnan alaisena tai oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna lääkärinä tai laillistettuna yleislääkärinä. Laillistuksen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

Koulutukseen hyväksymisen edellytyksenä on todistuksella osoitettu vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito.

7.2. Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen

Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen voi saada oikeusturvakeskukselta lääkärin ammatinharjoittamisluvan edellyttäen, että

- hän on suorittanut hyväksyttävän lääkärin perustutkinnon
- hänellä on riittävä suomen kielen taito
- hän on suorittanut vähintään 6 kuukauden pituisen lääkäriharjoittelun suomalaisessa sairaalassa tai terveyskeskuksessa
- hän on suorittanut 3-osaisen kuulustelun (kliininen, hallinto ja käytäntö) Tampereen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa.

Ammatinharjoittamisluvan myöntämiseen vaaditaan lisäksi, että lääkäriellä on työpaikka terveydenhuollon laitoksessa. Luvan myöntämisen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.3. Euroopan talousalueen valtion kansalainen, joka on suorittanut lääkärintutkinnon ETA:n ulkopuolisessa valtiossa

Euroopan talousalueen valtion kansalaiselta (myös suomalaiselta), joka on suorittanut lääkärintutkinnon talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa, vaaditaan ennen laillistuksen myöntämistä edellä mainitun 3-osaisen kuulustelun suorittaminen Tampereen yliopistossa. Laillistuksen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.4. Ulkomailla suoritettu erikoislääkärin tutkinto

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää Euroopan talousalueen valtiossa suoritettua erikoislääkärin tutkinnon perusteella vastaavan alan erikoislääkärin oikeuden Suomessa.

Oikeusturvakeskus päättää myös muualla ulkomailla suoritettua erikoislääkärin koulutuksen hyväksymisestä ja mahdollisesta täydentävästä koulutuksesta.

8. TUTKINTOTODISTUKSEN HAKEMINEN

Erikoistuvan lääkärin suoritettua kaikki erikoislääkärin tutkintoon vaadittavat palvelut ja teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen opinnot sekä erikoisalakohortin valtakunnallisen kuulustelun hän voi hakea tutkintotodistusta samalla lomakkeella, jolla haetaan välipäätöstä. Lomakkeen saa jatkokoulutustoimistosta, puh. 08-5375106 tai 5375107 tai internetistä tiedekunnan kotisivulta www.medicine.oulu.fi/lomakkeet. Hakemuksen liitteenä tulee olla palvelu- tai työtodistukset tai nimikirjaote sekä kouluttajan todistus palvelun hyväksytystä suorittamisesta. *Lisäksi tulee palauttaa lokikirja joko hakemuksen liitteenä tai suoraan vastuuhenkilölle. Lokikirja tulee käydä läpi yhdessä vastuuhenkilön kanssa ennen tutkinnon hyväksymistä.* Lomake liitteineen palautetaan jatkokoulutustoimistoon. *Tutkintotodistuksia annetaan tiistaisin lukukausien aikana lukuun ottamatta loma-aikoja.* Tutkintohakemus tulee toimittaa jatkokoulutustoimistoon viimeistään viikkoa ennen tutkinnon myöntämispäivää.

Tutkintotodistus annetaan siitä yliopistosta, jonka vastuualueella koulutus on pääosin suoritettu.

9. LAILLISTAMINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON JÄLKEEN

Erikoislääkärin tulee hakea terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta oikeutta harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Hakemus on vapaamuotoinen ja se voidaan tehdä seuraavasti:

Pyydän, että minulle myönnetään oikeus harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä _____ erikoisalalla.

Päiväys, allekirjoitus, yhteystiedot

Liitteenä tulee esittää tiedekunnan antama jäljennös erikoislääkärin tutkintotodistuksesta.

Hakemus lähetetään osoitteella:

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus
PL 265
00531 Helsinki

TEO :n käyntiosoite on Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki puh. 09-772920.

Ammattinharjoittamisoikeutta koskevasta päätöksestä peritään toimitusmaksu ja päätös lähetetään hakijan ilmoittamaan osoitteeseen postiennakkona.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus lähettää tiedon päätöksestä Kela:n terveys- ja toimeentulo-osastolle ja lisäksi mm. lääketieteelliselle tiedekunnalle.

Erikoislääkärin leimasimen ja palkkiokuitit voi tilata Kansaneläkelaitokselta, terveys- ja toimeentuloturvaosastolta puh. 020-43411/leimasimet os. PL 450, 00101 Helsinki

OPETUSSUUNNITELMAT LUKUVUOSIKSI 2007-2008, 2008-2009

ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Seppo Alahuhta

Yhteystiedot: Oulun yliopisto, Anestesiologian klinikka

Puh. (08) 315 2262, e-mail: seppo.alahuhta@oulu.fi

Kouluttajat: Prof. Seppo Alahuhta, apulaisopettajat Kati Martikainen ja Ethem Akural

TAVOITTEET

Anestesiologia n ja tehohoidon erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän:

- hallitsee tutkimus-, synnytys-, leikkaus- yms. toimenpiteiden edellyttämät anestesia- ja kivunlievitysmenetelmät
- hallitsee yleisteho-osaston potilaiden potilasvalinnan ja hoidon periaatteet sekä kykenee toimimaan yleisteho-osaston lääkärimäisesti
- hallitsee elimistön fysiologisen tasapainon ylläpitämiseen ja palauttamiseen liittyvät diagnostiset toimenpiteet ja hoidon
- hallitsee kriittisesti sairaan tai vammautuneen ensiavun ja ensihoidon sekä kykenee lääkinnälliseen pelastuspalvelutoimintaan suuronnettomuustilanteissa
- tuntee ongelmallisten kiputilojen yleisen diagnostiikan ja hoitoperiaatteet sekä hallitsee niiden edellyttämät alansa valmiudet
- kykenee hoitamaan muut alansa äkilliset tilanteet ja suorittamaan alansa kuuluvat muut diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- kykenee toimimaan oman alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

Koulutukseen kuuluu terveyskeskuspalvelua, erikoistumiskoulutus ja teoreettinen kurssimuotoinen koulutus, joista erikoisalalan koulutus sisältää käytännön palvelun ja toimipaikkakoulutuksen.

Terveyskeskuspalvelun sekä täydentävän koulutuksen tarkoituksena on perehdyttää koulutettava perusterveydenhuoltoon ja hoidon porrastukseen sekä syventää koulutettavan tietämystä erikoisalaa vahvistavilla, erityisesti diagnostiikkaan suuntautuneilla aloilla. Erikoisalan koulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle

riittävät tiedot ja taidot anestesiologyasta ja tehohoidosta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn sekä valmiudet ammattitaidon ylläpitämiseen anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkärinä.

Koulutettavalle

-nimetään kouluttaja, jonka kanssa laaditaan yksilöllinen koulutussuunnitelma, minkä koulutusohjelman vastuuhenkilö hyväksyy ja jonka toteutumista kouluttaja yhdessä vastuuhenkilön kanssa seuraa.

-nimetään kussakin toimipisteessä henkilökohtainen ohjaaja.

Milloin koulutus tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolella, sairaalan kanssa tehdään koulutussopimus koulutusohjelmaan hyväksytyn osalta ja koulutettavalle nimetään ko. toimipaikassa henkilökohtainen ohjaaja. Koulutussopimukset tehdään yliopistopiirin sairaaloiden kanssa. Koulutukseen voidaan hyväksyä myös toisen yliopiston tekemän koulutussopimuksen kautta tehty palvelu yliopistopiirin ulkopuolella.

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Täydentävä koulutus

Joka sisältää erikoisalan koulutuksen lisäksi täydentävää koulutusta seuraavasti:

- 6 kk sairaalan tai muun sopivan terveydenhuollon organisaation anestesiologiaa ja tehohoitoa tukevan/täydentävän erikoisalan lääkärin tehtävissä. Tällaisia aloja ovat kirurgian ja sisätautien eri erikoisalueet, keuhkosairaudet ja allergologia, neurologia, lastentaudit, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen neurofysiologia, kliininen farmakologia ja lääkehoito, korva-, nenä ja kurkkutaudit, synnytys- ja naistentaudit tai muu koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä vastaava palvelu

Erikoisalan koulutus

- yhteensä 4 v 9 kk, mistä yliopistosairaalassa suoritettavan anestesiologian ja tehohoidon palvelun pituus voi olla enintään 3 vuotta, mutta vähintään 2 v 6 kk. Yliopiston hyväksymässä muussa sairaalassa (keskus-, alue- tai kaupunginsairaala tai vastaava) suoritettua palvelua hyväksytään 6 kk- 2 v 3 kk tehdyn koulutussopimuksen mukaan.

Yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat

Seuraavien koulutuspaikkojen kanssa on tehty koulutussopimukset.

Kainuun keskussairaala	2 vuotta	
Keski-Pohjanmaan keskussairaala	2 vuotta	
Lapin keskussairaala	2,5 vuotta	
Länsi-Pohjan keskussairaala	2 vuotta	
Raahen sairaala		6 kk (edellyttää koulutussopimusta)

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutuksen laajuus on 37 viikkoa vuodessa, jonka aikana järjestetään toimipaikkakoulutustilaisuuksia (luennot, seminaarit, demonstraatiot) 3-5 tuntia viikossa. Niissä käydään läpi anestesiologian ja tehohoidon keskeiset alueet ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Muita toimipaikkakoulutuksen muotoja ovat henkilökohtainen työnohjaus ja henkilökohtainen toimenpideopastus. Teho-osastoilla koulutettava saa opetusta ensisijaisesti päivittäisillä potilaskierroilla ja potilastyöskentelyn yhteydessä. Koulutettava pitää toimipaikkakoulutukseen kuuluvana erikoistumisalan koulutusjakson aikana 2-4 seminaariesitelmää vuodessa. Teoreettisen koulutuksen ohjelmat julkaistaan lukukausittain.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS (80 t)

Koulutettavan on osallistuttava anestesiologian ja tehohoidon alan koulutukseen vähintään 60 h. Koulutus toteutetaan siten, että se muodostaa koulutettavan kannalta mielekkään kokonaisuuden anestesiologian ja tehohoidon erityiskysymyksistä ja niihin liittyvistä seikoista. Koulutukseen katsotaan edelleen soveltuvan monet erikoislääkäriyhdistysten ja lääkäriyhdistysten järjestämät koulutustilaisuudet, joiden hyväksymisestä kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää yliopiston lääketieteellinen tiedekunta. Ulkomaisten kongressien ja muiden koulutustilaisuuksien hyväksymisestä päättää koulutusohjelman vastuuhenkilö.

Koulutettavan on lisäksi suoritettava vähintään 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta.

4. OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN TOIMIVUUDEN ARVIOINTI

Koulutettava tenttii noin 6 kuukauden kuluttua koulutuksen aloittamisesta kirjan ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO (toim. Rosenberg, Alahuhta, Lindgren, Olkkola, Takkunen, Kustannus OY Duodecim, viimeisin painos).

Säännöllisissä tapaamisissa henkilökohtaisen ohjaajan ja koulutettavan kanssa arvioidaan koulutuksen edistyminen tiedollisesti ja ammatillisesti, suhtautuminen potilaisiin sekä yhteistyökyky. Vastaavasti koulutettava arvioi lukukausittain saamaansa opetusta, ohjaajaansa ja kouluttajiaan. Arvioinneista annetaan palautteet asianomaisille.

Lokikirjan ja ATK:n avulla seurataan koulutettavan suorittamien toimenpiteiden lukumääriä ja eri työpisteissä työskentelyaikaa riittävän monipuolisen koulutuksen varmistamiseksi.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Miller R.D. (Ed.): Miller's Anesthesia (Elsevier). Tätä kirjaa suositellaan ensisijaisesti erikoistuvien oppikirjaksi.

tai

Barash P.G., Cullen, B.F. & Stoelting R.K. (Eds.): Clinical anesthesia (Lippincott, Williams & Wilkins)

2. European Resuscitation Councilin elvytysohjeet: <http://www.erc.edu/>

3. Kalso E. & Vainio A. (toim.): Kipu (Duodecim)

4. Alahuhta S., Ala-Kokko T., Kiviluoma K., Perttilä J., Ruokonen E. & Silfvast T. (toim):

Nestehoito (Duodecim)

5. Webb A., Shapiro M., Singer M. & Suter P. (Eds): Oxford textbook of critical care (Oxford University Press)

6. Rosenberg P., Alahuhta S., Lindgren L., Olkkola K. & Takkunen O. (toim.): Anestesiologia ja tehohoito (Duodecim)

Lehdet (kolme viimeisintä vuosikertaa)

1. Acta Anaesthesiologica Scandinavica

2. Anesthesiology
3. British Journal of Anaesthesia
4. Critical Care Medicine
5. European Journal of Pain
6. Intensive Care Medicine
7. New England Journal of Medicine, Lancet ja JAMA (Journal of the American Medical Association) soveltuvin osin
8. Finnanest

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Kansallisen erikoislääkärikuulustelun vaihtoehtona hyväksytään myös European Society of Anaesthesiologyn järjestämä kuulustelu (The European Diploma in Anaesthesiology and Intensive Care). Tarkemmat tiedot: <http://www.euroanesthesia.org/education/EDA.php>

ENDOKRINOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti , osastonylilääkäri Pasi Salmela,
OYS sisätautien klinikka, puh. 08-3154222, e-mail: pasi.salmela@ppshp.fi

Kouluttajat: LT Tapani Ebeling, Dos Olavi Ukkola, professori Antero Kesäniemi ja professori Markku Savolainen

Henkilökohtaisina ohjaajina koulutuksen aikana toimivat vastuuhenkilön lisäksi: LT Tapani Ebeling ja Dos Olavi Ukkola. Runkokoulutuksen aikana henkilökohtaisina ohjaajina toimivat ne henkilöt, jotka on siihen sovittu yhteisesti eri sisätautierikoisalojen kesken.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Endokrinologian koulutusohjelman kesto on 6 vuotta. Koulutusohjelma koostuu 9 kk terveystieteiden koulutuksesta, 2v 3kk-3 v:n runkokoulutuksesta ja varsinainen eriytyvä koulutus kestää 2v 3 kk-3v. Runkokoulutus toteutetaan keskussairaaloissa. Eriytyvä koulutus annetaan OYS:ssa. Eriytyvästä koulutuksesta voidaan sopimuksen mukaan toteuttaa 3-6kk keskussairaaloissa, jossa on endokrinologiaan perehtynyt kouluttaja. Muussa suomalaisessa yliopistosairaalassa tai ulkomaisessa endokrinologisessa yksikössä annetusta koulutuksesta voidaan eri sopimuksen mukaan hyväksyä 3-6kk mittainen koulutusjakso. Alaan soveltuvalla tieteellisellä koulutuksella voidaan korvata osa (3-6kk) koulutusta. Periaatteet, joita tällöin sovelletaan, ovat samat kuin Oulun yliopiston muilla sisätautien erikoisaloilla.

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveystieteiden koulutus **9kk**

Runkokoulutus - **(ks.sisätautialojen yhteinen runkokoulutus)**

- 2 v 3 kk - 3 v palvelua sisätautien erikoisalalan koulutusviroissa keskussairaaloissa tai osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla.

Eriytyvä koulutus

2v 3 kk - 3 v palvelua endokrinologian erikoisalalan koulutusvirassa yliopistosairaalassa. Koulutuksesta 3-12 kk voidaan hyväksyä harkinnanvaraisena muualla keskussairaalassa (3 kk-6 kk), muun yliopistosairaalan endokriinisen osaston (3 kk-6 kk), ulkomaisen endokrinologisen klinikkapalvelun (3-6kk) tai tieteellisen koulutuksen (3 kk) perusteella. Muun keskussairaalan antama koulutus edellyttää etukäteen tehtyä koulutussopimusta ja annettavan koulutuksen kuvaamista.

Runkokoulutuksen teoreettiset tiedot ja kliiniset valmiudet

Eriytyvän koulutuksen aloitus edellyttää riittävät käytännön perusvalmiudet endokrinologian keskeisiltä osa-alueilta (diabetes ja kilpirauhassairaudet) sekä alan peruskirjallisuuteen tutustumista (kotimainen endokrinologian perusoppikirja).

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet ja sisältö

Koulutuksen tavoitteena on tuottaa riittävät valmiudet toimia keskussairaالاتasoisena kliinisenä endokrinologina. Oulun yliopisto kouluttaa endokrinologeja vastuualueensa tarpeisiin. Koulutus ei ole jatkuvaa, vaan koulutustarve todetaan tarvittaessa ja siihen varataan tällöin koulutusvirka ja kiintiö, joka on enintään 1 koulutettava kerrallaan.

2. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Erikoisalalan koulutusta tulee suorittaa vähintään 80 tuntia. Lisäksi vaaditaan vähintään 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta. Erikoisalalan koulutusta voidaan saada mm. Suomen Endokrinologiyhdistyksen vuotuisista 2 päivän koulutustilaisuuksista. Tämän lisäksi katsotaan pakolliseen koulutukseen kuuluvaksi osallistumista joko amerikkalaisen Endocrine Societyn tai Euroopan Endokriinisen federaation kliinisen endokrinologian post-graduate kurssille.

3. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuvan lääkärin koulutuksen edistymistä seurataan kevät- ja syyslukukausien päättyessä 2 kertaa vuosittain. Lähtökohtana on henkilökohtaisen koulutussuunnitelman arviointi. Vastuuhenkilö ja koulutettava käyvät läpi käytännön palvelun suorittamista, teoreettisen koulutuksen toteutumista ja koulutuksen sisällön kehittymistä. Tarvittaessa muutetaan suunnitelmia. Arviointiperusteet ovat tiedekunnan suosittamat yleiset periaatteet, joita noudatetaan kaikilla sisätautien erikoisaloilla. Tämän lisäksi koulutettava antaa vähintään kerran vuodessa arvion siitä, miten koulutusympäristö ja kouluttajat ovat onnistuneet koulutusprosessissa.

4. OPPIMISPROSESSIN SEURANTA JA ARVIOINTI

Henkilökohtainen koulutuksen suunnitelma tehdään lokikirjaan tiedekunnan hyväksymällä kaavakkeella. Niiden liitteeksi esitetään liitteiden 1-3 mukaista oppimistapahtumaluetteloa.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wilson J.D. & Foster D.W. (Eds.): Williams textbook of endocrinology (Saunders)
2. Välimäki M., Sane T. & Dunkel L. (toim.): Endokrinologia (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism

2. Endocrinology and Metabolism Clinics of North America
3. Diabetes Care
4. New England Journal of Medicine (soveltuvin osin)
5. Duodecim ja Suomen Lääkärilehti (soveltuvin osin)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

GASTROENTEROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti Seppo Niemelä

OYS, sisätautien klinikka
puh 08-3154356, email:seppo.niemela@ppshp.fi

YLEISTÄ

Gastroenterologien koulutuksen tulee täyttää Suomen gastroenterologikouluttajien sopimat vaatimukset. Koulutus noudattelee European Union Medical Specialities Gastroenterology section / European Board of Gastroenterology (EUMS / EBG) vaatimuksia.

TAVOITTEET

Koulutuksen tavoite on opettaa gastroenterologisten sairauksien keskeiset kysymykset niin, että koulutuksen jälkeen on valmius toimia vastuunalaisena gastroenterologian alan asiantuntijana ja kouluttajana erikoissairaanhoidossa. Tätä varten koulutettavan on hankittava riittävät teoreettiset tiedot gastrointestinaalikanavan, haiman, sappiteiden ja maksan sairauksien etiologiasta, patogeenisista, kliinisestä kuvasta ja hoidosta sekä niiden diagnostiikkaan käytettävistä laboratorio- ja kuvantamismenetelmistä sekä perehdyttävä sairauksien hoitoon liittyviin eettisiin ja terveystaloudellisiin näkökohtiin.

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (ks. sisätautialojen yhteinen runkokoulutus)

2 v 3 kk palvelua sisätautien erikoisalain koulutusviroissa keskussairaaloissa tai osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla.

Eriytyvä koulutus

Yhteensä 3 v palvelua gastroenterologian koulutusvirassa.

Eriytyvästä koulutuksesta yliopistosairaalapalvelua on oltava vähintään *1 v 6 kk*. Enintään 1v 6 kk voi tapahtua muissa yliopiston ja vastuuhenkilön hyväksymissä sairaaloissa (erilliset koulutussopimukset sairaaloiden kanssa). Koulutussairaaloissa on nimetty gastroenterologikouluttaja.

Korvaava koulutus

Korvaavaa koulutusta voidaan hyväksyä enintään yhteensä 6 kk. Korvaava koulutus voi olla:

- a) kliinistä fysiologiaa, ellei funktiotutkimuksiin saa riittävää koulutusta omassa yksikössä
- b) kirurgista gastroenterologian alan ja / tai toimenpide-endoskopiaa

Kirjat (viimeisin painos)

1. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia ja hepatologia (Duodecim)

2. Sleisenger M.H. & Fordtran J.S. (Eds.): Gastrointestinal disease; pathophysiology, diagnosis, management (Saunders)

tai

Bouchier, Allan, Hodgson & Keighley (Eds.): Textbook of gastroenterology (Bailliere Tindall)

tai

Yamada T. (Ed.): Textbook of gastroenterology, Vol I-II (Lippincott)

3. Sherlock S. & Dooley J.: Diseases of liver and biliary system (Blackwell)

tai

McIntyre N. et al. (Eds.): Oxford textbook of clinical hepatology (Oxford Univ Press)

4. Tytgat G.N.J: Practice of therapeutic endoscopy (Saunders)

tai

Soehendra N. & Binmoeller K.F.: Therapeutic endoscopy; colour atlas of operative techniques for the gastrointestinal tract (Thieme)

5. Pikkarainen P., Karvonen A-L. & Kunnamo I. (toim): Endoskopiakäsikirja (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Gastroenterology

2. Endoscopy

3. Gut

4. Scandinavian Journal of Gastroenterology

5. Journal of Hepatology

6. Gastroenterology Clinics of North America

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

GASTROENTEROLOGINEN KIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija:

Professori Jyrki Mäkelä

OYS, Kirurgian klinikka

Puh. 08-3152018

E-mail: jyrki.makela@oulu.fi

Ohjaavat kouluttaja:

LT Juha Saarnio

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Gastroenterologisen kirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Runkokoulutuksen osuus on kolme vuotta ja siihen sisältyy 9 kuukautta terveyskeskuspalvelua ja 2v 3kk palvelua *keskussairaalassa* eri kirurgian aloilla (kirurgian erikoisalojen runkokoulutus). *Aluesairaalatason koulutuksesta hyväksytään pääsääntöisesti 6 kuukautta runkokoulutukseen*. Tutkimustyötä voidaan hyväksyä korkeintaan 6 kuukauden jakso eriytyvään koulutukseen. Eriytyvän koulutuksen pituus on 3 vuotta ja koulutus perustuu palveluun sairaalalääkäri virassa Oulun yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikan gastroenterologisen kirurgian eri toimipisteissä.

Koulutusohjelman tavoitteet

Koulutuksen tavoite on, että koulutuksen saanut lääkäri on koulutusohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen tentin suoritettuaan omaksunut sellaiset tiedot ja taidot, että hän kykenee itsenäiseen työskentelyyn gastroenterologikirurgina (gastrokirurgina) ja toimimaan alan asiantuntijana ja kouluttajana erikoissairaanhoidossa. Riittävät teoreettiset tiedot ja kliiniset käytännön taidot on hankittava gastrointestinaalikanavan, maksan, sappiteiden ja haiman sairauksien etiologiassa, diagnostiikassa ja hoidossa.

Tavoitteiden kuvaus

Koulutuksen osa-alueina ovat 1) ylemmän mahasuolikanavan kirurgia, 2) hepato-pankreato-biliaarinen kirurgia, 3) alemman mahasuolikanavan kirurgia, 4) mahasuolikanavan tähystykset ja niihin liittyvät toimenpiteet ja 5) tähystyskirurgia (laparoskooppinen kirurgia).

Gastroenterologikirurgin on:

- 1) Tunnettava gastroenterologisen kirurgian diagnostiikka ja diagnostisten menetelmien käyttö yhteistyössä muiden erikoisalojen kanssa.
- 2) Kyettävä laatimaan gastroenterologisen potilaan tutkimus- ja hoitosuunnitelma sekä valitsemaan tapauskohtaisesti sopivat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät.
- 3) Hallittava kiireelliset päivystysluonteiset toimenpiteet.
- 4) Osattava itsenäisesti suorittaa elektiiviset gastroenterologisen kirurgian toimenpiteet. Lokikirjamenetelmä.
- 5) Hallittava syövän palliatiivinen hoito, onkologisen konsultaatiotoiminnan indikaatiot ja kokonaisvaltainen kivunhoito.

- 6) Hallittava postoperatiivinen hoito, jälkiseuranta ja gastroenterologinen konsultaatiotoiminta.
- 7) Kyettävä arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin ja osallistumaan oman erikoisalansa kehittämiseen.
- 8) Tunnettava potilashallintoon ja -talouteen liittyvät toimintaperiaatteet.
- 9) Osattava suunnitella ja johtaa gastroenterologisen yksikön toimintaa yhteistyössä muiden

työntekijäryhmien kanssa.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Koulutuksen kokonaisaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus (laajemmin kirurgian alojen runkokoulutus)

2 v 3 kk kirurgian (peruskirurgian) koulutusta erikoisalalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Peruskirurgian koulutuspaikan edellytyksenä on säännöllinen päivystystoiminta. Runkokoulutuksen jälkeen gastroenterologiseen kirurgiaan erikoistuvan on hallittava eri kirurgian alojen päivystysleikkausten indikaatiot ja käytännön toiminnan suunnittelu.

Eriytyvä koulutus

3 vuotta OYS:n gastroenterologisen kirurgian osastoilla lääkärin virassa. Eriytyvään koulutukseen voidaan hyväksyä korkeintaan *yhden vuoden* vastaavanlainen koulutus OYS:n vastuualueen muussa sairaalassa (erillinen koulutussopimus). Tutkimustyötä voidaan koulutukseen hyväksyä korkeintaan *6 kuukautta*. Korvaavaksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös vastuuhenkilön harkinnan mukaan ulkomailla saatu vastaava koulutus.

Erikoistumiskoulutuksessa huolehditaan siitä, että erikoistuja pääsee perehtymään kaikkiin gastroenterologisen kirurgian osa-alueisiin erikseen tehtävän suunnitelman mukaisesti. Koulutettavalle nimetään tutor, joka toimii yhdyshenkilönä, tukee ja seuraa koulutussuunnitelman toteutumista.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Viikoittaiset klinikkameetingit (2 kertaa/viikko), sisätauti-kirurgiset meetingit, röntgenmeetingit, muut erikoisalajien yhteismeetingit, seniorikirurgien kliiniset kierrot osastoilla sekä koulutuksen vastuuhenkilöiden ja erikoislääkäreiden antama henkilökohtainen ohjaus.

3. TOOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettista koulutusta vaaditaan 80 tuntia omalla erikoisalalla ja sen lisäksi vaaditaan 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta. Teoreettisesta koulutuksesta 30 tuntia tulee suorittaa runkokoulutuksen aikana ja 50 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana. Teoreettiseksi koulutukseksi hyväksytään OY:n jatkokoulutustoimikunnan hyväksymät koulutustilaisuudet sekä muiden yliopistojen ja erikoisalayhdistysten järjestämät koulutustilaisuudet, kuten Suomen Kirurgiyhdistyksen, Suomen Gastroenterologiyhdistyksen ja Suomen Gastrokirurgiyhdistyksen järjestämät tieteelliset jatkokoulutustilaisuudet. Erikseen voidaan hyväksyä ulkomaisia koulutustilaisuuksia.

Koulutukseen tulee sisältyä säteilysuojauskoulutusta 0.5 opintoviikkoa (1 opintopiste). Lisätietoja säteilysuojelukoulutuksesta saa ylifyysikko Antero Koivulalta (antero.koivula@ppshp.fi) puh. 08-3153031.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Jokaiselle erikoistujalle nimetään henkilökohtainen tutor, joka läheisesti seuraa koulutusohjelman toteutumista. Erikoistumista pyritään arvioimaan vuosittain vastuuhenkilön toimesta. Erikoistuja voi erikseen vaatia arviointia, mikäli hän kokee koulutuksessaan olevan häiriöitä. Erikoistujan tulee pitää lokikirjaa tekemistään leikkauksista, jotta erikoistumisen edistymistä voidaan seurata ja koulutuksen laatu varmistaa. Lokikirjan ohella suositetaan henkilökohtaisen portfolion täyttämistä.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Keighley M.R.B. & Williams N.S.: Surgery of the anus, rectum and colon (Saunders)
2. Zuidema G.D. & Yeo C.J. (Eds.): Shackelford's surgery of the alimentary tract. Vol. 1-5 (Saunders)
3. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso, E. & Pikkarainen P. (toim): Gastroenterologia ja hepatologia (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of Surgery
2. Diseases of the Colon and Rectum
3. Gastroenterology
4. Gastroenterology Clinics of North America
5. Surgical Endoscopy

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

IHOTAUDIT JA ALLERGOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö Professori Aarne Oikarinen

Oulun yliopisto, iho- ja sukupuolitautilien klinikka

puh. 08- 3153500, fax:08- 3153135, e-mail aarne.oikarinen@oulu.fi

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että koulutusohjelman suoritettuaan ihotautien- ja allergologian erikoislääkäri hallitsee ihotautien diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen, muiden sairauksien ilmentämien iho-oireiden diagnostiikan, allergisten sairauksien diagnostiset toimenpiteet ja erotusdiagnoosiin, hoitokäytännöt sekä lääkinällisen ja ammatillisen kuntoutuksen. Ammatti-ihotautien osalta tulee hallita niitä koskeva lainsäädäntö, diagnostiikka ja lääkinällinen ja ammatillinen kuntoutus. Erikoislääkäriin tulee hallita sukupuolitautilien diagnostiikka ja hoito sekä ihokirurgia omaan erikoisalaansa liittyen. Lisäksi erikoislääkäriin tulee olla valmius tieteelliseen tutkimustyöhön erikoisalallaan.

1.KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Koulutuksen kokonaisaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Täydentävä koulutus

- 3 kk palvelua sisätautien alalla

Erikoisalan koulutus

Joka sisältää palvelua sairaalalääkäriin tehtävissä seuraavasti:

-vähintään 3 vuotta palvelua ihotaudeissa (ihotautien poliklinikalla, ihotautiosastolla)

-vähintään 1 vuosi allergologiassa

-3-6 kk sukupuolitaudeissa

-vähintään 6 kk pituinen valinnainen täydentävä koulutus

Valinnainen täydentävä koulutus voidaan suorittaa yliopistollisessa sairaalassa tai muussa vastuuhenkilön ja tiedekunnan hyväksymässä yksikössä ja se voi sisältää seuraavia osa-alueita:

-allergologiaa,

-ammatti-ihotauteja,

-ihokirurgiaa (mukaan lukien laserhoidot),

-ihopatologiaa

-sukupuolitauteja

Puolet (3 vuotta) kokonaispalveluajasta suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella hyväksytyissä koulutusyksiköissä ja puolet (3 vuotta) yliopistosairaalassa. Yliopistosairaalan ulkopuolinen palvelu koostuu 9 kk:n terveyskeskuspalvelusta, 3 kk:n sisätautien palvelusta ja 2 vuoden ihotautien ja allergologian alan erikoistumiskoulutuksesta.

Erikoisalan koulutuksen käytännön palvelusta voidaan korvata 6-9 kk alaan liittyvän tieteellisen työn suorittamisella koulutuksen vastuuhenkilön suostumuksella. Tieteellinen työ voi kuitenkin korvata enintään 6 kk yleisdermatologiasta tai enintään 3 kk allergologiasta, sukupuolitaudeista tai valinnaisesta jaksosta riippuen siitä, mihin osa-alueeseen tutkimus liittyy.

EU-säännösten mukaisesti voidaan erikoistumiskoulutukseen hyväksyä myös korkeintaan yksi vuosi ulkomaisessa koulutusyksikössä saatua koulutusta. Tästä tulee kuitenkin sopia etukäteen vastuuhenkilön kanssa .

Yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat

Seuraavien koulutuspaikkojen kanssa on tehty koulutussopimukset:

Keski-Pohjanmaan keskussairaala	2 v
Keski-Suomen keskussairaala	1 v
Lapin keskussairaala	2 v
Kainuun keskussairaala	0,5 v
Pohjois-Karjalan keskussairaala	2 v
Vaasan keskussairaala	2 v
Mikkelin keskussairaala	2 v

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Säännöllisiä toimipaikkakoulutustilaisuuksia järjestetään 37 viikkona vuodessa syys-toukokuussa noin neljä tuntia viikossa (148t/v). Toimipaikkakoulutuksen muodot ovat seuraavat: tieteelliset meetingit ja seminaarit, potilasmeetingit (koulutettava esittelee potilastapauksen) ja konsultaatiot sekä dermatopatologiset meetingit. Erikoistuva valmistaa itse seminaariesitelmän 2-4 kertaa lukuvuoden aikana.

3. TEORETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Ihotautien ja allergologian koulutusta vähintään 60 tuntia sekä hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia. Koulutukseksi voidaan hyväksyä eri yliopistojen, Suomen ihotautilääkäriyhdistyksen, Työterveyslaitoksen ja muiden tieteellisten seurojen ja valtakunnallisten järjestöjen järjestämät alan jatkokoulutustilaisuudet sekä osallistuminen alan kansainvälisiin koulutustilaisuuksiin.

4. Koulutuksen arviointi

Koulutuksen toteuttaminen tapahtuu seuraavasti:

- kouluttautuva ilmoittautuu koulutusohjelmaan
- hänellä on perusterveydenhuollon ja sisätautien koulutusjakso (yht. 12kk) pääosin suoritettu

- koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma, aloitetaan suoritusten kirjaaminen lokikirjaan

- vastuuhenkilö hyväksyy koulutusohjelmaan (vastuuhenkilö pitää rekisteriä koulutusohjelmaan ilmoittautuneista ja siinä olevista, jotta voidaan turvata koulutusvirkojen ja -työsuhteiden riittävyys).

Tässä vaiheessa voidaan suorittaa ensimmäinen arviointi henkilön soveltuvuudesta alalle,

esim. koulutettava itse arvioi soveltuvuuttaan alan virassa sijaisena toimimisensa perusteella

- valitseminen erikoistumisvirkaan (ei pakollinen)

- teoreettinen koulutus

Koulutettavan oppimista seurataan lokikirjan avulla. Lokikirja on yhteneväinen ja yhteinen alan kaikkien koulutusyksikköjen kesken.

Kullekin koulutettavalle tullaan laatimaan yksilöllinen koulutussuunnitelma ja nimeämään henkilökohtainen ohjaaja, jonka kanssa koulutussuunnitelman etenemistä seurataan. Lisäksi nimetään koulutuspaikkakohtainen ohjaaja. Koulutettava osallistuu oman oppimisensa ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin säännöllisesti toistuvissa tapaamisissa ohjaajan ja vastuuhenkilön kanssa. Arvioinnit dokumentoidaan kirjallisesti ja huolehditaan puutteiden korjaamisesta. .

5. OPPIMISPROSESSIN SEURANTA JA ARVIOINNIN VÄLINEET

Oppimisprosessia seurataan ensinnä määrittelemällä oppimisen tavoitteet(kts. tavoitekuvaus ja lokikirja). Tavoitteiden saavuttamista seurataan lokikirjan avulla sekä ohjaajan ja kouluttajan kanssa tapahtuvien säännöllisten tapaamisten avulla. Ohjaaja ja kouluttaja seuraavat myös erikoistuvan oppimista jokapäiväisen potilastyön (konsultaatiot, sairauskertomusten tarkistaminen, potilaiden esittely kierroilla ja potilasmeetingeissä) kautta. Koulutuksen vastuuhenkilö arvioi oppimistavoitteiden saavuttamisen kerran vuodessa.

Vastaavasti koulutettava arvioi saamaansa opetusta edellä mainituissa yhteyksissä. Arvioinnit dokumentoidaan kirjallisesti ja huolehditaan puutteiden korjaamisesta .

6. KOULUTTAJAT

Koulutusohjelman vastuuhenkilö nimeää kouluttajat. OYS:n ulkopuolisten kouluttajien kanssa solmitaan koulutussopimus, jonka tiedekunta hyväksyy. Vastuuhenkilö huolehtii kouluttajien ja henkilökohtaisten ohjaajien kouluttamisesta. Kouluttajina toimivat pääsääntöisesti dosenttien pätevyys omaavat iho- ja sukupuolitautilien ja ihotautilien ja allergologian erikoislääkärit.

Yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutusyksikköjen kanssa solmitaan erillinen koulutussopimus sen jälkeen kun yksikön toiminnan on arvioitu täyttävän koulutukselle asetettavat vaatimukset. Vastuuhenkilö huolehtii yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutusyksiköiden sopeuttamisesta koulutusohjelman vaatimuksiin. Ulkopuolinen koulutusyksikkö hakee koulutusoikeudet tiedekunnalta.

Kouluttaja vastaa osaltaan erikoistuvan lääkärin koulutussuunnitelman toteutumisesta ja arvioinnin toteuttamisesta.

7. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Braun-Falco O., Plewig G., Wolff H. & Burgdorf W.H.: Dermatology (Springer Verlag)
2. Lever W. & Schaumburg-Lever G.: Histopathology of the skin (Lippincott)

tai McKee P.: Pathology of the skin (Lippincott)

3. Reunala T., Paavonen J., Rostila T. (toim.): Sukupuolitaudit (Duodecim)
4. Haahtela T., Hannuksela M. & Terho E. (toim.): Allergologia (Duodecim)
5. Kanerva L., Elsner P.; Wahlberg J. & Maibach H.: Condensed handbook of occupational dermatology (Springer)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Dermatology
2. The Journal of Allergy and Clinical Immunology (ihotauteihin ja allergologiaan soveltuvin osin)
3. Archives of Dermatology
4. Sexually Transmitted Diseases
5. Allergy (ihotauteihin ja allergologiaan soveltuvin osin)
6. Contact Dermatitis
7. Duodecimin ja Suomen Lääkärilehden erikoisalakohtaiset artikkelit

Lainsäädäntö ihotauteja ja allergologiaa koskevin osin (ammattitautilait ja -asetukset, tartuntatautilaki)

INFEKTIOSAIRAUDET

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: dosentti Heikki Kauma

OYS, sisätautien klinikka, puh. 08- 3154022, e -mail: heikki.kauma@ppshp.fi

TAVOITTEET

Infektiosairauksien erikoislääkäri:

- - hallitsee sekä avohoidossa että sairaaloissa esiintyvien tavallisten ja harvinaisten infektiosairauksien epidemiologian, diagnostiikan, hoidon ja prevention
- - hallitsee mikrobilääkkeiden ominaisuudet, käyttöindikaatiot, sivuvaikutukset sekä käyttöpolitiikan antibioottiresistenssin minimoimiseksi
- - tuntee rokotteiden ominaisuudet ja käyttöindikaatiot
- - tuntee lisääntyneen infektioherkkyyden diagnostiikka- ja hoitolinjaukset
- - hallitsee sairaalainfektioiden rekisteröinti- ja torjuntakeinot
- - pystyy toimimaan muiden erikoisalojen ja avohoidon infektioeksymysten asiantuntijana ja konsulttina sekä ohjaamaan alueellista infektioiden torjuntatoimintaa
- - perehtyy terveydenhuollon hallintoon ja lainsäädäntöön
- - pystyy johtamaan infektiosairauksien ja sairaalahygienian yksikköä ja toimimaan hygieniatoimikunnan puheenjohtajana tai asiantuntijajäsenenä
- - kykenee tiedottamaan infektioista ja niihin liittyvistä torjuntatoimista terveydenhuollon työntekijöille, eri viranomaisille ja suurelle yleisölle

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Infektiosairauksien koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Se koostuu terveyskeskuspalvelusta, sisätautien yhteisestä runkokoulutuksesta ja varsinaisesta infektiosairauksien koulutusohjelmasta. Infektiosairauksien käytännön palvelu tapahtuu koulutusvirassa tai infektiosairauksien erikoislääkärin tai apulaisopettajan viransijaisena pääosin OYS:n

sisätautien toimialalla tai infektioiden torjuntayksikössä. OYS:ssa suoritettavaan palveluun verrattavana hyväksytään myös palvelua Suomen muiden yliopistosairaaloiden koulutusviroissa.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

1. Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

2. Runkokoulutus (**ks. sisätautialan yhteinen runkokoulutus**) **2 v 3 kk**

- sisätautien erikoisalain koulutusvirassa pääsääntöisesti keskussairaaloissa

3. Eriytyvä koulutus **3 v**

3 v palvelua yliopistosairaalan infektiosairauksien koulutusvirassa tai infektiolääkärin viransijaisena, josta ajasta enintään 6 kk voidaan suorittaa kliinisen mikrobiologian yksikössä. On suositeltavaa, että palvelusta 2-4 kk suoritetaan HUS:ssa infektiosairauksiin erikoistuvana lääkärimä tai infektiolääkärin viransijaisena

Kolmen vuoden koulutusajasta voidaan korvata korkeintaan 12 kk palvelulla hyväksyttävässä koulutusvirassa jollakin tai joillakin seuraavista infektiosairauksien osa-alueista:

- - keskussairaalan infektioerikoislääkärin viransijaisena tai tehtävissä (hyväksytään 12 kk)
  - - Kansanterveyslaitoksen infektioepidemiologian yksikössä Helsingissä tai Oulun aluelaitoksella (enintään 6 kk)
  - - infektioalan tutkijana (enintään 6 kk)
- yliopistosairaalan hematologisessa yksikössä (enintään 3 kk)

2. KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

Erikoistuva lääkäri toimii infektioerikoislääkärin ohjauksessa infektio-osastolla, infektiopoliklinikalla tai infektiokonsulttina OYS:n eri yksiköissä lastentautien klinikkaa lukuun ottamatta. Näistä keskeisimpiä ovat mm. sisätautien vuodeosastot, hematologinen ja onkologinen yksikkö, kirurgiset vuodeosastot ja teho-osastot. Erikoistuva lääkäri osallistuu ohjaajien ja hygieniahoitajien kanssa infektioiden torjuntayksikön työskentelyyn. Tähän sisältyy ohjausta epidemiologisissa työskentelymetodeissa sekä perehdyttämistä sairaalan tartuntatauti- ja sairaalainfektio-ATK -järjestelmiin. Koulutukseen kuuluvat osallistuminen sairaalan kliinisten erikoisalojen infektioaiheita käsitteleviin kokouksiin sekä osallistuminen sairaalan infektioalan kokouksiin (infektioimikunta, infektiotyöryhmä, infektioyksiköt, infektiokokoukset). Erikoistuva lääkäri toimii kouluttajana (esitelmöitsijänä) infektioalaa käsittelevissä sairaalan eri yksiköiden tilaisuuksissa sekä osallistuu alueellisiin sairaalahygieneiapäiviin ja muihin infektioalan koulutuspäiviin.

Koulutuksen aikana perehdytään mm. näihin osa-alueisiin:

- immuunipuutteisten infektiot
- matkailijan infektiot
- HIV-infektio
- sairaalainfektiot ja niiden torjunta
- tehohoitopotilaan infektiot
- vierasesineinfektiot
- postoperatiiviset infektiot
- luu- ja pehmytkudosinfektiot
- resistentit bakteerit sairaalassa ja avohoidossa
- keskushermostoinfektiot
- septiset infektiot ja endokardiitti

- hepatiitit ja gastroenterologiset infektiot
- epäselvä kuume
- mikrobiologisten ja kuvantamistutkimusten käyttö infektiodiagnostiikassa
- epidemioiden hallinta

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan yhteensä 80 tuntia, josta 40 tuntia voidaan suorittaa runkokoulutuksen aikana siihen liittyvistä aiheista. 40 tuntia on infektiosairauksien varsinaista teoreettista kurssimuotoista koulutusta.

Lisäksi tulee suorittaa vähintään 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksen vastuuhenkilö ja erikoistuva lääkäri kokoontuvat säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa pohtimaan yhteisesti koulutusohjelman toimivuutta ja tarvittaessa korjausmahdollisuuksia. Vastuukouluttajan on tarkoitus tavata jokainen koulutettava henkilökohtaisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa kahden kesken, missä yhteydessä käydään läpi koulutettavan oppimistavoitteiden saavuttaminen, mahdolliset puutteet ja niiden korjausmahdollisuudet. Näissä tapaamisissa on koulutettavalla mahdollisuus myös arvioida kouluttajien onnistumista. Näiden tapaamisten lisäksi kouluttajat ja koulutettavat noudattavat tiedekunnan määräämiä yleisohjeita koulutuksen kehittämistä ja arvioinnista. Kaikille infektiosairauksien erikoisalalan koulutettaville laaditaan lokikirja, jonka avulla voidaan seurata koulutuksen etenemistä. Lisäksi lokikirja toimii apuvälineenä koulutuksen laadunvarmistuksessa. Oppimisprosessin seuranta perustuu sekä lokikirjaan että henkilökohtaisiin palavereihin vastuukouluttajan kanssa.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Bennett J.V. & Brachman D.S. (Eds.): Hospital infections (Little, Brown)
2. Mandell G.L., Douglas R.G., Jr. & Bennett J.E. (Eds.): Principles and practice of infectious diseases (Churchill Livingstone)
3. Strickland G.T. (Ed.): Hunter's tropical medicine (Saunders)
4. Kujala P.: Infektioiden torjunta sairaalassa (Suomen Kuntaliitto)
5. Huovinen P., Meri S., Peltola H., Vaara M., Vaheri A. & Valtonen V.: Mikrobiologia ja infektiosairaudet (Duuodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Antimicrobial Agents and Chemotherapy
2. Journal of Antimicrobial Chemotherapy
3. Journal of Infectious Diseases
4. Clinical Infectious Diseases
5. Infection Control and Hospital Epidemiology
6. Infectious Disease Clinics of North America

Infektiosairauksia käsittelevät artikkelit seuraavista lehdistä:

7. Annals of Internal Medicine

8. American Journal of Medicine
7. Archives of Internal Medicine
9. British Medical Journal
10. Lancet
11. New England Journal of Medicine

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin, *tartuntatautilaki pääpiirteittäin*

KARDIOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Heikki Huikuri

Oulun yliopisto, sisätautien klinikka
puh. 08-3154108, e-mail: heikki.huikuri@oulu.fi

Ohjaavat kouluttajat: professori Timo Mäkikallio, dosentti Pekka Raatikainen ja LT Matti Niemelä

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan kardiologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten että hän:

- hallitsee oman alansa tautien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen
- tuntee edellä mainittujen tautien esiintyvyyden, patogeneesin ja syyt
- kykenee hoitamaan alansa äkilliset sairastapaukset
- kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. sisätautialojen yhteinen runkokoulutus**)

- 2 v 3 kk palvelua sisätautien erikoisan koulutusviroissa keskussairaaloissa tai osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla.

Eriytyvä koulutus

3 v palvelua kardiologian erikoisan koulutusvirassa yliopistosairaalassa. Koulutukseen voidaan hyväksyä korkeintaan 6 kuukautta päätoimista tutkimustyötä kardiologian alalta.

Kardiologian erikoiskoulutus tapahtuu pääsääntöisesti yliopistosairaalassa. Erikoistuvien lääkärin valinnan koulutusohjelmaan suorittaa yliopistosairaalan kouluttaja (kardiologian professori). Koulutuksesta voidaan 6 kk-1 v 6 kk kuitenkin suorittaa keskussairaalassa, jossa on kardiologian erikoislääkäri kouluttajana ja tietty määrä invasiivisiä toimenpiteitä (koulutussopimukset).

Eriytyvän koulutuksen sisältö:

Sisältää 12-18 kuukautta työtä konsultoivana kardiologina poliklinikalla, vuodeosastoilla, teho-osastoilla ja sydänkirurgisella osastolla.

Lisäksi koulutukseen kuuluu seuraavat toimenpiteet:

- - EKG:n tulkintaa vastaten vähintään 1000 EKG-nauhaa

- - rasitusEKG:n tulkintaa: vähintään 300
- - pitkäaikaisEKG-rekisteröintien tulkintaa: vähintään 200
- - kaikukardiografiatutkimuksia: vähintään 500, joista ruokatorven kautta tehtyjä vähintään 50
- - pysyvien tahdistimien asennuksia: vähintään 10
- - tahdistimen ohjelmointia: vähintään 50
- - rytmihäiriötahdistimen ohjelmointia: vähintään 10
- - oikean ja vasemman puolen sydänkatetrisaatioita: vähintään 25
- - sepelvaltimoiden varjoainekuvauksia vähintään: 300 *
- - pallolaajennustoimenpiteitä ja muita interventionaalisia toimenpiteitä: vähintään 50 **
- - elektrofysiologisia tutkimuksia: vähintään 25 **
- - sydänlihaskiopsiat tai väliaikaisen tahdistimen asennukset: vähintään 20
- - sydämen isotooppitutkimuksia: vähintään 30 **

* = joista 100 itsenäisenä

** = sisältää myös toimenpiteet, joissa mukana toimenpiteessä, hoitoratkaisujen pohdinnassa tai tulosten tulkinassa

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle riittävät perustiedot ja -taidot kardiologian eri osa-alueilta jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn kardiologina. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37:nä viikkona vuodessa 3-5 tuntia viikossa.

Koulutuksen muodot:

Luennot, seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet 1-3 tuntia viikossa

Potilastapausseminaarit 1-2 tuntia viikossa

Kirjallisuus ja tutkijakoulutusseminaarit ½ -1 tuntia viikossa

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 80 tuntia, josta vähintään 60 tuntia tulee koskea kardiologian erikoisalaa ja vähintään 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta. Suositellaan osallistumista valtakunnalliseen Suomen Kardiologisen Seuran järjestämään kurssitoimintaan .

Koulutukseen tulee sisältyä lisäksi säteilysuojelukoulutusta 1.0 opintoviikkoa (1.5 opintopistettä)

Säteilysuojelukoulutuksesta voi kysyä tarkemmin ylifyysikko Antero Koivulalta (antero.koivula@ppshp.fi; puh.08-3153031)

4. KOULUTUKSEN ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Kullekin erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja, joka on klinikassa toimiva kardiologi. Ohjaajan tehtävänä on opastaa erikoistuvaa lääkärinä ja seurata hänen edistymistään koko koulutuksen ajan. Lisäksi kullakin kardiologian osa-alueella on vastaava kouluttaja. Seurannan apuvälineenä käytetään henkilökohtaista lokikirjaa.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Hurst J.W.: The heart (McGraw-Hill)

tai

Braunwald E. (Ed.): Heart disease. A textbook of cardiovascular medicine (Saunders)

tai

The ESC textbook of cardiovascular medicine

2. Sabiston D.C. & Spencer F.C.: Gibbons's surgery of the chest, soveltuvin osin sydän- ja

verisuonikirurginen alue (Saunders)

3. Heikkilä J., Huikuri H., Luomanmäki K., Nieminen M.S. & Peuhkurinen K. (toim): Kardiologia (Duodecim)

4. Heikkilä J. & Mäkijärvi M. (toim.): EKG (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of the American College of Cardiology
2. Circulation
3. European Heart Journal
4. Progress in Cardiovascular Diseases
5. Current Opinion in Cardiology
6. New England Journal of Medicine (kardiologiaan liittyvät tutkimustulokset)
7. Lancet (kardiologiaan liittyvät tutkimustulokset)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KEUHKOSAIRAUDET JA ALLERGOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: LT, erikoislääkäri Terttu Harju (31.12.2007 asti)

1.1.2008 alkaen professori Marita Jaakkola

TAVOITTEET

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on alalla itsenäiseen työskentelyyn kykenevä erikoislääkäri, jonka koulutuksessa otetaan huomioon keuhkosairauksien ja allergologisten sairauksien ehkäisy, diagnostiikka, erotusdiagnoosi ja hoito. Keskeisiä tavoitteita ovat myös hoitomenetelmien kriittinen arviointi ja vertailu, monet hoidon porrastukseen, hallintotehtäviin, sairaanhoidolliseen suunnitteluun sekä alan koulutukseen liittyvät työtehtävät.

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkäriin

- hallittava alan keskeinen teoreettinen tietous ja pystyttävä seuraamaan sen kehitystä
- on hallittava keskeisimmät keuhkosairauksien diagnostiset toimenpiteet, niiden suorittaminen ja tulkinta. Toimenpiteet luetellaan tarkemmin erikoistuvan lääkärin lokikirjassa

Koulutuksen jälkeen koulutettavalla tulee olla valmius:

- toimia moniammatillisen tiimin jäsenenä kaikilla keuhkosairauksien ja allergologian osa-alueilla
- toimia yhteistyössä mm. anesthesiologian, ihotautilääkäreiden, korvalääkäreiden, lastenlääkäreiden, neurologien, patologisten, onkologisten, thoraxkirurgien, työterveyslääkäreiden ja perusterveydenhuollossa toimivien lääkäreiden kanssa (hengityksen vajaatoimintatilanteet, allergisten sairauksien arvioinnit ja siedätyshoidot, perinnölliset ja

allergiset keuhkosairaudet, unenaikaisten hengityshäiriöiden arviointi, malignien keuhkosairauksien diagnostiikka ja hoitosuunnitelmat, ammattitautidiagnostiikka, kuntoutussuunnitelmien laadinta, asiantuntijatehtävät, hoitoketjut ja koulutus).

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus (ks. sisätautialojen yhteinen runkokoulutus)

2 v 3 kk palvelua sisätautien erikoisan koulutusviroissa keskussairaaloissa tai osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-6 kk muulla soveltuvalla alalla tai keuhkosairauksien ja allergologian alan tutkimustyössä (katso kohta tutkimustyö).

Eriytyvä koulutus

3 vuotta, josta *2 v - 2 v 3 kk palvelua keuhkosairauksien alalla, 6-12 kk* yliopistollisen sairaalan *allergiapoliklinikalla* tai vastuuhenkilön hyväksymässä yksikössä, missä tehdään allergiatestauksia ja hoidetaan allergiapotilaita ja *3 kk - 6kk* palvelua *valvotun hoidon tai tehohoidon yksikössä*. Muusta, kuin yliopistollisen sairaalajakson palveluajasta voidaan hyväksyä *3 kuukautta* seuraavilta aloilta:

- Anestesiologia ja tehohoito
- Ihotaudit ja allergologia
- Infektiosairaudet
- Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede
- Kliininen neurofysiologia
- Korva-, nenä- ja kurkkutaudit
- Radiologia
- Syöpätaudit
- Työterveyshuolto
- Tutkimustyö

Tutkimustyö

Keuhkosairauksien ja allergologian alalla tapahtuvaan tutkimustyöhön kannustetaan. Kokopäivätoimista tutkimustyötä voidaan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa sovittavalla tavalla katsoa runkokoulutukseen ja/tai eriytyvään koulutukseen hyväksyttäväksi jaksoksi 0 - 6 kk kuitenkin siten, että eriytyväksi koulutukseksi voidaan hyväksyä enintään 3 kk.

Erikoisan koulutuksesta *vähintään 2 vuotta* on suoritettava yliopistollisessa sairaalassa.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot kaikilta erikoisalaan liittyviltä osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkärinä. Koulutus pyritään toteuttamaan siten, että kurssit muodostavat koulutettavan kannalta mielekkään kokonaisuuden. Suositeltavia aihepiirejä ovat:

- keuhkoallergologia ja -immunologia
- keuhkokliininen farmakologia
- kliininen fysiologia
- keuhkosairauksien epidemiologia
- allergiset keuhkosairaudet
- interstitiellit keuhkosairaudet
- thoraxin malignoomat
- keuhkoinfektiot
- työperäiset keuhkosairaudet
- hengityksen vajaatoiminta
- uniapnea
- hätätilanteet
- toimenpiteet
- kuntoutus

Keuhkosairauksien ja allergologian toimipaikkakoulutusta järjestetään 42 viikkona vuodessa koulutusyksikön meetingtoimikunnan kautta, joita tilaisuuksia on sisätautialaan kuuluvan koulutuksen lisäksi 3,5 tuntia viikossa.

3. TOORETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Yhteensä 80 tuntia, josta keuhkosairauksien ja allergologian erikoisalan koulutusta vähintään 60 tuntia ja hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia.

4. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Albert R.K., Spiro S.G. & Jett J.R.: Comprehensive respiratory medicine (Mosby)

tai

Seaton A., Seaton D. & Leitch A.G.: Crofton & Douglas's respiratory diseases (Blackwell)

tai

Gibson P.G., Geddes D.M. & Costabel U.: Respiratory medicine

2. Hendrik D.J., Burge P.S., Beckett W.S. & Churg A.: Occupational disorders of the lung

(Saunders)

3. Sovijärvi A., Ahonen A., Hartiala J., Länsimies E., Savolainen S., Turjanmaa V. & Vanninen E. (toim.): Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede (Duodecim) keuhkofysiologian osalta

4. Kinnula V., Brander, P.E. & Tukiainen P. (toim.): Keuhkosairaudet (Duodecim)

5. Haahtela T., Hannuksela M. & Terho E. (toim.): Allergologia (Duodecim) /Haahtela T., Hannuksela M., Mäkelä M. & Terho E.O. (toim): Allergia (Duodecim, kirjan ilmestyttyä)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine

2. European Respiratory Journal

3. Thorax

4. Chest

5. Respiratory Medicine

6. Allergy

7. Clinical and Experimental Allergy

8. Journal of Allergy and Clinical Immunology

8. Alaa koskevat artikkelit kotimaisista lääketieteellisistä lehdistä (Lääkärilehti tai Finska Läkaresällskapet Handlingar ja Duodecim) sekä kansainvälisistä yleislääketieteellisistä julkaisuista (Lancet, British Medical Journal, New England Journal of Medicine ja JAMA)

Alaan liittyvä lainsäädäntö sekä terveysviranomaisten antama ohjeisto ja WHO:n asiantuntijaraportit

KLIININEN HEMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti Pirjo Koistinen

OYS, sisätautien klinikka

puh. 08-3154617, e-mail: pirjo.koistinen@ppshp.fi, fax: 08-3154139

Kouluttajat: dosentti Marjaana Säily ja dosentti Timo Siitonen

KOULUTUKSEN TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittaneen tulee

- - hallita erikoisalaansa kuuluvat diagnostiset toimenpiteet ja menetelmät
- - hallita erikoisalaansa kuuluvien sairauksien syyt, patogeneesi ja hoito
- - hallita alan keskeinen teoreettinen tietous ja kyetä seuraamaan sitä
- - kyetä arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- - kyetä osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- - pystyä toimimaan alan hoitohenkilökunnan kouluttajana sekä asiantuntijana

KOULUTUKSEN RAKENNE JA SISÄLTÖ

•1. KÄYTÄNNÖN PALVELU

Koulutuksen kokonaisaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Sisätautien erikoislääkärin tutkinnon suorittaneelta hyväksytään runkokoulutus sellaisenaan ja mahdollisesti osa eriytyvästä koulutuksesta, sopimuksen mukaan.

1. Terveyskeskuspalvelu (9 kk)

2. Runkokoulutus (2 v 3 kk; katso sisätautialojen yhteinen runkokoulutus)

2v 3kk palvelua sisätautien erikoisalain koulutusviroissa aluesairaaloissa, keskussairaaloissa tai yliopistosairaaloissa. Tästä koulutuksesta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla.

3. Eriytyvä koulutus (3 v)

Pääasiallinen palvelu tulee suorittaa koulutuksesta vastaavan Oulun yliopistollisen sairaalan sisätautien klinikan hematologian osastolla ja hematologian poliklinikalla. Palveluun kuuluu osallistuminen sisätautien klinikan päivystystoimintaan.

Eriytyvään koulutukseen voidaan hyväksyä:

1. hematologiapainotteinen palvelu keskussairaalassa 12-18 kk, erillisen sopimuksen mukaan
2. aikaisemmin suoritettu palvelu yliopistollisen sairaalan hematologian yksikössä 6-12 kk, erillisen sopimuksen mukaan
3. palvelua 6 kk seuraavilla aloilla:

yliopistollisen sairaalan hematologinen laboratorio

    yliopistosairaalan infektioyksikkö

    SPR:n veripalvelu

    yliopistosairaalan syöpätautien ja sädehoidon yksikkö

hematologian alan tutkimustyö (kuitenkin enintään 3kk)

•2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Osallistuminen hematologisen yksikön koulutuskokouksiin, joissa käydään läpi hematologian keskeisiä osa-alueita.

Osallistuminen sisätautien klinikan yleisiin koulutuskokouksiin.

•3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Siitä tulee suorittaa yhteensä 80 tuntia seuraavasti: 30 t yleissisätauteja runkokoulutuksen aikana, 30 t hematologiaa varsinaisen eriytyvän koulutuksen yhteydessä ja lisäksi 20 t hallinnollista koulutusta.

Yleissisätautien teoreettiseen koulutukseen hyväksytään koulutusta seuraavilla alueilla: sydän- ja verisuonitaudit, keuhkosairaudet, endokrinologia, infektiosairaudet, gastroenterologia, nefrologia, reumatologia, akuutti sisätautioppi.

Varsinaiseen eriytyvään koulutukseen hyväksytään teoreettista koulutusta hematologian alalta sisältäen tietoa verenvuototaudeista, verensiirtotoiminnasta, kantasolusiirtotoiminnasta, pahanlaatuisten veritautien hoidosta sekä muusta keskeisestä hematologiasta.

•4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutettava antaa vuosittain kirjallisen arvion oppimisestaan. Kouluttaja antaa vuosittain kirjallisen arvion koulutettavan oppimisesta. Arviot kirjataan lokikirjaan. Arviot huomioidaan koulutuksen kehittämisessä.

•5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Se on kirjallinen kuulustelu, jonka kuulustelijoina toimivat hematologian alan kouluttajat, kaksi kerrallaan. Oma kouluttaja ei osallistu koulutettavansa kuulusteluun. Kuulustelun pohjaksi edellytetään perehtymistä seuraaviin kirjoihin (uusin painos) ja lehtiin (3 viimeisintä vuosikertaa).

Kirjat (viimeisin painos)

1. Colman R.W., Marder V.J., Glowes A., George J.N. & Goldhaber S.Z. (Eds.): Hemostasis and thrombosis, basic principles and clinical practice (Lippincott)

tai

Goodnight S.H., Jr. & Hathaway W.E.: Disorders and hemostasis and thrombosis. A clinical guide (McGraw-Hill)
2. Lichtman M.A., Beutler E., Kaushansky K. Kipps T.J., Seligsohn U., Williams W.J. & Prchal J. (Eds): Williams haematology (McGraw-Hill)

tai

Hoffman R.H., Benz E.J., Shattil S.J., Furie B., Cohen H.J., Silberstein L.E. & McGlave P. (Eds): Hematology, basic principles and practice (Churchill Livingstone)

tai

Greer J.P., Foerster J., Lukens J.N. Rogers G.M., Paraskevas F. & Glader B.E. (Eds): Wintrobe's clinical hematology (Williams & Wilkins)

3. Ruutu T., Rajamäki A., Lassila R. & Porkka K (toim): Veritaudit (Duodecim)

4. Verensiirto-opas 2006. (Suomen Kuntaliitto)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Blood
2. British Journal of Haematology
3. Current Opinion in Hematology
4. Haematologica/ The Haematology Journal
5. Transfusion: yleiskatsaukset
6. Vox Sanguinis: yleiskatsaukset
7. American Journal of Hematology Education Program Book

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KÄSIKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti Jorma Ryhänen

Kirurgian klinikka, Kajaanintie 52 A, 90220 Oulu
Puh. 3152011, sähköposti jorma.ryhanen@oulu.fi

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Käsi­kirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Siihen sisältyy 9 kuukautta terveystieteiden palvelua ja 2 v 3 kk runkokoulutusta eri kirurgian aloilla (katso kirurgian alojen runkokoulutus). Eri­tyvän koulutuksen pituus on 3 vuotta, pääsääntöisesti OYS:n Käsi­kirurgian osastolla, missä erikoistuva osallistuu mikrokirurgiseen päivystys toimintaan.

Lisäksi vastuuhenkilön kanssa voidaan sopia ulkomailla tapahtunutta koulutusta hyväksyttäväksi vuoden ajan. Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2-5 tuntia viikossa.

Koulutusohjelman tavoitteet

Käsi­kirurgian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän:

- hallitsee alan diagnostiset menetelmät ja toimenpiteet
- kykenee laatimaan käsi­kirurgisen potilaan hoitosuunnitelman ja informoimaan potilasta erilaisten hoitovaihtoehtojen ja niihin liittyvien seikkojen suhteen
- hallitsee käsi­kirurgiassa vaadittavan mikrokirurgisen tekniikan ja periaatteet (replantaatio, perifeeristen hermojen kirurgian, vapaat mikrovaskulaariset kudossiirteet yläraajaan)
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauksen riskin arvioinnin
- hallitsee leikkausmenetelmän valinnan ja preoperatiivisen hoidon
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti käsi­kirurgiaan kuuluvasta elektiivisestä ja päivystystoiminnasta
- hallitsee välittömän postoperatiivisen hoidon
- kykenee ohjaamaan käsi­kirurgisten potilaiden kuntoutusta yhteistyössä käsiterapeuttien (lääkintävoimistelija ja toimintaterapeutti)
- kykenee laatimaan käsivammoja käsitteleviä perusteellisia lausuntoja vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille
- endoproteesit, implantit ja alloplastiset materiaalit; perusteet käsi­kirurgiassa
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- kykenee osallistumaan alansa kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoimintaan
- osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön

Käsi­kirurgiksi erikoistuva osallistuu tai on osallistunut yliopistonsa tohtorinkoulutusohjelman opetukseen. Eri­koistuvan tulisi olla koulutusjakson aikana mukana vähintään yhdessä kliinisessä tai kokeellisessa tutkimustyössä, millä tahansa lääketieteen alalla.

Koulutusohjelmaan hyväksyminen

Käsikirurgian erikoislääkärin koulutusohjelmaan hyväksymiselle on edellytyksenä, että opiskelija on suorittanut kirurgian yhteisen runkokoulutusjakson. Lisäksi suositetaan mikrokirurgisen leikkaustekniikan peruskurssin (esim. HYKS:n tai TAYS:n kurssi) suorittamista. Lisäksi koulutusohjelmaan hakijoita valittaessa katsotaan eduksi vähintään puolen vuoden palvelujakso yhdessä tai useammassa seuraavista erikoisaloista: ortopedia ja traumatologia, lastenkirurgia, plastiikkakirurgia, verisuonikirurgia tai reumakäsikirurgia.

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus**)

- 2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta.

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

Koulutusohjelmaan hyväksymisen jälkeen koulutusohjelman vastuuhenkilö tekee erikoistuvan kanssa yhdessä koulutussuunnitelman. Eriytyvän koulutuksen kesto on

3 vuotta ja se suoritetaan pääsääntöisesti OYS:n käsikirurgian yksikössä, missä erikoistuva osallistuu mikrokirurgiseen päivystystoimintaan. Eriytyvään koulutukseen voidaan hyväksyä 3 - 12 kuukautta palvelua toisessa käsikirurgisessa yksikössä (TAYS, KYS, HYKS ja Orton), jossa kouluttajana on käsikirurgian dosentti. Koulutussopimuksella voidaan hyväksyä 6 kuukautta palvelua plastiikkakirurgisessa yksikössä, jossa harjoitetaan runsaasti rekonstruktivista raajavammoihin kohdistuvaa mikrokirurgiaa. Lisäksi koulutussopimuksella voidaan hyväksyä 6 kuukautta reumakäsikirurgista palvelua esimerkiksi Reumasäätiön sairaalassa Heinolassa.

OYS:ssä suoritettua palvelua yläraaja- ortopedisessa, reumakirurgisessa ja plastiikkakirurgisessa yksikössä voidaan hyväksyä 3 kuukautta toimipistettä kohti. Tieteellisestä tutkimustyöstä hyväksytään eriytyvään koulutukseen enintään 2 kuukautta kalenterivuotta kohti. Tutkimustyön aikana koulutettavan on kuitenkin osallistuttava mikrokirurgiseen päivystystoimintaan. Koulutusta ulkomaisessa käsikirurgisessa korkeatasoisessa mikrokirurgiaa tekevässä yksikössä voidaan hyväksyä kouluttajan päätöksen mukaan enintään yksi vuosi.

Koulutusvirat

OYS:n käsikirurgian erikoisalalla on yksi koulutusvirka

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutus (35 - 37 viikkoa/v) käsittää aktiivisen osallistumisen käsikirurgisen osaston koulutustilaisuuksiin (1 t/viikko), kirurgian klinikan yhteismeetingeihin (1 t/viikko) sekä osallistumisen muiden erikoisalojen viikoittaisiin koulutustilaisuuksiin soveltuvien osin. Lisäksi siihen kuuluu osallistuminen ohjaajan mukana käsikirurgiseen potilaskiertoon ja potilasdokumenttien valmistukseen, poliklinikkavastaanottoon ja käsikirurgisiin leikkauksiin 2-6 t /vuorokaudessa. Kaikki seniorilääkärit osallistuvat kouluttamiseen. Koulutettavalle pyritään järjestämään mikrokirurgian käytännön harjoittelu koe-eläinkeskuksessa.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettista koulutusta tulee suorittaa vähintään 100 tuntia, josta oman alan koulutusta vähintään 80 tuntia sekä hallinto ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia. Teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen hyväksytään käsikirurgian alan koti- ja pohjoismaiset koulutustilaisuudet sekä kansainväliset tieteelliset kokoukset. Sopivia kursseja ovat mm. mikrokirurgian jatkokurssit, perifeerisen hermokirurgian kurssi, jännekirurgian kurssi ja tieteellisen tutkimuksen teon kurssi.

Erikoistuvan lääkärin tulee koulutusjakson aikana osallistua vähintään viiteen kotimaiseen tai ulkomaalaiseen koulutustilaisuuteen tai tieteelliseen kokoukseen. Osana omaa oppimisprosessia, erikoistuva lääkäri osallistuu käsiterapeuttien ohjaukseen ja opetukseen. Tavoitteena on, että erikoistuva lääkäri pitää koulutusjakson aikana vähintään yhden alaa koskevan esitelmän kotimaisessa tai kansainvälisessä tieteellisessä kokouksessa.

4. OPPIMISPROSESSIN SEURANTA JA ARVIOINNIN VÄLINEET

Koulutuspaikassa erikoistuvalla nimetään henkilökohtainen ohjaaja, jonka tulee avustaa ja ohjata erikoistuvaa käytännön työssä, kuten poliklinikan vastaanotto toiminnassa, leikkausta edeltävissä arvioinneissa, leikkauksessa ja jatkohoidon suunnittelussa sekä arvioida erikoistuvan edistymistä yhdessä erikoistuvan kanssa. Arvioinnista tehdään merkinnät opintokansioon eli portfolioon. Erikoistuva pitää myös leikkauspäiväkirjaa eli lokikirjaa, johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin erikoistuva on osallistunut ja johon näiden toimenpidekertomuksista otetut valokopiot liitetään. Portfolio ja lokikirja käydään läpi erikoistuvalla nimetyn kouluttajan ja henkilökohtaisen ohjaajan kanssa pidettävissä puolivuositaisissa tapaamisissa.

Koulutusohjelman vastuuhenkilö vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta ja seuraa koulutussuunnitelmien edistymistä.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Paul Smith: Lister's the hand. (Churchill Livingstone)
2. Green D.P., Hotchkiss & Pederson: Operative hand surgery (Churchill Livingstone)
3. Spinner M.: Injuries to the major branches of peripheral nerves of the forearm (Saunders)
4. Meyer V.E. & Black J.M. (Eds.): Microsurgical procedures (Churchill Livingstone) tai
O'Brien B.McC. & Morrison W.A.: Reconstructive microsurgery (Churchill Livingstone)
5. Vastamäki M. & Roth J. (Eds.): Arthroscopy of the upper extremity (Churchill Livingstone)
6. Cooney: The wrist
7. Vastamäki M. & Vilkki S. ym.: Käsikirurgia (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Handchirurgie-Mikrochirurgie-Plastische Chirurgie
2. Journal of Hand Surgery, American and British volumes
3. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive Surgery and Hand Surgery
(käsikirurgiaa koskevat artikkelit)
4. Hand Clinics
5. Techniques in Hand and Upper Extremity Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

LASTENKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: Professori Willy Serlo

Yhteystiedot: OYS, lastenkliniikka, puh: 08-3152011, fax 08-3155559

E:mail: willy.serlo@ppshp.fi

TAVOITTEET

Tavoitteena on antaa peruskirurgian koulutuksen ("common trunk") jälkeen lääkäriille lastenkirurgian erikoisalan hyvät teoreettiset ja käytännön taidot. Elektiivisen toiminnan osalta on koulutuksen jälkeen pystyttävä keskeisten lastenkirurgisten sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon. Koulutuksen tulee antaa valmiudet toimia itsenäisesti oman alansa takapäivystäjänä. Koulutus tapahtuu yliopistosairaalassa ja koulutusaika on 3 vuotta. Koulutuksesta 3 kk suositellaan suoritettavaksi HYKS lasten ja nuorten sairaalassa harvinaisten potilastapausten hoidon laajemman näkemyksen saavuttamiseksi. Korkeintaan yksi vuosi koulutuksesta voi tapahtua ulkomailla, kouluttajan etukäteen hyväksymässä laitoksessa. Koulutus koostuu sekä teoreettisesta että käytännön opetuksesta lastenkirurgian eri osa-alueilla.

Koulutuksen aikana koulutettavan tulee operatiivisen valmiuden ohella perehtyä kirurgisten toimenpiteiden diagnostiikkaan, hoidon suunnitteluun, pre# ja postoperatiiviseen hoitoon, seurantaan ja kuntoutukseen. Koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ("tutor").

Koulutusohjelman suorittaneen erikoislääkärin tulee:

- pystyä tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallita alansa diagnostiset toimenpiteet
- osata laatia lastenkirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osata valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät.
- osata arvioida eri kirurgisten sairauksien optimaaliset hoitoajankohdat
- osata hoitaa nopeita ratakisuja vaativat tapaukset itsenäisesti
- osata suorittaa itsenäisesti lastenkirurgian erikoisalan kuuluvat toimenpiteet
- (luetellaan yksityiskohtaisesti lokikirjassa)
- hallita ja osata järjestää lastenkirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon ja kuntoutuksen
- osata analysoida hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- olla perehtynyt potilashallintoon ja kustannuseurantaan
- osata johtaa poliklinikan, vuodeosaston ja toimenpideyksikön välistä yhteistyötä
- osata huomioida lastenkirurgisen potilaan perheen ongelmia
- osata antaa oman alan koulutusta muulle sairaalan henkilökuntaryhmille sekä avoterveydenhuollolle
- osata ohjata perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon hoitoketjua lastenkirurgisten potilaiden osalta

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus**)

2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaalossa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

3 vuotta palvelua lastenkirurgian koulutusvirassa yliopistollisessa sairaalassa. Tästä koulutuksesta enintään 1 vuosi voidaan suorittaa vastuuhenkilön etukäteen hyväksymässä ulkomaisessa alan yksikössä.

Käytännön koulutus

Tavoitteena on kolmen vuoden koulutusjakson aikana saada omakohtainen valmius pystyä tekemään tietyt tyypileikkaukset, jotka jokaisen lastenkirurgin tulisi hallita. Koulutuksen aikana koulutettava työskentelee eri lastenkirurgian osa-alueilla (neonataalikirurgia, gastroenterologinen kirurgia, urologia, ortopedia, traumatologia, neurokirurgia, thorax ja sydänkirurgia, poliklinikka ja tehohoito). Kirurgisen taidon saavuttaminen edellyttää yleisempien leikkausten tekemistä koulutusaikana ensin avustettuna ja sitten itsenäisesti. Toisen ryhmän muodostavat leikkaukset, joiden itsenäistä suorittamista ei kaikkien osalta voida edellyttää vielä kolmen vuoden koulutusjakson jälkeen. Nämä toimenpiteet pitäisi kuitenkin pyrkiä suorittamaan seniorin avustamana.

Kolmannen ryhmän muodostavat leikkaukset, jotka harvinaisuutensa tai vaativuutensa takia ei voida katsoa kuuluvan jokaisen lastenkirurgin kokemuspiiriin mutta joiden teoreettinen tausta on tunnettava ja leikkaustekniikka ymmärrettävä.

Käytännön koulutuksen edistymistä seurataan lokikirjalla.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutusta järjestetään vuosittain 60 tuntia. Tämä koostuu viikottaisesta lastenkirurgian koulutuksesta, röntgenmeeteingeistä ja ohjaajan opetuskiertoista sekä pediatrian ja muiden kirurgian erikoisalojen säännöllisestä koulutuksesta.

3. TEORETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Vähintään 80 tuntia oman alan tai siihen läheisesti liittyvän alan teoreettista koulutusta oman yksikön ulkopuolella. Tästä koulutuksesta korkeintaan 1/3 voi olla yhden ainoan suppean alueen (esim. urologia, ortopedia) koulutusta. Osa koulutuksesta voidaan korvata osallistumalla alan kansainvälisiin koulutuksiin. Lisäksi vaaditaan hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20.

Koulutuksen aikana on myös perehdyttävä hoitotulosten tieteelliseen arviointiin. Viimeisen koulutusvuoden aikana on suoritettava valtakunnallinen lastenkirurgian tentti.

4. KOULUTUKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Arviointi suoritetaan lokikirjan avulla ja koulutuksen vastuuhenkilön, tuutorin ja koulutettavan kesken käytävissä kehityskeskusteluissa..

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. O'Neill J., Grosfield J., Coran A. & Fonkalsrud E. (Eds.): Pediatric surgery (Mosby)
2. Puri P. (Ed.): Newborn surgery ( )
3. Rokkanen P., Slätis P., Alho, A., Ryöppy, S. & Huittinen, V.-M. (toim.): Traumatologia
(Kandidaattikustannus Oy)
4. Benson M.K.D., Fixsen J.A., Macnicol M.F. & Parsch K. (Eds.): Children´s orthopaedics and fractures (Livingstone)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Pediatric Surgery
2. Journal of Pediatric Orthopedics
3. Pediatric Surgery International
4. Seminars in Pediatric Surgery
5. European Journal of Pediatric Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Suullinen kuulustelu

Suulliseen kuulusteluun voi osallistua läpäistyään kirjallisen osion.

LASTENPSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Irma Moilanen

OYS, lastenpsykiatrian yksikkö, lastentautien klinikka
puh. 08-3155121, fax 3155240, email: irma.moilanen@oulu.fi

Koulutuksen tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on

- - perehdyttää lastenpsykiatrian tieteelliseen tietoon;
- - antaa valmiudet lastenpsykiatrian erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen, lastenpsykiatrian erikoisalan kehittämiseen ja toimimiseen lastenpsykiatrian erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä;
- - perehdyttää lastenpsykiatrisen terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Runkokoulutuksen tavoitteena on

- - varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus palvelujärjestelmän kannalta;
- - taata päivistystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet.

Henkilökohtainen koulutussuunnitelma, seuranta ja arviointi

Koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ja laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla.

Koulutettavan oman oppimisen sekä koulutuksen toimivuuden arviointi ja kehittäminen tapahtuvat koulutettavan ja henkilökohtaisen ohjaajan välisissä keskusteluissa, joita järjestetään kahdesti lukukaudessa.

1. Käytännön palvelun suorittaminen

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus

Runkokoulutuksen pituus on 1 v 3 kk, josta suoritetaan 6 kk aikuispsykiatriassa (akuutti aikuispsykiatria) ja 9 kk lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa, aikuispsykiatriassa ja/tai oikeuspsykiatriassa.

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutusyksiköissä ennen erikoistumiskoulutusta.

Eriytyvä koulutus

4 vuotta palvelua lastenpsykiatrian erikoisalalla. Koulutuksesta 3-4 v lastenpsykiatriassa ja

0 - 1 v nuorisopsykiatriassa. Erikoistumiskoulutuksesta vähintään noin 2 v tulee suorittaa yliopistosairaalassa. Eriytyvää koulutusta tulee olla eri ikäisten lasten parissa sekä avohoidossa että vuodeosastohoidossa siten, että koulutuksesta muodostuu monipuolinen ja tasapainoinen kokonaisuus. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä

6 kk koulutus kliinisellä erikoisalalla, joka vastaa koulutuksellisia päämääriä, esim. lastentaudit, lastenneurologia, naistentaudit ja synnytykset.

Lisäksi eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 6 kk erikoisalaa koskeva päätoiminen kliininen tutkimustyö

Eriytyvään koulutukseen/runkokoulutukseen/perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen tulee sisältyä 6 kk koulutus lääketieteen alueella, joka liittyy lapsen ruumiilliseen kasvuun, kehitykseen tai terveydentilaan.

Runkokoulutukseen ja/tai eriytyvään koulutukseen tulee sisältyä vähintään 12 kk psykiatrian alojen päivystystä.

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa on omat sisältöalueet, joita käsitellään teoreettisessa koulutuksessa, toimipaikkakoulutuksessa ja psykoterapiakoulutuksessa.

Koulutuksen sisältöalueet

Runkokoulutuksen sisältöalueita ovat

- - perustiedot elämänkaaresta, lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden

psykkinen kehitys ja häiriöt

- - psykiatrinen diagnostiikka
- - perustiedot lasten, nuorten, aikuisten ja vanhusten psykiatrisista

hoitomahdollisuuksista

- - perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä
- - perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta
- - psykoterapian perusteet
- - perustiedot psykiatriaan liittyvästä lainsäädännöstä ja oikeuspsykiatriset

näkökohdat

Runkokoulutuksen päätteeksi ennen erikoistumiskoulutukseen siirtymistä koulutusohjelman vastuhenkilö tarkistaa, että koulutettava on omaksunut runkokoulutuksen tavoitteet ja sisältöalueet.

Eriytyvän koulutuksen sisältöalueita ovat

- - lapsen ja nuoren normaali psyykinen kasvu ja kehitys sekä yhteydet ruumiilliseen kasvuun;
- - lasten ja nuorten psyykkisten häiriöiden ja sairauksien kliininen kuva sekä niiden yksilö-, perhe- ja yhteisödynamiikka;
- - lasten ja nuorten psykiatristen häiriöiden ja sairauksien tutkimus ja diagnostiikka sekä lapsen ja hänen perheensä lastenpsykiatrisen hoidon tarpeen arviointi;
- lastenpsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen menetelmät;
  - - yksilöpsykoterapian ja perhepsykoterapian sekä verkostoterapian perusteet;
  - - lastenpsykiatrisen konsultaatio ja työnohjaus;
  - - lastenpsykiatristen häiriöiden ennaltaehkäisy sekä preventiivisen työn periaatteet;
  - - lasten mielenterveystyön ja lastenpsykiatrisen erikoissairaanhoidon organisaatio ja hallinto sekä niiden suunnittelu ja kehittäminen sekä lastenpsykiatrisen työyhteisön johtajuus;
  - - lastenpsykiatrisen tieteelliseen tutkimukseen perusteet.

2. TOUREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on koulutusyksikön järjestämää tai hyväksymää tiettyä aihekokonaisuutta käsittelevää opetusta. Koulutuksen laajuus on vähintään 80 t, josta alakohtaisen koulutuksen osuus on 60 t ja hallinnollisen koulutuksen osuus 20 t.

3. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutus toteutuu koulutusyksikön käytännön toiminnassa ja sitä annetaan lukuvuoden aikana noin 4 tuntia viikossa (runkokoulutuksen aikana noin 240 t, erikoistumiskoulutuksen aikana noin 640 t). Toimipaikkakoulutus tarkoittaa jatkuvaa ja säännöllistä

- - käytännön työhön ohjaavaa koulutusta eli potilaan tutkimiseen ja hoitamiseen liittyvää kliinisen työn opetusta, ohjaamista ja valvontaa (ml työnohjaus);
- - työaikana ryhmälle annettavaa ohjattua, seminaarityyppistä teoriaopetusta.

4. PSYKOTERAPIAKOULUTUS

Koulutettava saa pääsääntöisesti erikoistumisen aikana psykoterapeuttikoulutuksen, joka mahdollistaa TEO:n hyväksymän psykoterapeutin ammattinimikepätevyyden. Kouluttajalla tulee olla psykoterapian vaativan erityistason koulutus. Koulutus sisältää teoriakoulutuksen lisäksi työnohjauksen alaisena tapahtuvan psykoterapeuttisen työskentelyn, jonka laadun ja keston määrää kyseinen psykoterapiamuoto.

5. Koulutuspaikat ja koulutusvirat

Yliopistosairaalat ja niiden koulutusvirat

- OYS, lastenpsykiatrian klinikka   5,5 erikoistuvan lääkärin virkaa

Muut koulutusyksiköt ja -virat

- - Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Kainuun, Länsipohjan ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiireissä olevat lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian virat

Virkojen käyttö erikoistumiseen edellyttää koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksyntää ja tiedekunnan päätöstä.

6. Valtakunnallinen kuulustelu

Kirjat (viimeisin painos)

1. Rutter M., & Hersov L. (Eds.): Child and adolescent psychiatry. Modern approaches

(Blackwell)

tai

- Lewis M. (Ed.): Child and adolescent psychiatry: a comprehensive textbook (Williams & Wilkins)

2. Zeanah (Ed.): Handbook of infant mental health (Guilford Press)

3. Tyson P. & Tyson R.L.: Psychoanalytic theories of development. An integration (Yale

University Press)

tai

- Mangs J. & Martell B.: 0-20 år enligt psykoanalytisk teori (Studentlitteratur)

4. Chethik M.: Techniques of child therapy: psychodynamic strategies (Guilford Press)

5. Nichols & Schwartz: Family therapy - Concepts and methods (Allyn & Bacon)

6. Kutcher: Practical child and adolescent psychopharmacology (Cambridge University Press)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry
2. Journal of Child Psychology and Psychiatry
3. European Child and Adolescent Psychiatry
4. Clinical Child Psychology and Psychiatry
5. Alaa koskevat artikkelit kotimaisissa lääketieteellisissä aikakauslehdissä

Lainsäädäntö

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruslait
  - KansanterveysL ja A, ErikoissairaanhoidoL ja A, SosiaalihuoltoL ja A
2. Lapsen asema ja sosiaaliturva
  - YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, SairausvakuutusL ja A, L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta
3. Täsmäntävät erityislait
  - L ja A potilaan asemasta ja oikeuksista, MielenterveysL ja A, LastensuojeluL ja A sekä koulukotiA, L lapsen hoitotuesta, L kehitysvammaisten erityishuollosta, PäihdehuoltoL, KuntoutusyhteistyöL

LASTENTAUDIT

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö: Professori Mikko Hallman

OY, lastentautien klinikka
 puh. (08) 315 5100, fax. (08) 315 5559, e-mail: mikko.hallman@oulu.fi

Kuulustelijat: prof. Mikko Hallman ja prof. Matti Uhari, puh. 08-3155108, email: matti.uhari@oulu.fi

TAVOITTEET

Tavoitteena on kouluttaa tiedoiltaan ja taidoiltaan päteviä, perheen, lasten ja nuorten asemaa ymmärtäviä lastenlääkäreitä. Peditria kattaa hyvin laajan osaamisalueen ja siitä johtuen lastentautien suppeita erikoisaloja on lukuisia. Koulutusohjelmassa on mahdollisuus suuntautua keskussairaalalääkäriksi, yliopistollisen keskussairaalan lääkäriksi tai avohoidon pediatriksi. Koulutus suunnitellaan koulutettavan yksilöllisiä tarpeita vastaavaksi.

YLEISKUVAUS

Kuuden vuoden koulutusohjelma noudattaa asetuksen mukaisia suosituksia. Sairaalalääkärin perehdyttäminen, oppimisen, opetuksen ja koulutustilaisuuksien arviointi sekä portfoliokoulutus kuuluvat ohjelmaan. Koulutusohjelmaan ilmoittautumisen jälkeen suoritetaan säännönmukaisesti 1-3 kk pituinen perehdyttämisvaihe OYS Lasten ja nuorten tulosyksikössä. Runkokoulutus suoritetaan sairaalassa jolla on voimassa oleva koulutussopimus lastentautien klinikan kanssa. Koulutettava neuvottelee koulutussuunnitelmasta ja sen toteuttamisesta koulutusohjelman vastuuhenkilön, tulosyksikön johtajan ja kouluttajan kanssa. Koulutussuunnitelma tarkennetaan ja tarvittaessa muutetaan viimeistään ennen eriytyvän koulutuksen alkua. Opetustoimikunta, joka koostuu sekä opettajien, hallinnon, erikoislääkäreiden ja sairaalalääkärien edustajista kokoontuu kerran kahdessa viikossa lastentautien klinikassa ja käsittelee erikoistumiseen liittyviä kysymyksiä. Alueen kouluttajat ja sairaalalääkärit järjestävät kerran vuodessa yhteiskokouksen. Koulutustilaisuuksia videoidaan OYS Lasten ja nuorten tulosyksiköstä vähintään kerran kuussa. Seuraavassa tekstissä sana lapsi on tautologian välttämiseksi jätetty usein pois.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa

yliopistosairaalan ulkopuolella

1.1. Terveyskeskuspalvelu 9kk

1.2 Runkokoulutus

Lastentautien erikoisalalan runkokoulutus kestää 2 v 3 kk. Kun lääkäri on hyväksytty koulutusohjelmaan, hän neuvottelee koulutusohjelman vastuuhenkilön ja keskussairaalakouluttajan kanssa koulutuksen toteuttamisesta. Tämän jälkeen erikoistuva lääkäri viimeistelee henkilökohtaisen koulutussuunnitelman, jonka kopio säilytetään koulutuksen vastuuhenkilön kansliassa. Erikoistuvalla lääkärille nimetään sairaalalääkärin ja senioritutori (henkilökohtainen ohjaaja), jona toimii osaston vastaava lääkäri. Koulutuksen alkuvaiheessa järjestetään perehdyttäminen ja jaetaan perehdyttämiskansio. Erikoistuva lääkäri ja senioritutori arvioivat koulutuksen edistymistä kirjallisesti osastokoulutusjakson päättyessä.

Runkokoulutuksen tavoitteet yksilöityinä

Tavoitteena on omaksua seuraavia tietoja, taitoja ja asenteita.

1.2.1 Kasvu ja kehitys

- a) Normaali kasvu ja sen vaihtelu
- b) Kasvun ja murrosiän perusendokrinologia
- c) Kasvukäyrästä ja kasvuseulan periaatteet
- d) Murrosiän kehitys ja vaihtelevuus; murrosiän asteiden (Tanner) arvioiminen
- e) Luustoiän ja kasvukäyrästä käyttö
- f) Kasvuhäiriöiden syyt ja vaikutukset
- g) Eri kasvutyyppien ja poikkeavan kasvun tunnistaminen
- h) Motoriikan, puheen, tunne-elämän, sosiaalisten ja kognitiivisten toimintojen kehitys ja sen normaalivaihtelu; kehitysarvion tekeminen
- i) Näön ja kuulon tutkiminen eri-ikäisillä
- j) Biologisen normaalivaihtelujen ääriarvojen aiheuttaman huolen ymmärtäminen; tavalliset ja tärkeät kehityksen viivästymisen syyt
- k) Lasten terveydenhoidon toteuttaminen; neuvolatyö, kouluterveydenhoito, terveyskasvatus

1.2.2 Nuoren terveys

- a) Nuorten maailma ja prioriteetit (seksuaalinen käyttäytyminen, riskikäyttäytyminen, liitännäistaudit)
- b) Sairaudet nuoruudessa
- c) Syömishäiriöiden tunnistaminen
- d) Kommunikaatio vanhempien mukana ja poissa ollessa
- e) Pitkäaikaisesti sairaan siirtyminen aikuislääkärin hoitoon
- f) Nuorten erityisterveydenhuollon tarpeiden tunteminen ja oikeus vaikuttaa omaan hoitoonsa ja terveyteensä
- g) Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kypsymisen yhteensovittaminen

1.2.3 Ravitsemus

a) Ravintoaineiden imeytyminen ja aineenvaihdunta

b) Raskaus- ja imetysajan ravitsemuksen merkitys

c) Ravintosuositukset eri-ikäisille; ravinnon ja sairauden väliset yhteydet; terveiden ruokatottumusten tuntemus ja valistaminen

d) Rintaruokinnan merkitys: äidinmaidon korvikkeiden ja erityisvalmisteiden tuntemus

e) Vitamiini- ja mikroravinteiden tarve

- f) Imeväisten tavalliset syömisongelmat
- g) Akuutin ja pitkäaikaisen aliravitsemuksen oireet, merkitys
- h) Ruoka-anamneesin ottaminen; ravitsemus- ja nestetasapainon arvioiminen
- i) Ravitsemushäiriöiden tunnistaminen
- j) Laihdutushoitojen toteuttaminen
- k) Sikiöajan, lapsuuden ja nuoruusiän ravitsemuksen yhteys aikuisiän sairastavuuteen

1.2.4 Neonatologia

- a) Perinataalikuolleisuuteen ja - sairastavuuteen vaikuttavien tekijöiden tunteminen
- b) Synnytyksenaikainen hoito; vastasyntyneen normaali ja poikkeava adaptaatio
- c) Äidin sairauden ja sen hoidon merkitys sikiön, vastasyntyneen hyvinvoinnille
- d) Terveen ja sairaan vastasyntyneen hoidon tunteminen
- e) Infektion, hypoglykemian ja kellastumisen diagnoosi, hoito ja ehkäisy
- f) Vastasyntyneen hengitysvaikeuksien syyt ja hoitoperiaatteet
- g) Keskosuuteen liittyvien ongelmien tunteminen
- h) Vastasyntyneen tutkiminen; vanhempien opastaminen vastasyntyneen hoidossa
- i) Vastasyntyneen elvytys, suonensisäiset katetrit, selkäydinnestenäyte, rakkopunktio, torakosenteesi
- j) Seuranta- ja hengitystukilaitteiden käyttö
- k) Terveen ja sairaan vastasyntyneen vanhempien tukeminen; toiminta erityistilanteissa
- l) Vastasyntyneen rakennevikaisuuden, vammautumisen ja kuoleman kohtaaminen

1.2.5 Kardiologia

- a) Sikiön verenkierron anatomia, fysiologia; normaali/poikkeava vastasyntyneen adaptaatio
- b) Synnytyksenaikaisen sydänvikojen anatomia, patofysiologia ja liittyminen muihin rakennevikoihin
- c) Bakteerlendokardiittiprofylaksia
- d) Perustiedot rytmihäiriöiden syistä, diagnostiikasta ja hoidosta
- e) Sydämen kliininen tutkimus; fysiologisen sivuäänen tunnistaminen
- f) Tavallisten rakennevikojen epäily; vastasyntyneen välittömän lisätutkimuksen aiheet
- g) Sydämen toiminnanvajakuksen, hypoksian ja hypovolemian tunnistaminen ja hoito
- h) Verenpaineen mittaaminen ja tulkinta eri-ikäisillä; sydämen koon ja keuhkojen verokyydyn arvioiminen röntgenkuvasta
- i) Sydänfilmin tulkinta
- j) Sydänvian erityis merkitys elämän hahmottumisessa

1.2.6 Endokrinologia

- a) Perustiedot tavallisten umpieritysrauhasten toiminnasta ja hormonien merkityksestä
- b) Synnytyksenaikaisen hypotyreoosin seulonta
- c) Tavallisimpien endokrinologisten häiriöiden ja tutkimustarpeiden arviointi
- d) Endokrinologisten lisätutkimusten aiheet: esim. lyhyt- ja pitkäkasvuiset, varhainen ja viivästynyt murrosikä
- e) Diabeteksen diagnostisointi, alkuhoito ja jatkohoito; diabetesdieetti
- f) Ryhmätyö diabeteshoidossa

1.2.7 Gastroenterologia

- a) Imeväisen huono menestyminen, lapsen pitkäaikainen ripuli ja toistuva vatsakipu
- b) Akuutin ripulin ja nestetasapainohäiriöiden syyt ja hoito
- c) Ummetuksen syyt ja toiminnallisen ummetuksen hoito
- d) Suoliston rakenneviat, niiden oireet ja hoitolinjat
- e) Perehtyminen suoliston, maksan ja haiman fysiologiaan ja ruoka-aineiden imeytymishäiriöiden syihin
- f) Tärkeimpien suolistosairauksien tunnistaminen, oireiden arviointi ja hoito
- g) Kuivumis- ja turvotustilojen kliininen arviointi ja hoito
- h) Vatsa-alueen natiiviröntgen- ja varjoainetutkimusten arviointi
- i) Lasten ja heidän vanhempiensa valmistaminen usein hankaliin suolistotutkimuksiin

1.2.8 Nefrologia

- a) Vesi- ja elektrolyyttitasapaino; häiriöiden seuranta ja hoito

- b) Virtsatieinfektion diagnoosi, hoito ja seuranta
- c) Nefroosin ja nefriittien diagnostikka ja hoitoperiaatteet
- d) Tavallisimmat synnynnäiset munuaisten ja virtsateiden taudit
- e) Munuaisten toiminnanvajausten diagnostiikka ja hoitoperiaatteet
- f) Kastelun tutkiminen ja hoitoperiaatteet
- g) Virtsanäytteen otto eri tilanteissa, rakon katetrointi
- h) Munuaistoimintaa kuvaavien laboratorio-, isotooppi- ja RTG- tutkimusten tuntemus

1.2.9 Hematologia ja onkologia

- a) Verenkuva-arvojen ja verta muodostavien elinten kehitys ja verenkuvan tulkinta eri ikäkausina
- b) Hemostaasin mekanismit ja tavallisimmat häiriöt
- c) Verituotteiden käyttö
- d) Anemian diagnostiikka ja hoito
- e) Immunosuppressivisen potilaan infektioiden ehkäisy
- f) Tiedot syöväälle altistavista tekijöistä
- g) Maligniteettien erilaiset oireet, löydökset ja tyyppi- ja luokituspiirteet
- h) Syöpähoidon pitkäaikaiset haittavaikutukset
- i) Syöpäpotilaan kokonaisvaltainen hoito

1.2.10 Aineenvaihduntasairaudet

- a) Tavallisimmat metaboliset sairaudet
- b) Prenataali- ja perinataali- diagnostiikan periaatteet
- c) Tärkeimpien aineenvaihduntareittien kliininen ja ravitsemuksellinen merkitys
- d) Näytteiden otto epäiltäessä metabolista sairautta

1.2.11 Reumatologia ja liikuntaelinten sairaudet

- a) Luuston kasvun anatomia ja fysiologia
- b) Riisitauhin patofysiologia: diagnoosi, hoito ja ehkäisy
- c) Tuoreen artriitin erotusdiagnostiset vaihtoehdot: alkuhoidon kiireellisyysluettelo
- d) Kroonisten artriittien diagnostiikka ja alkohoito
- e) Tavallisimmat kollageenitaudit ja muiden systeemisairauksien luu- ja nivelmanifestaatiot
- f) Tulehduskivulääkkeiden käyttö ja tavallisimpien reumalääkkeiden sivuvaikutukset
- g) Osteomyeliitin ja septisen artriitin varhaisdiagnostiikka
- h) Nivel- ja liigutkimusten perusteet
- i) Ortopedisten perustutkimusten suorittaminen: selkä, ryhti, kävely

1.2.12 Allergologia ja pulmonologia

- a) Allergisten sairauksien patofysiologian, diagnostiikan ja hoidon tunteminen
- b) Hengitysvaikeuksien syiden ja hoitoperiaatteiden tunteminen
- c) Ylähengitystieobstruktion arviointi ja hoito
- d) Ylä- ja alahengitystieinfektioiden diagnoosi, hoito ja seuranta
- e) Tiedot kliinisestä keuhkofysiologiasta sekä hengitysoireiden syntymekanismeista
- f) Allergia-anamneesi; ihokokeiden tulkinta ja keuhkofunktio- ja keuhkotutkimusten tulkinta
- g) Atooppinen ihottuma, astma, allerginen nuha, ruoka-aineallergia, urtikaria
- h) Kyky arvioida diagnostisten tutkimusten tarvetta
- i) Inhalaatiolaitteiden käyttö
- j) Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon työpäivät ja alalla
- k) Allergioiden vaikutus jokapäiväiseen elämään; yksilökohtainen hoito

1.2.13 Ihotaudit

- a) Tavalliset häiriöt vastasyntyneen ihosta ja kynsistä
- b) Iho- ja limakalvomuutokset yleissairauksissa
- c) Tavallisten ihosairauksien hoito; ekseema, akne, scabies, impetigo, vaippaihottuma, psoriasis
- d) Virus-, bakteri- ja sieni-infektio
- e) Syylien, molluskoiden hoito

1.2.14 Infektiotaudit

- a) Suomalaisen lapsen keskeiset bakteri-, virus-, alkueläin- ja matotaudit

- b) Mikrobin pääjaottelu ja kliininen relevanssi
- c) Keskeisten diagnostiikkametodien suoritus näytteenotosta analyysiin
- d) Mikrobilääkkeiden pääluokittelu, vaikutusmekanismit ja tarkoituksenmukainen käyttö
- e) Sairaalainfektioiden merkitys
- f) Suomalaisen lapsen rokotukset
- g) Keskeinen lainsäädäntö infektioitautien osalta
- h) Infektiokierteen syyt, oireet ja hoito
- i) Septisen sokin ja DIC:n patofysiologia

1.2.15 Neurologia

- a) Päänsäryn etiologisten syiden tunteminen ja päänsärkypotilaan hoitaminen
- b) Ei-epileptisten kouristuskohtauksien tunteminen ja hoito
- c) Yleisimmät neurologiset sairaudet
- d) Hydrokefaluksen ja aivokasvainten hoitoperiaatteet
- e) Epilepsian pitkäaikaishoito
- f) Yhteistyökyky ja työnjaon toteuttaminen

1.2.16 Immunologia

- a) Immuunijärjestelmä eri ikäkausina; synnynnäinen ja hankittu immuniteetti
- b) Autoimmuunisairauksien patologinen perusta
- c) Immuunipuutokseen viittaavien löydösten tunteminen ja diagnostiikka

1.2.17 Kliininen farmakologia

- a) Tavallisten lääkkeiden toimintatapa, farmakodynamiikka ja tärkeät lääkeinteraktiot
- b) Lääkkeet, joiden käyttöön liittyy lapsille ominaisia sivuvaikutuksia
- c) Kotilääkkeiden käyttö
- d) Lääkeannostelu eri-ikäisillä ja indikaatiot seurata lääkkeiden veripitoisuuksia
- e) Inhaloitavien lääkkeiden käyttövälineet ja inhalaatiolaitteiden tunteminen
- f) Lääkkeiden sivuvaikutusten raportointi
- g) Polyfarmasian välttäminen; erittäin kalliiden lääkkeiden käytön eettiset kysymykset

1.2.18 Psykosomatiikka

- a) Akuutin sairauden psykologiset seuraamukset eri-ikäisillä lapsilla ja nuorilla
- b) Pitkäaikaissairauden psykologiset seuraamukset eri-ikäisillä lapsilla ja nuorilla

1.2.19 Kliininen genetiikka

- a) Suomalainen tautiperintö
- b) Milloin tautia tulee epäillä perinnölliseksi
- c) Geneettiset tekijät monitekijäsairauksien osana
- d) Tautigeenien tunnistamisen periaatteet ja periytymistapojen tunteminen
- e) Perinnöllisyysneuvonnan perusteet

1.2.20 Akutologia

- a) Elvytyksen suoritus ja toiminnan koordinointi
- b) Akuutin kouristuksen etiologia ja ensiapu
- c) Tajuttoman tutkiminen ja ensiapu
- d) Oligo- ja anurisen potilaan ensiapu
- e) Akuutisti vuotavan lapsen hoito
- f) Vaikeasti aneemisen hoito
- g) Myrkytyksen hoito
- h) Anafylaktisen sokin hoito
- i) Kuivumistilassa olevan akuutti hoito
- j) Sepsiksen ensiapu ja hoito
- k) Immunosuppressiopotilaan kuume

1.2.21 Pediatriinen etiikka

- a) YK:n, EU:n ja Suomen keskeinen lasta ja nuorta koskettava lainsäädäntö
- b) Lääkärin etiikka (Suomen lääkäriliitto)

- c) Taito aloittaa terminaalihoito, kun se on aiheellista
- d) Lapsen erilaista kipua voidaan aina auttaa
- e) Omakohtaisen globaalisen vastuun arviointi

1.2.22 Sosiaali- ja yhteisöpediatria

- a) Lastensuojelu ja siihen liittyvä lainsäädäntö
- b) Lasten hoidon laiminlyönti
- c) Lasten pahoinpitely, seksuaalinen ja henkinen hyväksikäyttö ja perheväkivallan merkitys

1.3 Eriytyvä koulutus

1.3.1 Eriytyvän koulutuksen toteutus

Eriytyvä koulutus kestää *3 vuotta*. Koulutuksen alkuvaiheessa järjestetään perehdyttäminen ja jaetaan perehdyttämiskansio. Erikoistuva lääkäri yhdessä kouluttajien kanssa laatii henkilökohtaisen jatkokoulutussuunnitelman, joka hyväksytään koulutustoimikunnassa ja säilytetään koulutuksen vastuuhenkilön kansliassa. Eriytyvän koulutuksen tarkoituksena on syventää ja laajentaa lastentauteihin liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita. Koulutusta annetaan mm. seuraavilla alueilla: vuorovaikutus, johtajuus, näyttöön perustuva lääketiede, statistiikka, epidemiologia ja tieteellinen tutkimus.

Kullakin erikoistuvalla lääkärillä on henkilökohtainen vaihtuva ohjaaja, jona toimii osaston vastaava lääkäri tai suppean erikoisalalan kouluttaja. Koulutuksen edistymistä arvioidaan kuten runkokoulutuksenkin aikana.

Koulutettava osallistuu lastentautien klinikan toimipaikkakoulutukseen, johon kuuluu systemaattista lastentautien opetusta 1 t. jtv., tieteellisten artikkelien arviointia 45 min. jtv., kirjallisuusreferaatti 30 min. jv., senioriopetus 30 min. jv., röntgen-meeting 30 min. jv., potilas-meeting 1 t. jv., ja seminaari 1 t. jtv.

1.3.2 Yleispediatrikoulutus

Koulutus voi koostua sekä pitkistä (4-8 kk) että lyhyistä (1-3 kk) pediatrian osa-alueista. Koulutustoimikunta määrittelee yleispediatrikoulutuksen sisällön ja minimitarpeet.

1.3.3 Suppeitten alojen koulutus

Lastenlääkärillä voi olla painotettua suppean alan erityisosaamista seuraavilla aloilla: allergologia, endokrinologia, gastroenterologia, hematologia ja onkologia, infektioaudit, kardiologia, nefrologia, neonatologia, neurologia, nuorisopediatria, avohoito, reumatologia, tehohoito. Koulutusta suunniteltaessa huomioidaan odotettavissa oleva tarve erityisesti Pohjois-Suomen alueella. Koulutukseen voidaan laskea korkeintaan kuusi kuukautta tieteellistä tutkimusta joka liittyy suoraan potilaiden hoitoon tai seurantaan. Varsinainen pediatrian suppeiden alojen koulutus tapahtuu vasta lastenlääkäriksi valmistumisen jälkeen kaksivuotisissa koulutusohjelmissa, joita ei ole tässä käsitelty.

2 KOULUTUKSESTA VASTAAVAT LÄÄKÄRIT

2.1 Lastentautien kouluttajat lastentautien klinikassa

Kaikki seniorilääkärit toimivat kouluttajina. Seuraavat lääkärit toimivat vastaavina kouluttajina suppeilla aloilla:

Allergologia ja pulmonologia: LL Teija Dunder

Endokrinologia: dos. Päivi Tapanainen

Gastroenterologia: EL Sami Turunen

Hematologia ja onkologia: dos. Merja Möttönen

Infektioaudit: prof. Matti Uhari

Kardiologia: LT Markku Leskinen

Nefrologia: dos. Matti Nuutinen

Neonatologia: prof. Mikko Hallman

Reumataudit: LT Paula Vähäsalo

Tehohoito: LT Tero Kontiokari

2.2 Lastentautien kouluttajat keskussairaaloissa

Keskussairaalan lastenosastojen kaikki seniorilääkärit osallistuvat koulutukseen. Vastaavina kouluttajina toimivat siihen nimetyt ylilääkärit niissä Pohjois-Suomen ja muissa Suomen keskussairaaloissa, joilla on koulutus sopimus Oulun yliopiston kanssa.

2.3 Henkilökohtaiset ohjaajat ja tutorit

Kullekin erikoistuvalla lääkäriellä on opintojen alkuvaiheessa sairaalalääkäri-tutori ja koko koulutuksen aikana vaihtuva henkilökohtainen ohjaaja (seniori-tutori), jona toimii säännönmukaisesti osaston vastaava lääkäri.

3. ARVIOINNIN TOTEUTUS

Erikoistuva lääkäri käy koulutusohjelmaa suuntaavia keskusteluja henkilökohtaisen ohjaajan kanssa sekä osastojakson alkaessa ja sen päättyessä. Tässä yhteydessä arvioidaan koulutuksen edistymistä kirjallisesti. Arvioinnin tukena käytetään lokikirjaa tai portfolioa. Arvioinnissa tulee korostua tasapuolisuus ja siinä tulee olla mahdollisuus vastavuoroisiin kommentteihin.

4. PORTFOLIO JA LOKIKIRJA

Erikoislääkärikoulutukseen osallistujille annetaan mahdollisuus portfoliokoulutukseen. Portfolion ylläpitäminen joka jatkuu erikoistumisvaiheen jälkeen.

Perehdyttämiskansio sisältää lokikirjan. Sitä seurataan koko koulutuksen ajan.

5. TEOREETTINEN KOULUTUS

Tiedekunnan hyväksymää koulutusta vaaditaan vähintään 100 tuntia. Tämä edellyttää vähintään 2 työpäivän virkavapautta sairaalalääkäriin tehtävistä vuosittain koulutuksen aikana. Teoreettisen koulutuksen sisällöstä ja laatuvaatimuksista annetaan erilliset ohjeet.

6. HALLINNOLLINEN KOULUTUS

Teoreettiseen koulutukseen kuuluvaa hallinnollista koulutusta vaaditaan 20 tuntia, joka voi osittain olla pediatrian alan hallinnollista koulutusta.

•1. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjallisen kuulustelun voi suorittaa jo runkokoulutuksen päätyttyä. (Tämän lisäksi kaikilla suppeilla aloilla järjestetään valtakunnallinen kirjallinen kuulustelu. Suppeiden erikoisalojen tenttivaatimukset saadaan suppeiden erikoisalojen vastaavilta kouluttajilta).

Vaatimukset lastentautien kuulustelussa ovat seuraavat:

Kirjat

1. Behrman R.E. (Ed.): Nelson textbook of pediatrics (Saunders) (viimeisin painos)
  2. Yearbook of Pediatrics (kahden tenttiä edeltävän vuoden aikana ilmestyneet vuosikerrat)
- Lehdet (kuulustelua edeltävän 12 kk:n aikana ilmestyneet lehdet)

1. Pediatrics
2. Journal of Pediatrics
3. Archives of Disease in Childhood

4. Acta Paediatrica

Pediatriset artikkelit lehdistä:

5. New England Journal of Medicine

6. Lancet

7. Kotimaisista lehdistä alaa koskeva aineisto sekä valtakunnallisista koulutustilaisuuksista tehdyt kirjat

Lapsen ja nuoren oikeudellista asemaa ja sosiaaliturvaa koskevat säädökset.

NAISTENTAUDIT JA SYNNYTYKSET

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö: professori Juha Tapanainen

OY, synnytys- ja naistentautien klinikka

Kuulustelijat: professori Juha Tapanainen ja professori Markku Ryyänen

Yhteystiedot: Juha Tapanainen, puh. 08-315 3172, e-mail: juha.tapanainen@oulu.fi, Markku Ryyänen, puh. 08-315 3171, email: markku.ryynanen@oulu.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan naistentautien ja synnytysten erikoislääkärillä tulee olla:

- - riittävät tiedot synnytyselinten rakenteesta ja toiminnasta
- - riittävät tiedot raskauden kulkuun ja seurantaan liittyvistä tekijöistä
- - riittävät tiedot synnytysten hoitoon ja tehostettuun valvontaan liittyvistä tekijöistä sekä lapsivuodeajan tapahtumista normaaleissa ja poikkeavissa tapauksissa
- - taito hallita itsenäisesti gynekologisten sairauksien diagnostiikka ja hoito
- - valmius keskeisten gynekologisten ja obstetristen toimenpiteiden suorittamiseen
- - valmius gynekologisten ja synnytysopillisten ennaltaehkäisevien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen

1.K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMIN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Täydentävä koulutus

Sisältää erikoisalan koulutuksen lisäksi seuraavia palveluja:

Erikoistumiskoulutuksesta vähintään 6 kk tulee tapahtua kirurgian yksikössä. Edelleen erikoistumiskoulutuksesta voidaan harkinnan mukaan hyväksyä 6 kk millä tahansa lääketieteen kliinisellä erikoisalalla. Suosituksena on tämän koulutuksen suorittaminen seuraavissa klinikoissa: anestesiologia ja tehohoito, lastentaudit, yleiskirurgia, urologia, perinnöllisyyslääketiede. Edelleen koulutuksesta voidaan enintään 6 kk suorittaa koulutusyksikön hyväksymissä laitoksissa suoritettavassa tieteellisessä tutkimustyössä.

Erikoisalan koulutus

3 v 9 kk - 4 v 9 kk palvelua naistentautien ja synnytysten erikoisalan koulutusvirassa. Yliopistoklinikassa suoritettavan koulutuksen keston tulee olla vähintään 2 vuotta.

6 vuoden kokonaiskoulutusohjelmasta vähintään 3 vuotta tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Yliopistoklinikka tekee koulutussopimuksen ulkopuolisten koulutusyksiköiden kanssa. Tässä koulutussopimuksessa määritellään ulkopuolisessa yksikössä saatavan koulutuksen laatu ja tavoitteet. Lyhin tällöin hyväksyttävä palveluajan pituus on yhteensä 1 kuukausi. Lyhempiäkin ajanjaksoja voidaan hyväksyä, mikäli ne on suoritettu koulutuspaikassa ajallisesti lähekkäin

Koulutus sopimukset on tehty seuraavien sairaaloiden kanssa:

Kainuun keskussairaala	2 vuotta
Keski-Pohjanmaan keskussairaala	2 vuotta
Lapin keskussairaala	2 vuotta
Länsi-Pohjan keskussairaala	2 vuotta
Oulaskankaan sairaala	18 kuukautta
Raahen sairaala	9 kuukautta

Lisäksi koulutettavien kanssa voidaan tehdä henkilökohtainen koulutus sopimus.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Käytännön koulutus

Tarkoitus on antaa koulutettavalle riittävät perustiedot ja -taidot naistentautien ja synnytysten eri osa-alueilla, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn obstetrikkona ja gynekologina. Tavoitteena on käydä läpi erikoisalan kliinisiin ongelmiin liittyvät erikoistilanteet ja tuottaa niihin sekä teoreettiseen taustatietoon että kliiniseen kokemukseen pohjaavat ratkaisumallit.

Kliininen koulutus annetaan vähintään sellaisessa laajuudessa, että se täyttää European Board of College of Obstetricians and Gynecologists (EBCOG)- ja Union Européenne des Médecins Spécialités (UEMS, Section d'Obstétrique et de Gynécologie) -järjestöjen kulloinkin voimassa olevat koulutusvaatimukset.

Koulutukseen sisältyy seuraavat osiot:

- - klinikassa toimivien opettajien ja erikoislääkäreiden antama kliininen koulutus polikliinisessä potilastyöskentelyssä, obstetrisissa ja gynekologisissa tutkimus- ja hoitotoimenpiteissä sekä vuodeosastohoidossa
- - teoreettinen koulutus
- - oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden ja kehittämisen arviointi
- - erikoisalaan liittyvään tutkimustyöhön osallistuminen ja perehtyminen sekä tutkimusraporttien laatiminen

Toimipaikkakoulutus sijoittuu yleensä säännölliseen työaikaan. Se koostuu mm. seuraavista osista:

- - koulutuksen vastuhenkilöiden ja erikoislääkäreiden antama henkilökohtainen ohjaus sekä konsultointi kliinisessä potilastyössä, operatiivisissa toimenpiteissä ja tieteellisessä tutkimustyössä
- - demonstraatiot, erityiskohteita (ultraäänitutkimus, leikkausmenetelmät, kolposkopia jne.) käsittelevät seminaarit ja käytännön perehdyttämistilanteet
- - kliinispatologiset seminaarit, perinatologiset meetingit, gynekologista endokrinologiaa ja infertilitettä käsittelevät kokoukset
- - säännölliset etukäteen lukukausittain ohjelmoidut seminaarit, joissa käydään systemaattisesti läpi naistentautien ja synnytysten keskeiset alueet ja ajankohtaiset kysymykset. Nämä tilaisuudet toimivat jatkokoulutustapahtumina myös klinikan ja sen vastualueen erikoislääkäreille
- - kirjallisuusreferoinnit

Koulutuspaikan teoreettinen koulutus eli toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta annetaan Oulun yliopiston synnytys- ja naistentautien klinikassa mm. seuraavasti:

- - koulutettavien itsensä, kouluttajien avustamana valmistelema seminaarityyppiset, kirjalliseen muotoon tuotetut, suullisesti pidettävät esitelmät synnytys- ja naistentautiopin keskeisistä aiheista. Seminaarien määrä n. 10 / lukukausi, kullekin koulutettavalle tulee 1-2 esitelmää lukuvuodessa
- - osallistuminen erikoislääkäreiden ajankohtaisista synnytys- ja naistentautiopin aiheista pitämiin viikoittaisiin seminaareihin. Määrä noin 15 / lukukausi

- - kliinispatologiset kokoukset: 1 / vko
- - perinatologimeetingit: 1 / vko
- - erikoislääkäreiden demonstraatiot eräistä keskeisistä synnytys- ja naistentautiopin aiheista (ultraäänidiagnostiikka, kolposkopia, urodynamiikka, leikkaustekniikat, jne.): n. 10 / lukukausi
- - ultraäänitutkimuksen hands-on-training 1 viikon kestävä perehdytysohjelma. Jokainen koulutettava osallistuu kerran yliopistoklinikkavaiheessa
- - lehtireferoinnit meetingeissä: n. 40 / lukukausi

Toimipaikkakoulutusta hankitaan myös muissa koulutus sopimuksen tehneissä klinikoissa erikseen koulutus sopimukseen kirjatulla tavalla. Tällöin kiinnitetään huomiota kyseisen klinikan sisäiseen meetingtoimintaan sekä osallistumiseen yliopistoklinikan järjestämiin koulutus tilaisuuksiin Oulussa tai videovälitteisesti.

Käytännön palvelun suorittaminen koskee sekä Oulun yliopiston synnytys- ja naistentautien klinikkaa että muita hyväksytyjä sairaaloita.

Gynekologinen kirurgia

Opetuksesta huolehtivat alan erikoislääkärit, ylilääkärit, apulaisopettajat, dosentit ja professorit. Toimittuaan avustajana leikkauksissa erikoistuva lääkäri suorittaa leikkauksia ensin kouluttajan avustamana, sitten kouluttajan konsultaation tukemana. Varsinainen opetusleikkaus ohjelmoidaan 2:sti viikossa. Samanaikainen vuodeosastotoiminta sisältää perehymisen muihinkin gynekologian sairaalahoitoa vaativiin tilanteisiin (infektiot, alkuraskauden ongelmat jne.). Koulutusaika yliopistoklinikassa osastotoiminta mukaan lukien vähintään 8 kk. Henkilökohtainen lokikirja palvelee erityisesti tämän palvelun seurannassa.

Gynekologinen polikliininen toiminta

Erikoistuja työskentelee opetusta antavien lääkäreiden kanssa yleisellä gynekologisella poliklinikalla ja alan erikoispoliklinikoilla. Hänelle järjestetään konsultaatiomahdollisuus, ja hän osallistuu poliklinikan erikoiskysymyksiä käsitteleviin koulutus tilaisuuksiin. Koulutusaika yliopistoklinikassa vähintään 6 kk.

Gynekologinen endokrinologia, nuorisogynekologia, vaihdevuosi ongelmat sekä gynekologinen geriatria:

Erikoistuja tutustuu yliopistokoulutuksensa aikana gynekologisen endokrinologian ja vaihdevuosien sekä vanhuusajan erityiskysymyksiin kouluttajan opastamana sekä vuodeosastoilla että poliklinikoilla. Samalla hän perehtyy kouluttajan opastuksella myös nuorisogynekologian ongelmiin. Koulutusaika yliopistoklinikassa 1 - 2 kk.

Gynekologinen onkologia:

Erikoistuja osallistuu kouluttajan opastamana gynekologisen syövän diagnostiikkaan ja hoitoon sekä perehtyy tässä yhteydessä kolposkopiaan. Koulutusaika yliopistoklinikassa 2 kk.

Normaalin ja patologisen raskauden ja synnytyksen hoito:

Koulutuksessa oleva perehtyy raskauden suunnitteluun, prenataalidiagnostiikkaan, normaalin ja patologisen raskauden, normaalin ja patologisen synnytyksen sekä synnytyksen jälkeisen ajan seurantaan ja hoitoon. Tänä aikana hän perehtyy äitiyspoliklinikan toimintaan, osallistuu alaa käsitteleviin seminaareihin ja kokouksiin ja opettelee obstetriset toimenpiteet kouluttajansa ohjaamana. Koulutusaika yliopistoklinikassa vähintään 12 kk. Lokikirja palvelee tämän osa-alueen seuraamista.

Ehkäisyneuvonta ja perhesuunnittelu:

Koulutuksessa oleva perehtyy nykyaikaisiin ehkäisymenetelmiin ja perhesuunnitteluun ja niitä koskevaan lainsäädäntöön.

Ultraäänidiagnostiikka:

Koulutuksessa oleva perehtyy obstetrisen ja gynekologiseen ultraäänidiagnostiikkaan sekä käyttää ultraäänitutkimusta eri koulutus pisteissä ohjattuna ja omatoimisesti. Yhden viikon kestävä henkilökohtainen hands-on-training ohjelma sisältyy yliopistoklinikan koulutusvaiheeseen.

3. TOOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Koulutuksen laajuus on vähintään 80 tuntia. Siitä vähintään 60 tuntia on kliinistä opiskelua syventävää, eri aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta ja vähintään 20 tuntia tulee olla hallinto- ja johtamiskoulutusta.

Klinikan järjestämässä teoreettisessa koulutuksessa käydään erikoisalan pääalueiden keskeiset ongelmat järjestämällä kursseja ja seminaareja mm. seuraavista aihepiireistä:

- - lapsuus- ja nuoruusiän gynekologia
- - gynekologinen endokrinologia
- - fertiliteetti ja steriliteetti
- - vaihdevuosisongelmat ja geriatrinen gynekologia
- - perhesuunnittelu ja raskauden ehkäisy
- - gynekologiset infektiot
- - gynekologinen onkologia
- - gynekologinen urologia
- - gynekologinen kirurgia
- - raskaudenaikaan ja synnytykseen liittyvät erikoistapaukset
- - prenataaliagnostiikka
- - gynekologinen ja obstetrinen ultraäänitutkimus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta voi hankkia lisäksi myös osallistumalla kotimaisiin koulutustilaisuuksiin, jotka jokin lääketieteellinen tiedekunta on hyväksynyt kurssimuotoiseksi naistentautien ja synnytyksen erikoisalan teoreettiseksi koulutukseksi. Kurssimuotoisen teoreettiseen koulutukseen voidaan hyväksyä myös osallistumista kansainvälisiin naistentauteja ja synnytyksiä käsitteleviin kokouksiin, jotka koulutusohjelman vastuhenkilö on hyväksynyt.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutettavalle nimetään kussakin koulutuspaikassa henkilökohtainen ohjaaja (tutor), jonka kanssa koulutettava säännöllisin väliajoin analysoi omaa oppimistaan. Ohjaaja pyrkii tarvittaessa vaikuttamaan koulutuksen tasapuoliseen jakautumiseen erikoisalan eri osa-alueiden osalta koulutettavan käytännön palveluissa.

Lisäksi ohjaaja valvoo, että koulutettava pääsee osallistumaan vaatimusten edellyttämällä tavalla teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen. Jokaiselle koulutettavalle tehdään yksilöllinen koulutussuunnitelma ja hänen edistymistään arvioidaan säännöllisin väliajoin koulutuksen vastuuhenkilöiden toimesta.

Jokaiselle koulutettavalle tulee seurannan helpottamiseksi henkilökohtainen lokikirja, joka suunnitellaan yhdenmukaiseksi yliopistoklinikoiden toimesta. Se on keskeinen itsearviointin väline koulutuksen edistymisen arvioinnissa. Sitä käytetään sekä yliopistoklinikan että muiden koulutussairaaloiden toimesta kullekin koulutettavalle.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Shaw R., Soutter P. & Stanton S. (Eds.): Gynaecology (Churchill Livingstone)
2. Thompson J.D. & Rock J.A. (Eds.): Te Linde's operative gynecology (Lippincott)

tai

Käser O., Ikle F.A. & Hirsch H.A.: Atlas of gynecological surgery (Atlas der gynäkologischen Operationen) (Thieme Verlag)

3. Whitfield C.R. (Eds.): Dewhurst's textbook of obstetrics and gynaecology for postgraduates (Blackwell Scientific Publications)

4. Speroff L., Glass R.H. & Kase N.G.: Clinical gynecologic endocrinology and infertility (Williams & Wilkins)

Lehdet (tenttiä edeltävän kahden vuoden lehdet)

1. Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica
2. American Journal of Obstetrics and Gynecology
3. British Journal of Obstetrics and Gynaecology
4. Clinical Obstetrics and Gynecology
5. Fertility and Sterility
6. Obstetrics and Gynecology
7. Human Reproduction

Seuraavat lehdet soveltuvien osin:

8. Duodecim
9. Suomen Lääkärilehti
10. Lancet
11. British Medical Journal
12. New England Journal of Medicine

Lainsäädäntö soveltuvien osin

NEFROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti, osastonylilääkäri Risto Ikäheimo

OYS, sisätautien klinikka, puh. 08-3154584, 040-5501935,

email: risto.ikaheimo@ppshp.fi

YLEISKUVAUS JA KOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEET

Nefrologia on sisätautien erikoisala, johon kuuluu akuuttien ja kroonisten munuaissairauksien diagnostiikka ja hoito. Erikoisalan keskeisiä toimintoja ovat myös dialyysihoidot sekä munuaisensiirtoon soveltuvien potilaiden esi- ja jälkihoito. Krooninen munuaisten vajaatoiminta aiheuttaa liitännäistauteja, joiden ennaltaehkäisy ja hoidon nefrologian erikoislääkärin tulee hallita. Verenpainetauti on myös olennainen osa nefrologiaa ja erikoislääkärin tulee tuntea sen patogeneesi ja hoito. Munuaistaudin hoitoon liittyy tärkeitä eettisiä pulmia ja dialyysi- ja munuaisensiirto johtavat usein vuosia kestäväseen lääkäri-potilassuhteeseen. Erikoislääkärin tulee pystyä kommunikoidaan potilaiden ja heidän omaistensa kanssa. Koska nefrologiassa hoidetaan paljon kroonisesti sairaita potilaita, on yhteistyö perusterveydenhuollon kanssa hyvin tärkeää, ja nefrologian edustajilla täytyy olla selkeä käsitys sen ja muun sairaanhoito-organisaation toimintaehdoista ja -tavoista. Nefrologiselle toiminnalle on tyypillistä läheinen yhteistyö myös monien erikoisalojen kanssa, esimerkkinä näistä on mm. elinsiirto- ja verisuonikirurgia, munuaispatologia, kardiologia, infektiosairaudet, anestesiologia ja tehohoito. Nefrologiassa edellytetään pitkäjännitteisyyttä, laajaa kliinistä ja teknistä osaamista sekä toimenpidetaitoja. Lääkärin tulee pystyä toimimaan ripeästi nopeaa päätöksentekoa edellyttävissä tilanteissa sekä yksin että osana moniammatillista tiimiä.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Yliopistosairaalan ulkopuolisiin koulutuspaikkoihin voidaan katsoa kuuluvaksi keskussairaalat ja aluesairaalat, joissa on nefrologi tai nefrologiaan perehtynyt sisätautilääkäri.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus- (Ks. sisätautialojen yhteinen runkokoulutus)

2 v 3 kk- 3 v palvelua sisätautien erikoisan koulutusviroissa keskussairaaloissa, osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla. Koulutuksen aikana erikoistuvan lääkärin tulee seurata sisätautien kirjallisuutta ja hankkia valmiudet hoitaa jatkossakin sisätautialan päivistysongelmia ja munuaispotilaiden muita sisätauti-ongelmia

Eriytyvä koulutus (3 v)

2 v 3 kk-3 v palvelua pääsääntöisesti yliopistollisessa sairaalassa nefrologian erikoisan koulutusvirassa. Eriytyvästä koulutuksesta 6-12 kk voidaan hyväksyä palvelusta keskus- tai aluesairaaloissa, joissa on nefrologi tai nefrologiaan perehtynyt sisätautilääkäri edellyttäen, että palvelu on sisältänyt pääosin dialyysipotilaiden hoitoa ja/tai munuaispotilaiden poliklinikka- tai vuodeosastohoitoa nefrologin tai nefrologiaan perehtyneen lääkärin valvonnassa ja opetuksessa. Erikoistumiseen kuuluu vähintään 2-3 kk:n palvelu munuaissiirtoyksikössä Helsingin yliopistollisessa sairaalassa. Sopimuksen mukaan osa eriytyvästä koulutuksesta voidaan suorittaa myös muussa suomalaisessa yliopistosairaalassa tai ulkomaisessa yksikössä. Eriytyvästä koulutusajasta voidaan hyväksyä korkeintaan 6 kuukautta kokopäiväistä tieteellistä työtä, jos se sisällöltään on selvästi syventänyt koulutettavan asiaan kuuluvaa osaamista.

Mikäli koulutettava on jo erikoistunut sisätauteihin, voidaan tästä hyväksyä 0-12 kk nefrologian eriytyvään koulutukseen. Muu koulutus (vähintään 2 vuotta) tulee suorittaa kokonaan yliopistosairaalassa .

Koulutukseen asetetut vaatimukset

Nefrologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän hallitsee

- munuaisten ja virtsaelinten anatomian ja fysiologian
- alaan kuuluvien diagnostisten toimenpiteiden ja muiden tutkimusten indikaatiot ja tulkinna
- neste-, happo-, emäs- ja elektrolyyttihäiriöt
- primaarisen ja sekundaarisen, erityisesti munuaisperäisen verenpainetaudin
- tulehduksellisten munuaistautien patogeneettiset mekanismit, luokittelun, oireet ja hoidot
- synnynnäiset ja periytyvät virtsaelinten ja munuaisten taudit
- systeemitautteihin liittyvät munuaissairaudet
- raskauteen liittyvät munuaiskomplikaatiot ja munuaistaudin vaikutukset raskauteen
- munuaisten ja virtsateiden infektiot
- tubulointerstiaaliset taudit ja virstakivitaudin
- etenevän munuaisten vajaatoiminnan mekanismit, liitännäissairaudet, niiden ennaltaehkäisy ja hoidot
- dialyysiä edeltävän vaiheen suunnittelun ja hoitotavan valinnan
- dialyysitiet ja niistä sopivimman valitseminen
- hemo- ja peritoneaalidialyysin eri muodot ja hoidon suunnittelun

- dialyysivedelle asetetut vaatimukset, sen valmistuksen ja seurannan
- munuaisensiirtoleikkauksen arvioinnin ja siirron jälkeisen hoidon
- lääkkeiden tärkeimmät munuaistoksiset vaikutukset ja lääkkeiden annostelun munuaispotilailla
- akuuttien munuaistautien patogeneettiset mekanismit, oireet ja hoidot
- jatkuvien filtraatiohoitojen eri muodot ja hoitojen suunnittelun
- myrkytysten nefrologiset hoitomenetelmät

Työskentelyssään nefrologiaan erikoistuvan lääkärin tulee olla empaattinen, pystyä kommunikoidaan vaivattomasti potilaitensa ja heidän omaistensa kanssa sekä pystyä antamaan heille tarvittavat tiedot. Hän työskentelee osana moniammatillista työyhteisöä ja hän ymmärtää uremian aktiivihoidon liittyvät eettiset kysymykset. Hän pystyy laatimaan nefrologista hoitoa tarvitsevan potilaan hoitosuunnitelman, arvioimaan sen onnistumista ja hoitotuloksia tieteellisin menetelmin sekä johtamaan sairaalan nefrologian yksikköä ja alan alueellista kehitystä.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutuksen avulla annetaan koulutettavalle riittävät perustiedot ja -taidot nefrologian eri osa-alueilta. Koulutus sisältää työskentelyn vuode- ja dialyysiosastoilla, poliklinikalla sekä konsultaatiotoimintaa teho-osastoilla ja muiden erikoisalojen osastoilla. Koulutettava osallistuu myös viikoittaisiin munuaisosaston osastokokouksiin sekä kuukausittain munuaisbiopsiakokoukseen. Teoreettista koulutusta järjestetään sisätautiklinikan koulutustilaisuuksissa säännöllisin väliajoin toistuvien nefrologisten lehtien referoinnin, potilastapausten, kuvantamiskokousten, seminaariesitelmien ja patalogikokousten muodossa. Nefrologian ja dialyysihoidon keskeisiä osa-alueita käsitellään osastolla määrääjain järjestettävissä koulutustilaisuuksissa. Akateemiseen lukukauteen kuuluvat myös koko sisätautiklinikan koulutustilaisuudet ja runsas meeting-tarjonta.

•1. **TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS** (runkokoulutus 30 tuntia, erityyvä koulutus 60 tuntia, hallinto- ja johtamiskoulutus 20 tuntia)

Erikoistuva neuvottelee kouluttajan kanssa sopivista yksikön ulkopuolella annettavista nefrologian koulutustilaisuuksista, joihin olisi tarkoituksenmukaista osallistua, siten että niistä kertyy yhteensä vähintään 60 tuntia teoreettista koulutusta, joka muodostaa mahdollisimman monipuolisen kokonaisuuden. Tämän lisäksi edellytetään, että erikoistuva osallistuu vähintään 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutukseen, josta 10 tuntia suositellaan tehtäväksi runkokoulutuksen aikana ja 10 tuntia eriytyvän koulutuksen aikana. Keskeisimmät koulutukset ova Suomen Nefrologiyhdistyksen kaksi vuotuista kokousta ja muut yhdistyksen tai yliopistojen erikoistuville järjestämät koulutustilaisuudet, joka toinen vuosi tapahtuvat pohjoismaisen tai kansainvälisen nefrologiseuran kongressit sekä vuotuiset Euroopan ja USA:n nefrologiseurojen kongressit. Lisäksi järjestetään sekä Euroopassa että USA:ssa yleensä 3-7 päivän pituisia nefrologian keskeisimpiä asioita käsitteleviä kursseja, jotka sopivat erinomaisesti tarkoitukseen.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla. Ohjaava kouluttaja on vastuussa erikoistuvan ohjelman toteutuksesta. Koulutettavan toimipisteiden vaihtuessa nefrologian seniorit toimivat hänen kliinisinä neuvonantajinaan potilasasioissa, mutta yleisluontoisissa ja muissa koulutukseen liittyvissä asioissa hän kääntyy kouluttajan puoleen. Kouluttajan kanssa käydään keskusteluja erikoistumisen etenemisestä, alan kirjallisuudesta sekä teoreettisen koulutuksen valinnoista useita kertoja vuodessa. Kouluttaja antaa palautetta erikoistuvalla hänen etenemisestään.

•1. **VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU**

Kirjat (viimeisin painos)

1. Brenner B.M. & Rector F.C. (Eds.): The kidney, Vol. I-II (Saunders)

tai

Cameron J.S., Davison A.M., Grünfeld J-P., Kerr D.N.S. & Ritz E. (Eds.): Oxford textbook of clinical nephrology, Vol. I-III (Oxford Univ Press)

tai

Johnson R.J. & Feehally J. (Eds.): Comprehensive clinical nephrology (Mosby)

UpToDate (in Nephrology and Hypertension) (<http://www.uptodate.com/>) tietokanta tarjoaa myös ajankohtaista tietoa

2. *Daugirdas J.T., Blake P.G. & Ing T.S. (Eds): handbook of dialysis (Lippincott Williams & Wilkins)*

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. New England Journal of Medicine (soveltuvin osin)
2. American Journal of Kidney Diseases
3. Journal of the American Society of Nephrology
4. Kidney International
5. Nephrology Dialysis Transplantation
6. Seminars in Dialysis
7. *Peritoneal Dialysis International*

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

NEUROKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija : Professori John Koivukangas

OY, neurokirurgian klinikka
puh.08-3152299, email:john.koivukangas@oulu.fi

TAVOITE

Neurokirurgiaan erikoistunut lääkäri pystyy toimimaan erikoislääkärinä sekä Suomen neurokirurgisissa yksiköissä että ulkomaalaisissa neurokirurgisissa yksiköissä (esim. EU -maat).

KOULUTUSVAATIMUKSET

- Suorittanut hyväksytysti erikoistumisajan.
- Avustanut tietyn määrän leikkauksia (lokikirja).
- Suorittanut valvotusti tietyn määrän leikkauksia (lokikirja).
- Läpäissyt kansallisen kirjallisen kuulustelun.
- Läpäissyt eurooppalaisen EANS -kurssien tentit (suositus).

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus

Runkokoulutuksen pituus on *1v 3 kk*, joka jakaantuu seuraavasti:

- *3 kk-6 kk* kirurgiaa, josta 3 kk voi olla vaihtoehtoisesti muullakin operatiivisella erikoisalalla

-6 kk neurologiaa, josta 3 kk vaihtoehtoisesti lastenneurologiaa, neuropsykiatria, neuropatologiaa, neurofysiologiaa, neuroradiologiaa, neuroanestesiologiaa ja tehohoitoa

-3 kk-6 kk neurokirurgiaa

Eriytyvä koulutus

4 vuotta palvelua neurokirurgian erikoisalan koulutusvirassa yliopistosairaalassa

Yhden vuoden koulutusjakson jälkeen suoritetaan arviointi ja valinta erikoisalan koulutuksen loppuosaan. Osa koulutuksesta voidaan suorittaa Suomen muissa neurokirurgisissa yksiköissä tai vastuuhenkilön hyväksymissä ulkomaalaisissa yksiköissä.

Henkilökohtainen ohjaaja

Erikoistuvalla lääkärille määrätään henkilökohtainen ohjaaja (neurokirurgian erikoislääkäri), joka ohjaa erikoistuvaa lääkärää potilaiden tutkimuksessa, hoidon suunnittelussa sekä operatiivisessa hoidossa. Ohjaajaa pyritään vaihtamaan 6 - 12 kk:n välein.

Erikoistuva ja ohjaaja arvioivat koulutusta ohjausjakson päättyessä. Viimeisenä vuotena erikoistuva lääkäri suorittaa itsenäisesti potilaiden tutkimus- ja hoitovalintoja sekä suorittaa leikkauksia ja toimii sekä osastolla että poliklinikalla käyttäen tarvittaessa kouluttajien ohjausta.

Lokikirja ja portfolio

Erikoistuvalla on lokikirja, johon merkitään sekä leikkausavustukset että itsenäisesti suoritettut leikkaukset. Portfolioon kerätään todistuksia muista, kuin leikkaussuoritteista.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

- Neurokirurgian klinikan koulutustilaisuudet (1 tunti/viikko).
- Yhdessä neurologian klinikan kanssa tapahtuvat koulutustilaisuudet (n. 1 tilaisuus/2 viikkoa).

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Erikoistuvan lääkärin tulee suorittaa neurokirurgian erikoisalan koulutusta vähintään 60 tuntia sekä hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia.

Koulutusta järjestäviä tahoja ovat mm.:

- - Suomen neurokirurgisen yhdistyksen järjestämä valtakunnallinen koulutus.
- - Neurokirurgiaan erikoistuvien opintopäivät (1 vrk/vuosi).
- - Neurokirurgian opintopäivät (1 vrk/vuosi).
- - Suomen neurologisen yhdistyksen koulutustilaisuudet (2-3 koulutustilaisuutta/vuosi, á 0,5 vrk)
- - Skandinavian Neurosurgical Society:n järjestämä yhteispohjoismainen koulutus (n. 2 - 5 vrk/vuosi).
- - EANS:n järjestämä koulutus (1vko/vuosi x 4 vuotta ja näihin liittyvät tentit)
- - Tutkimustyö. Erikoistuvaa pyritään motivoimaan klinikan tutkimusprojekteihin ja tuetaan myöskin väitöskirjaan liittyvää tutkimustyötä mm. järjestämällä virkavapautta.

4. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wilkins R.H. & Rengachary S.S. (Eds.): Neurosurgery Vol. I-V (McGraw Hill) tai

Youmans J.R. (Ed.): Neurological surgery, Vol. I-VI (Saunders)

2. Advances and Technical Standards of Neurosurgery, 5 viimeistä volyymia (Springer Verlag)

Lehdet (tenttiä edeltävän neljän vuoden lehdet)

1. Journal of Neurosurgery

2. Neurosurgery

3. Acta Neurochirurgica

4. Alaan liittyvät artikkelit Suomen Lääkärilehdessä ja Duodecimissa

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

NEUROLOGIA

Vastuuhenkilöt ja kuulustelijat: Professori Matti Hillbom ja professori Vilho Myllylä

OYS Neurologian klinikka, Kajaanintie 50, 90220 Oulu, Matti Hillbom, puh.(08) 315 4518, fax. (08) 315 4544, email: matti.hillbom@oulu.fi ja Vilho Myllylä, puh. (08) 315 4519, email: vilho.myllyla@oulu.fi

Kouluttajat:

OYS:ssa kouluttajina toimivat professorit Matti Hillbom ja Vilho Myllylä, dosentit Juha Korpelainen, Mauri Reunanen, Kyösti Sotaniemi, sekä erikoislääkärit Tarja Haapaniemi, Vesa Karttunen, Mikko Kärppä, Harri Rusanen, Anne Remes ja Virpi Pylvänen. Kouluttajina toimivat myös vastuualueen keskussairaaloiden erikoislääkärit sopimusten mukaisesti.

Koulutusohjelman yleiskuvaus:

Neurologian koulutusohjelma jakautuu runkokoulutukseen ja eriytyvään koulutukseen, joiden yhteispituus on 6 vuotta. Erikoislääkärikoulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella. Erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin suoritetaan vastuuhenkilön toimesta OYS:ssa tai vastuuhenkilön kanssa käydyn neuvottelun perusteella koulutussopimuksen saaneessa keskussairaalassa. Koulutettavalle laaditaan henkilökohtainen koulutus suunnitelma, jonka toteutuminen kirjataan lokikirjaan. Ohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen erikoislääkäritutkinnon suoritettuaan koulutettava saa neurologian erikoislääkärin oikeudet.

TAVOITTEET:

Koulutusohjelman suoritettuaan neurologian erikoislääkärin tulee kyetä itsenäisesti toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä. Hänellä tulee olla seuraavat taidot:

- - hallitsee neurologisten tautien ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen
- - tuntee neurologisten tautien yleisyyttä, esiintymistä, patogeneesiä ja syitä
- - kykenee hoitamaan alansa äkilliset tilanteet ja on perehtynyt niiden tehohoitoon
- - kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- - omaa potilaiden tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät ihmissuhdetaidot
- - kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon koulutuksessa
- - kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- - kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoutta tuntien palvelujen saatavuuden ja työnjaon
- - on perehtynyt alansa eettisiin kysymyksiin, terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun

•1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9kk

Runkokoulutus 1 v 3 kk:

Terveyskeskuspalvelu ja runkokoulutus kestää yhteensä 2 vuotta. Runkokoulutus, jonka pituus on *1 v 3 kk*, suoritetaan mieluiten yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Se voi sisältää palvelua missä tahansa päätoimisessa lääkärin virassa soveltuvalla alalla (esim. sisätaudit, psykiatria, kuntoutus, neurokirurgia, lastenneurologia, kliininen neurofysiologia ym.), sekä myös erikoisalaan liittyvää tutkimustyötä (6-12 kk). Koulutusjaksojen hyväksymisestä sovitaan koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa jo koulutusohjelmaa laadittaessa. Sekä perusterveydenhuollon palvelu että runkokoulutus olisi mieluiten suoritettava ennen eriytyvään koulutukseen siirtymistä.

Eriytyvä koulutus:

4 vuotta palvelua neurologian erikoisalan koulutusvirassa, josta vähintään *2 vuotta* on suoritettava yliopistollisen sairaalan neurologian klinikassa. Palvelua muussa neurologian erikoisalan hyväksytyssä koulutusvirassa hyväksytään enintään *2 vuotta*. Koulutuspaikan on järjestettävä riittävä toimipaikkakoulutus, joka takaa perustiedot ja -taidot neurologian eri osa-alueilta.

Koulutusvirat

Eriytyvää koulutusta varten OYS:ssa on 9 sairaalalääkärin virkaa. Shp:n keskussairaalat ja muut koulutuspaikat hakevat koulutusoikeuksia yliopistolta ja järjestävät tarvittaessa sopimuksen mukaiset koulutusvirat.

•2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutusta annetaan 37 viikon aikana vuodessa (ajanjaksoina syyskuu-toukokuu). Säännöllisiä opetustilaisuuksia järjestetään 3-5 tuntia viikossa. Näihin luetaan mm. luennot, seminaarit, opetuskierrat ja demonstraatiot. Näissä käydään läpi systemaattisesti neurologian keskeiset alueet tautioppi, diagnostiikka, hoitotoimenpiteet, kuntoutus sekä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Koulutusohjelma julkaistaan lukuvuosittain erikseen. Lisäksi toimipaikkakoulutukseen kuuluu henkilökohtainen työhönohjaus, josta vastaa nimetty ohjaaja.

•3. TOUREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Neurologian erikoisalan teoreettisessa koulutuksessa perehdytään keskeisiin neurologian alueisiin. Teoreettista kurssimuotoista koulutusta on hankittava vähintään 80 tuntia. Se jakautuu neurologian erikoisalan opintoihin, joiden laajuus on vähintään 60 tuntia sekä vähintään 20 tunnin laajuiseen hallinto- ja johtamiskoulutukseen. Erikoisalan koulutus voi sisältää yliopiston järjestämiä kursseja, Suomen neurologisen yhdistyksen koulutustilaisuuksia ja kansainvälisten kongressien yhteydessä järjestettäviä kursseja.

KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Ohjaaja ohjaa ja arvioi koulutettavan edistymistä työsuoritusten ja kahdenkeskisten palautekeskustelujen perusteella säännöllisin väliajoin. Ohjaaja vastaa myös koulutettavan alkuperähdytyksestä. Ohjaajina toimivat koulutusta antavat seniorilääkärit. Koulutuksen edistymistä laaditun koulutussuunnitelman mukaisesti seurataan lokikirjan avulla.

Lokikirja

Neurologian erikoislääkärin tulee kyetä suorittamaan neurologian alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet. Edistyminen tässä suhteessa merkitään lokikirjaan (kouluttaja kuittaa), jossa on luetteloitu ne toimenpiteet ja taidot, jotka lääkärin on välttämätöntä oppia hallitsemaan.

Valtakunnallinen kuulustelu:

Kirjat: viimeisin painos

Lehdet: kolme viimeistä vuosikertaa

Kirjat

- 1. Bradley W.G. et.al.: Neurology in clinical practice (Butterworth-Heinemann)

tai

Adams R.D. & Victor M.: Principles of neurology (McGraw Hill)

tai

Rowland L.P. (Ed.): Merritt's textbook of neurology (Lea & Febiger)

- 2. Kandell E.R., Schwartz J.H & Jessell T.M.: Principles of neural sciences (McGrawHill)

tai

Guyton A.C.: Basic neuroscience. Anatomy and physiology (Saunders)

tai

Asbury A.K. et.al. (Eds.): Disease of the nervous system: clinical neurobiology (Saunders & Heinemann)

Lehdet

- 1. Annals of Neurology
- 2. Archives of Neurology
- 3. Neurology
- 4. Lancet Neurology
- 5. Stroke
- 6. Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry
- 7. European journal of neurology (CME- ja guideline artikkelit)
- 8. The Lancet
- 9. The New England Journal of Medicine

Viime mainituista yleislehdistä erityisesti neurologiaan liittyvät katsausartikkelit

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osin

NUORISOPSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija:**Dosentti Hanna Ebeling**

Lastenpsykiatrian klinikka

Oulun yliopistollinen sairaala

PL 26, 90029 OYS

email: hanna.ebeling@oulu.fi tai hanna.ebeling@ppshp.fi

TAVOITTEET

Nuorisopsykiatrian erikoislääkärikoulutuksen suorittaneen lääkärin tulee hallita nuorten psyykkisten

häiriöiden epidemiologia, häiriöiden kirjo, diagnostiikka, etiologia tekijöistä, tutkimus- ja hoitomenetelmät, ennuste ja ennaltaehkäisymahdollisuudet.

Erikoislääkärillä tulee olla valmiudet moniammatilliseen yhteistyöhön ja hänen tulee osata soveltaa alansa tietoa yhteistyössä muiden erikoisalojen, perusterveydenhuollon ja muiden asiaan kuuluvien tahojen kanssa (esim. koulu, sosiaalitoimi, oikeuslaitos).

Hänen tulee tuntea sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toiminta ja olla perehtynyt alansa tieteelliseen tietoon.

Tavoitteiden osakokonaisuuksia:

- perustiedot elämänkaaresta; lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden psyykkinen kehitys
- osattava nuoruusiän fyysinen kehitys
- tuntee nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen häiriöt
- psykiatriaan tarvittavat perustiedot neurobiologiasta
- tuntee riittävän laajasti psykologiset, biologiset ja fysiologiset tutkimusmenetelmät
- psykiatrinen diagnostiikka
- hallita nuoruusiän diagnostiikka
- perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta
- psykoterapian perusteet
- omata riittävä tieto nuorten psykoterapiamuodoista ja taito ainakin yhdessä terapiamuodossa
- perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä
- hallittava nuoren psykiatrinen lääkehoito
- osattava ohjata työryhmää
- kyetä moniammatilliseen yhteistyöhön
- olla perehtynyt ennaltaehkäisyyn
- olla perehtynyt alan tieteellisiin menetelmiin ja omata valmius tutkimuksen tekemiseen

- perustiedot psykiatriaan liittyvästä lainsäädännöstä
- tunnettava nuoria koskeva lainsäädäntö ja osattava tehdä asiantuntijalausunto
- omata valmius kehittää omaa erikoisalaansa ja opettaa alan tietoutta muille
- tuntea nuorisopsykiatrisen terveydenhuollon hallinto, organisaatio ja rahoitus

Koulutukseen hakeutuminen

Nuorisopsykiatrian erikoistumiskoulutus voi alkaa lääketieteen lisensiaattitutkinnon ja laillistuksen jälkeen. Nuorisopsykiatrian erikoistumiskoulutukseen pääseminen edellyttää todettua soveltuvuutta nuorisopsykiatrian erikoislääkäriksi. Hakijan aikaisempi kokemus

ja tieteellinen ansio lasketaan hyväksi.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus 1 v 3 kk

Vähintään 6 kk palvelua akuuttivastaanotto-osastolla. Palveluun tulee sisältyä päivystystä vähintään 12 kk aikana. Muu palvelu (9 kk) on valinnaista psykiatrian alan palvelua (esim. lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria, aikuispsykiatria, oikeuspsykiatria). Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolella tiedekunnan hyväksymissä koulutusyksiköissä. Runkokoulutus tulee suorittaa pääsääntöisesti ennen eriytyvää koulutusta.

Eriytyvä koulutus 4 v

3 - 4 v nuorisopsykiatriassa ja **0 kk - 12 kk** jollakin muulla psykiatrian erikoisalalla. Eriytyvä koulutus tapahtuu yliopistollisessa sairaalassa ja/tai sovituisissa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Palvelua yliopistosairaalassa vaaditaan vähintään 2 vuotta. Muina koulutuspaikkoina voivat toimia sellaiset nuorisopsykiatrian yksiköt, joissa voidaan taata päivittäinen mahdollisuus konsultaatioon nuorisopsykiatrian erikoislääkärin kanssa ja joissa muu toimipaikkakoulutus on järjestetty. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 6 kk erikoisalaa koskevaa, päätoimista tutkimustyötä ja 6 kk palvelua kliinisellä nuoren ruumiilliseen kasvuun ja kehitykseen liittyvällä erikoisalalla (pediatria, neurologia, sisätaudit).

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutus sisältää luentoja, seminaareja, potilaskokouksia ja henkilökohtaista opetusta. Koulutuksen tulee sisältää diagnostiikkaa, epidemiologiaa, sosiaalipsykiatriaa, psykopatologiaa, spesifejä sairauksia ja oireyhtymiä, somaattisiin sairauksiin liittyvää psykiatriaa, päihdepsykiatriaa, psykoterapiaa, psykofarmakologiaa, tutkimusmenetelmiä, työryhmätyöskentelyä ja hallintoa.

Koulutusta on keskimäärin neljä tuntia viikossa ja se muodostuu seuraavasti:

- nuorisopsykiatriaan liittyvät luennot ja seminaarit
- nuorisopsykiatrian teoreettiset seminaarit, 4 tuntia joka toinen viikko
- kouluttajan antama henkilökohtainen ohjaus kerran viikossa
- työryhmätyöskentelyä
- potilaskonsultaatiot
- henkilökohtainen psykoterapian työnohjaus

3. PSYKOTERAPIAKOULUTUS

Psykoterapiakoulutusta sisältyy sekä runko- että eriytyvän vaiheen koulutukseen. Psykoterapiakoulutusta annetaan erikoislääkärikoulutuksen aikana nuoren hoitosuhteen perusteista, kriisien hoidosta, pitkäkestoisesta psykoterapiasta ja työskentelystä nuoren vanhempien ja perheen kanssa. Erikoistuva lääkäri perehtyy myös ryhmä-, toiminta- ja verkostoterapiaan.

Eriytyvän koulutuksen aikana erikoistuva voi valita jonkin psykoterapiamuodon, josta hän hankkii perusteelliset tiedot ja taidot. Koulutus voi jatkua erikoislääkärikoulutuksen jälkeen.

Lähitulevaisuudessa tavoitteena on tuottaa erikoistuvalla valmius toteuttaa valittua psykoterapiamuotoa terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen psykoterapeuttikriteerien määrittämällä tavalla.

4. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN (100 tuntia)

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen määrä on nuorisopsykiatriassa 100 tuntia. Näistä tunneista suoritetaan runkokoulutuksen aikana noin 40 tuntia, eriytyvän koulutuksen aikana noin 40 tuntia ja hallinnon koulutusta 20 tuntia. Koulutus jaetaan tasaisesti erikoistumisvuosille

Erikoistuvan on osallistuttava eri yliopistojen yhteistyönä kerran vuodessa järjestämään nuorisopsykiatriseen kliiniseen ja teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi hyväksytään yliopistojen, Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatrisen yhdistyksen, Suomen Psykiatriyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen koulutustilaisuudet sekä alaa koskevat ulkomaalaiset ja kansainväliset kokoukset ja kongressit, jotka käsittelevät nuorisopsykiatriaa ja nuorisolääketiedettä.

Toimipaikkakoulutuksen ja teoreettisen koulutuksen tavoitteet on esitetty kohdassa tavoitteet. Yksityiskohtainen koulutuksen seuraaminen tapahtuu lokikirjan avulla, jossa on eriteltynä sekä kliinisen että teoreettisen koulutuksen sisällöt ja niiden toteutuminen.

5. KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Koulutusvirat:

OYS nuorisopsykiatrian koulutusvirat nuorisopsykiatrian osastoilla ja poliklinikalla

OYS yliopistovastuualueen sairaanhoitopiirien (Kainuu, Kokkola, Lappi ja Länsi-Pohja) nuorisopsykiatrian erikoislääkäreiden virat silloin, kun keskussairaalassa on myös nuorisopsykiatriaan erikoistunut lääkäri

Oulun kaupungin nuorisopsykiatrian erikoislääkärin virka ja perheneuvolan erikoislääkärin vira

Mahdollisten muiden koulutuspaikkojen kanssa tehdään erilliset sopimukset silloin, kun edellytykset koulutuksen antamiselle täyttyvät.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva seuraa koulutuksen toteutumista lähikouluttajan kanssa säännöllisesti kahden viikon välein. Tapaamisissa seurataan erikoistuvan kliinisen työn ja koulutuksen monipuolisuuden toteutumista sekä erikoistuvan edistymistä ja siinä mahdollisesti olevia esteitä.

Tämän lisäksi koulutuksen vastuuhenkilö seuraa erikoistuvan oppimisprosessia puolivuositain. Lokikirjan pohjalta tarkastellaan koulutuksen etenemistä; kliinistä työtä, taitojen kertymistä, teoreettista osaamista ja erikoistuvan asennoitumista potilaisiin, potilaiden vanhempiin, työtovereihin ja erikoistuvan kykyä moniammatilliseen työskentelyyn sekä kliinisissä että hallinnollisissa tehtävissä ja erikoistuvan johtamistaitojen kehittymistä.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Kirjat (viimeisin painos)

1. Kutcher S. (Ed.): Practical child and adolescent psychopharmacology (Cambridge Univ Press)
2. Laufer M. & Laufer M.E.: Adolescence and developmental breakdown: A psychoanalytic view (Yale Univ Press or Karnac Books)
3. *Brummer M & Enckell H.: Lasten ja nuorten psykoterapia (WSOY)*
4. Winnicott D.W.: The maturational process and the facilitating environment (Karnac)

Books)

5. Worden M.: Adolescents and their families. An introduction to assessment and intervention (Haworth Press)

6. Aalberg V. & Siimes M.: Lapsesta aikuiseksi (Nemo)

7. Lönnqvist J., Heikkinen M., Henriksson M., Marttunen M. & Partonen T. (toim.):
Psykiatria (Duodecim)

Lisäksi suositellaan: Laukkanen E., Marttunen M. Miettinen S. & Pietikäinen M.: Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Adolescence

2. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry

3. Journal of Child Psychology and Psychiatry

4. Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology

5. Alaa koskevat kotimaiset tieteelliset julkaisut ja lääketieteelliset aikakauslehtiartikkelit

Lainsäädäntö

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruslait

- KansanterveysL ja A, ErikoissairaanhoidoL ja A, SosiaalihuoltoL ja A

2. Täsmenävät erityislait

- L ja A potilaan asemasta ja oikeuksista, MielensterveysL ja A, LastensuojeluL ja A, KoulukotiA, L lapsen hoitotuesta, L kehitysvammaisten erityishuollosta, PäihdehuoltoL, HuumausaineL

3. Alaikäisten asema ja sosiaaliturva

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, SairausvakuutusL ja A

4. Ammatin harjoittaminen

- Terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva L ja A

ORTOPEDIA JA TRAUMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilöt ja kuulustelijat osastonylilääkäri, dosentti Juhana Leppilahti (puh. 3152454, gsm 050-3271369, email juhana.leppilahti@ppshp.fi : sekä

professori Pekka Jalovaara (083152011, pekka.jalovaara@oulu.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittanut:

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet
- osaa laatia ortopedisen ja traumatologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein ortopedian ja traumatologian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet
- hallitsee ja osaa järjestää ortopedisen ja traumatologisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannat
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosastojen välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus**)

2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgiassa) erikoisalan koulutusviroissa keskus- ja aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoimintaa.

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

3 vuotta palvelua pääsääntöisesti OYS:n ortopedian osastoilla, jota varten koulutettava hakee sairaalalääkärin tointa. Enintään 6 kk (poikkeuksellisesti 12 kk) voidaan hyväksyä suoritettavaksi jossakin OYS:n vastualueen muussa sairaalassa. Ulkopuolisella sairaalalla on oltava voimassa oleva koulutus sopimus Oulun yliopiston kanssa.

Erikoistumiskoulutuksessa on huolehdittava siitä, että koulutettava pääsee perehtymään kaikkiin ortopedian ja traumatologian suppeisiin aloihin. Koulutukseen kuuluu lisäksi

3kk:n perehdyttämisjakso lasten ortopediaan ja käsikirurgiaan.

Koulutettavalle määrätään henkilökohtainen tuutori, joka toimii tukihenkilönä ja seuraa koulutuksen toteutumisesta.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutus runko- ja eriytyvän koulutuksen aikana

- - ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrat osastoilla
- - kirurgian klinikan yhteiset meetingit sekä röntgenmeetingit
- - henkilökohtainen ohjattu potilastyöskentely ja toimenpiteiden suorittaminen
- - henkilökohtainen ohjattu leikkaustoiminta
- - avustaminen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- - osasto- ja polikliiniset potilaskonsultaatiot
- - ortopedian yhteiset viikkomeetingit eriytyvän koulutuksen aikana
- - koulutuksen loppuvaiheessa ortopedian takapäivystäjänä toimiminen
- - senioriortopedien antama henkilökohtainen ohjaus tutkimustyössä
- -

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Ortopedian erikoisalan koulutusta tulee suorittaa vähintään 80 tuntia

Lisäksi vaaditaan 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta.

Edelleen vaaditaan säteilysuojelukoulusta 0.5 opintoviikkoa (1.0 opintopistettä).

Säteilysuojelukoulutuksesta voi kysyä tarkemmin ylifysikko Antero Koivulalta

antero.koivula@ppshp.fi, puh. (08) 3153031

4. KOULUTUSPROSESSIN ARVIOINTI JA LOKIKIRJAT

Koulutuksen aikana järjestetään koulutuksen vastuuhenkilön koulutettavan välinen tulokeskustelu ja nimetään tutor. Koulutettavan ja kouluttajien on vuosittain tehtävä yhteisarvio koulutuksen edistymisestä. Tämän lisäksi koulutettavan on tehtävä vuosittainen itsearviointi koulutuksestaan.

Lokikirja

Koulutettavan on rekisteröitävä tekemänsä toimenpiteet lokikirjaan, johon on merkitty ne toimenpiteet, jotka on tehtävä itse, suoritettava avustajana tai tunnettava teoreettisesti. Lokikirjan lisäksi suositellaan käytettäväksi henkilökohtaista portfolioa. Koulutuksesta vastaavan on hyväksyttävä lokikirjan suoritukset ennen eriytyvään koulutukseen siirtymistä ja ennen kuin erikoislääkärin oikeutta anotaan.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Crenshaw A.H. (Ed): Campbell's operative orthopaedics (Mosby) (operatiivisen tekniikan osalta)

2. Turek S.L.: Orthopaedics (Lippincott)

3. Browner B.D., Jupiter J.B., Levine A.M. Trafton P.G., Green N.E. & Swionkowski M.F.:

Skeletal trauma. Basic science, management and reconstruction & skeletal trauma in children (WB Saunders Co)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Acta Orthopaedica

2. Clinical Orthopaedics

3. Journal of Bone and Joint Surgery A-B

4. Journal of Trauma

5. Journal of Orthopaedic Trauma

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

PLASTIIKKAKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti Outi Kaarela

OYS, kirurgian klinikka PI 21, 90029 OYS

puh. 08-3152011/haku 2232,email:outi.kaarela@oulu.fi

KOULUTUKSEN TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittaneen erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän:

- - pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alan diagnostiset menetelmät
- - kykenee laatimaan plastiikkakirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja informoimaan niistä potilasta ja hoitohenkilökuntaa
- - osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- - hallitsee leikkaus indikaatioiden ja leikkauksekelpoisuuden arvioinnin
- - kykenee suoriutumaan itsenäisesti ja teknisesti oikein plastiikkakirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet
- - osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit plastiikkakirurgiset tapaukset
- - hallitsee postoperatiivisen jälkihoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- - kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- - kykenee osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun

Suomessa koulutettavalla plastiikkakirurgilla tulee olla lokikirja, joka vastaa eurooppalaisia vaatimuksia (EBOPRAS) ja hänellä tulee olla valmius osallistua eurooppalaiseen loppukuulusteluun.

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus**)

-2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

- - 3 vuotta palvelua plastiikkakirurgian erikoisalan koulutusvirassa yliopistosairaalassa
- - 3 - 6 kk plastiikkakirurgian koulutuksesta voi suorittaa käsi-, verisuoni- ja lastenkirurgian alalla, suu- ja leukakirurgiassa tai korvatautien klinikassa. Vastuuhenkilön päätöksellä osan koulutuksesta voi suorittaa myös muulla operatiivisella alalla.

Eriytyvän koulutuksen sisältö

Koulutettavan tulee omaksua teoreettiset tiedot ja käytännön taidot seuraavilla plastiikkakirurgian alueilla:

- - plastiikkakirurgian historia
- - haavan paraneminen
- - ihonsiirron periaatteet ja tekniikka
- - iho- ja lihaskielekkeiden periaatteet, fysiologia (kehon vaskulaariset territoriot) ja käytännön suoritus
- - mikrokirurgian periaatteet ja tekniikka. Replantaatio, periferisten hermojen (raajahermot, plexus brachialis, kasvohermo) ja lymfasuonten kirurgia
- - vapaat mikrovaskulaariset kudossiirteet (free flap)
- - endoproteesit, implantit ja alloplastiset materiaalit plastiikkakirurgiassa
- - kudosvenytyksen periaatteet ja tekniikka
- - palovammat
- - pään ja kaulan anatomia, halkioiden ja muiden kasvojen epämuodostumien ilmentymät ja embryologia
- - kraniofakiaalikirurgian ja halkioiden kokonaishoidon periaatteet
- - kasvovammat, kasvojen rekonstruktio ja korjaava kirurgia: silmäluomi- ja muiden kasvojen alueiden rekonstruktio
- - rinoplastia; korvalehden korjaava kirurgia; blefaroplastia ja kasvojen kohotus (face lift)
- - kasvohermoalvauksen korjaava kirurgia
- - ihotuumorit: diagnostiikka ja hoito; hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet, vaskulaariset malformaatiot
- - pehmytkudossarkoomien diagnostiikka ja hoidon periaatteet
- - tietyt imusolmuke -evakuaatiot (radical neck dissektio, kainalon-, nivustaipeen ja iliaca-alueen dissektio)
- - pään ja kaulan alueen pahanlaatuisien kasvainten hoitoperiaatteet ja rekonstruktio
- - vartalon alueen rekonstruktioivinen ja muovaava kirurgia; painehaavauma; rintakehän ja vatsan alueen syvän defektin rekonstruktio; abdominoplastia ja vartalon muotovirheen korjaaminen (body contouring)

- - rintasyövän hoitoperiaatteet ja kirurginen hoito. Rintarauhasen kirurgian periaatteet ja tekniikka; rintarekonstruktio, mammaplastia ja rintarauhasen esteettinen kirurgia
- - genitourinaarisen plastiikkakirurgian yleiset periaatteet ja tekniikka
- - käden tuumorit ja käsivamman hoito, osteosynteetit ja jänne- ja hermonekonstruktio, vapaat mikrokirurgiset siirteet yläraajaan
- - alaraajan anatomia, tutkiminen ja vamman sekä tuumorikirurgian periaatteet ja tekniikka. Krooninen alaraajahaava, akuutti komplisoitunut vamma, osteosynteetit ja eksternifiksaatio, jalkaterän pehmytkudoksen rekonstruktio, vapaat mikrokirurgiset siirteet alaraajaan; makro mikrovaskulaarisen verisuonikirurgian periaatteet
- - lymfödeeman hoito

Tiettyjen harvinaisten sairauksien hoidon kohdalla, kuten halkiot, kraniofakiaalikirurgia, vaikeiden palovammojen hoito, sarkoomakirurgia ja vaativat mikrokirurgiset rekonstruktio koulutettava ei saavuta valmiutta hoitaa näitä sairauksia itsenäisesti vaan ainoastaan perehtyneisyyden hoitoperiaatteisiin.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Opetusta järjestetään vähintään kolme tuntia viikossa ja se sisältää ohjaajien viikoittaiset kierrot osastoilla, viikoittaiset oman erikoisalain meetingit, henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan, sekä jatkuvan konsultaatiomahdollisuuden osasto- ja poloklinikapotilaiden hoidossa.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Plastiikkakirurgian erikoisalain koulutusta tulee suorittaa vähintään 100 tuntia ja tapahtuu Suomessa sekä ulkomailla. Lisäksi erikoistuvan lääkärin tulee suorittaa hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia. Koulutettavan tulee osallistua vähintään neljään Pohjoismaiseen plastiikkakirurgian jatkokoulutukseen (30 tuntia jokainen), joiden aiheet ovat seuraavat:

- - transplantation och sårhäkning
- - onkologi
- - traumatologi
- - kongenitala missbildningar
- - estetisk kirurgi

Pohjoismaisen kurssin voi korvata muulla kansainvälisellä kurssilla.

Lisäksi erikoistuvan lääkärin tulee osallistua vähintään yhteen kansainväliseen kongressiin plastiikkakirurgian, halkio- tai kraniofakiaalikirurgian, palovammahoidon tai mikrokirurgian alalta.

Henkilökohtainen ohjaaja/ tuutor

Kullakin koulutettavalla on henkilökohtainen ohjaaja, jonka vastuhenkilö nimeää koulutettavan suostumuksen mukaan.

Lokikirja

Koulutettava pitää lokikirjaa suorittamistaan leikkauksista. Lokikirjaan merkitään potilaan alkukirjaimet ja suorituspäivä. Vaadittavat leikkaukset jakaantuvat kolmeen ryhmään:

- 1) Itse suoritettu leikkaus
- 2) on avustanut tai leikannut kouluttajan ohjauksessa
- 3) on perehtynyt leikkaukseen.

Lokikirjan avulla voidaan seurata koulutuksen edistymistä ja sen avulla varmistetaan koulutuksen riittävä laajuus ja monipuolisuus.

Tieteellinen tutkimustyö

Plastiikkakirurgiksi koulutettavalla on mahdollisuus osallistua yliopistoon ja yliopistosairaalaan tehtävään tieteelliseen tutkimukseen.

4. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Goodrich J.T. & Hall C.D.: Craniofacial anomalies: Growth and development from a surgical perspective (Thieme Medical Publ)
2. McGregor I. & McGregor A.D.: Fundamental techniques of plastic surgery (Churchill Livingstone)
tai
Aston, Beasley & Thorne (Eds.): Grabb & Smith's plastic surgery (Lippincott-Raven)
3. Herndon D.N. (Ed.): Total burn case (Saunders)
4. Mathes S.J. & Nahai F.: Clinical applications for muscle and musculocutaneous flaps (Mosby)
tai
McCraw and Arnold's Atlas of muscle and musculocutaneous flaps (Hampton Press)
5. O'Brien B.McC. & Morrison W.A.: Reconstructive microsurgery (Churchill Livingstone)
6. Hukki & Kalland: Avoin hymy (Edita)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Plastic Surgery
2. Plastic and Reconstructive Surgery
3. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive and Hand Surgery
4. Clinics in Plastic Surgery
5. Annals of Plastic Surgery
6. Burns

Lääkintälainsäädäntö soveltuvien osien*Suullinen kuulustelu*

Suulliseen kuulusteluun voi osallistua läpäistyään kirjallisen osion. Kuulustelu pidetään kahden kuukauden kuluessa kirjallisen tentin jälkeen. Tentaattoreina toimivat alan professori ja dosentti.

PSYKIATRIA**6 vuoden koulutusohjelma**

Vastuuhenkilöt: Professori Matti Isohanni ja ma. professori Pirjo Mäki OY, psykiatrian klinikka, e-mail: matti.isohanni@oulu.fi

puh. 08-3157334, GSM 0400-890024

Kuulustelija: prof. Matti Isohanni

TAVOITTEET

Runkokoulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle perustiedot ihmisen psyykkisestä kasvusta ja kehityksestä, eri ikäkausien psykiatrisista häiriöistä, psykiatristen potilaiden tutkimisesta ja häiriöiden diagnosoinnista, hoitoidiagnostiikasta, psykiatrisista hoitomenetelmistä ja niiden toteuttamisesta, erityisesti akuutti- ja kriisipotilaiden hoidosta, psykiatria- ja sivuavasta lainsäädännöstä (erityisesti tahdosta riippumattoman hoidon toteuttamisesta), psykiatrisesta päivystyksestä ja toimimisesta psykiatrisissa työryhmissä.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toimia itsenäisenä erikoislääkärinä omalla erikoisalallaan ja toimia oman erikoisalansa kliinisen yksikön vastuulääkärinä. Erikoislääkärin tutkinnon suoritettuaan lääkäri kykenee toimimaan itsenäisenä asiantuntijalääkärinä omalla alallaan. Hän kykenee tekemään itsenäisiä päätöksiä ja toimenpiteitä, pitämään yllä kliinisiä taitojaan, suorittamaan potilaalleen fyysisen ja psykiatrisen tutkimuksen, keräämään sairauden määrittelyä ja hoitoa varten tarvittavia tietoja eri lähteistä, diagnosoimaan psykiatriset häiriöt, laatimaan hoitosuunnitelman, hoitamaan ja konsultoimaan oman erikoisalansa psykiatrisia häiriöitä ja seuraamaan oman erikoisalansa tieteellistä ja hoitomenetelmien kehitystä.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Terveyskeskuspalvelu tulee suorittaa ennen muun erikoistumiskoulutuksen aloittamista.

Runkokoulutus

Runkokoulutuksen pituus on *1 v ja 3 kk* ja se käsittää palvelua akuuttivastaanotto-osastolla (vähintään 6 kk) ja psykiatrisessa avohoidossa (vähintään 6 kk). Palveluun tulee sisältyä päivystystä vähintään *12 kk* aikana. Muu palvelu (3 kk) on valinnaista psykiatrian alan palvelua (esim. lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria, vanhuspsykiatria, oikeuspsykiatria ja yleissairaalapsykiatria).

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistoklinikoiden ulkopuolella tiedekunnan hyväksymissä koulutuspaikoissa.

Eriytyvä koulutus

3 v 6 kk palvelua psykiatrian erikoisalalla ja *6 kk* täydentävää koulutusta joka voidaan suorittaa valinnaisesti sisätautien tai neurologian erikoisalalla, psykiatriaan liittyvillä laboratorio-aloilla (kliininen neurofysiologia, fysiologia ja radiologia) tai muilla kliiniseen psykiatriaan läheisesti liittyvillä aloilla kouluttajan harkinnan mukaan.

Yliopistosairaalassa suoritettavaa palvelua tulee olla vähintään *2 v* ellei erillisellä koulutussopimuksella ole toisin sovittu. Muu palvelu voidaan suorittaa tiedekunnan hyväksymissä, korkeatasoisissa koulutuspaikoissa. Palvelun pitää sisältää päivystystä yhteensä ainakin 3 vuotta runko- ja eriytyvän koulutuksen aikana. Eriytyvästä koulutuksesta voidaan 6 kuukautta korvata alan kliinisenä tutkijana.

Psykiatrian erikoislääkärin palveluvaatimukset

Runko- ja eriytyvän koulutuksen pitää yhdessä sisältää seuraavat vähimmäispalvelut:

- - 12 kk palvelua akuuttiosastolla
- - 12 kk palvelua psykiatrisessa avohoidossa
- - 6 kk palvelua yleissairaalapsykiatrisessa yksikössä (suositus)
- - 6 kk pitkäaikais- (kuntoutus-) psykiatrisessa yksikössä
- - 6 kk palvelua joko lastenpsykiatrisessa tai nuorisopsykiatrisessa yksikössä tai
- - 6 kk palvelua vanhus- tai oikeuspsykiatrisessa yksikössä tai
- - 6 kk palvelua sisätauti- tai neurologian yksikössä
- - 36 kk palvelua, johon sisältyy päivystysvelvollisuus
- -

Koulutuspaikat ja -virat

- 1) Tiedekunta määrää koulutuksen vastuuhenkilöt ja kouluttajat.
- 2) Koulutuksen vastuuhenkilön esityksestä tiedekunta hyväksyy erikoistumiskoulutusta antavat koulutuspaikat, niiden koulutusohjelmat ja niiden pääkouluttajat (ylilääkäri). Näiden kanssa tehdään koulutussopimukset.
- 3) Vastuuhenkilö hyväksyy koulutuspaikan lähikouluttajat (alan erikoislääkäri).
- 4) Yliopistoklinikat antavat pääasiassa eriytyvää koulutusta ja vastaavat erikoisalakohtaisen koulutuksen koordinoinnista.
- 5) Muut tiedekunnan hyväksymät koulutuspaikat antavat erikoisalakohtaista runkokoulutusta ja erikseen määritellyn osan eriytyneestä erikoistumiskoulutuksesta.
- 6) Se missä määrin koulutusta tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella määräytyy voimassaolevasta asetuksesta.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Runkokoulutus

Pääsääntöisesti koulutukseen ja opiskeluun tulee olla aikaa 1 pv / viikko kliinisen työn ulkopuolella. Toimipaikkakoulutus käsittää ihmisen elämänkaaren biopsykososiaalisen kehityksen, mielenterveyden häiriöt, psykiatristen sairaustilojen arvioinnin ja psykiatristen hoitojen keskeiset sisällöt.

Kliininen ohjaus: päivittäinen erikoislääkäriesimiehen antama ohjanta, viikottaiset kierrot, viikoittaiset (tapaus) koulutustilaisuudet, joissa esitellään vähintään 4 omaa tapausta. Toteutumista seurataan tutorin avulla yksilöllisen koulutussuunnitelman sekä lokikirjan mukaisesti.

Eriytyvä koulutus

Toimipaikkakoulutus Pääsääntöisesti koulutukseen ja opiskeluun tulee olla aikaa 1 pv / viikko kliinisen työn ulkopuolella. Toimipaikkakoulutus käsittää psykiatrian keskeiset teoriat, käytännön alat, tutkimus- ja hoitomenetelmät, psykiatrisen hoitojärjestelmän ja tieteellisen tutkimuksen.

Psykoterapiakoulutus: koulutuksen aikana on mahdollisuus hakeutua psykoterapiakoulutukseen, joka johtaa TEO:n hyväksymään psykoterapeutin ammattinimikepätevyyteen. Psykoterapiakoulutus voi suuntautua mihin tahansa psykoterapiasuuntaukseen, mutta työnantajan Oulussa järjestämä koulutus on perheterapeuttisesti suuntautunut. Psykoterapiakoulutus voidaan korvata vastaavan laajuksella muulla koulutuksella (esim. tohtorintutkimus).

Tutkielma: Jokaisen koulutettavan on vastuuhenkilön kanssa sovitulla tavalla syvennettävä osaamistaan psykiatrian alalla (esim. esitelmä koulutustilaisuudessa, yksin tai parina, tieteellinen julkaisu osana tutkijaryhmää tai väitöskirja).

3. TEORETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Psykiatrian erikoisalalan koulutusta vähintään 60 tuntia, josta eriytyvän koulutuksen osuus vähintään 40 tuntia. Lisäksi tulee suorittaa vähintään 20 tuntia johtamiseen ja hallintoon perehdyttävää johtamiskoulutusta.

4. KOULUTUSOHJELMAN ARVIOINTI JA SEURANTA

Henkilökohtainen koulutusohjelma

- 1) Erikoisalakohtaisen ohjaavan kouluttajan johdolla jokaiselle koulutettavalle laaditaan *henkilökohtainen koulutussuunnitelma*, joka voi olla osa lokikirjaa.

Jokaiselle koulutettavalle määrätään palveluyksikkökohtainen *henkilökohtainen ohjaaja* (tutor, lähikouluttaja), jonka vastuulla on korkeintaan kaksi koulutettavaa. Vähintään vuosittain mutta aina kun koulutettava siirtyy toisen toimipaikkaan (toisen ohjaajan vastuulle), ohjaaja käy kahdenkeskisessä keskustelussa koulutettavan kanssa läpi koulutettavan edistymisen ja raportti tästä keskustelusta lähetetään koulutusyksikön koulutusvastaavalle.

- 2) Koulutettavalla on *lokikirja*, jolla hän yhdessä kouluttajan kanssa seuraa koulutuksen edistymistä. Lokikirjaan merkitään yleiskoulutuksen ja runkokoulutuksen palvelut, toimipaikkakoulutuksen eri osa-alueet (kurssit), kurssimuotoinen teorettinen koulutus, koulutukseen sisältyvät toimenpiteet ja erikoisalakohtainen kuulumus.

Koulutuspaikkojen arviointi

- 1) *Koulutuspaikalla* tulee olla tiedekunnan hyväksymä vastuukouluttaja, ohjaaja (erikoislääkäreitä) ja koulutusohjelma. Runkokoulutuksen ja eriytyvän koulutuksen kouluttajat, koulutusyksiköt ja koulutusohjelmat hyväksytään erikseen.

- 2) *Arviointiryhmä*, johon kuuluvat koulutuksen vastuhenkilö, yksi muu kouluttaja ja yksi koulutettava arvioivat koulutuspaikan vähintään 5 vuoden välein ja aina kun koulutuspaikan pääkouluttaja vaihtuu tai koulutuspaikan organisaatio muuttuu tai kun koulutettava pyytää arviota.

Käytännössä sarviointi toteutuu tarkastuskäynneillä koulutuspaikkoihin vähintään kerran 2 vuodessa, kouluttajan vaihtuessa, organisaation muuttuessa tai koulutettavan pyynnöstä. Tarkastuskäyntiryhmään kuuluvat koulutusvastaava (professori), muu kouluttaja (psykiatri) sekä koulutettava. Koulutusoikeudet tarkastusryhmän ehdotuksesta tiedekunta myöntää 1-5 vuodeksi kerrallaan.

Tarkastuskäynti (kestää noin 1/2 päivää) arvioi seuraavia seikkoja: osasto(t), avohoitotyöryhmä(t), kirjasto, toimenpideilat, tietotekniikka, koulutussopimus, yksilölliset koulutussuunnitelmat, lokikirjat, tutoroinnit, työnohjaus ja kliininen ohjaus. Lisäksi haastatellaan paikallisia esimiehiä, kouluttajia, muita psykiatreja sekä koulutettavia. Käynnistä laaditaan tarkastuskertomus, joka lähetetään myös tiedekunnalle, tulosityksikön johtajalle sekä koulutuspaikalle.

Koulutettavan arviointi

Lähikouluttaja arvioi kehityskeskustelussa koulutettavan edistymisen vuosittain tai tämän siirtyessä muuhun koulutuspaikkaan Hän laatii arvioinnista raportin, josta keskustelee koulutettavan kanssa. Koulutettava voi halutessaan esittää oman näkemyksensä raporttiin. Raportti lähetetään koulutusohjelman vastuuhenkilölle. Lähikouluttaja hyväksyy koulutusaikaiset merkinnät palveluista ja toimipaikkakoulutuksesta ja tekee niistä merkinnät koulutettavan lokikirjaan. Myös erikoistuva itse arvioi toimintaansa ja koulutusta

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Kaplan H.I. & Sadock B.J.: Comprehensive textbook of psychiatry, Vol I-II (Williams &Wilkins)
2. Cassem N.H.: Handbook of general hospital psychiatry (Mosby)
3. Schatzberg A.F. & Nemeroff C.G.: Essentials of clinical psychopharmacology (AmericanPsychiatric Press)
4. Kähkönen S. (toim.): Kognitiivinen psykoterapia (Duodecim)
5. Ursano R.J., Sonnenberg S.M. & Lazar S.G.: Concise guide to psychodynamic psychotherapy. Principles and techniques in the era of managed care (Amer Psychiatric Press, 1998, second ed.)
6. Goldenberg I. & Goldenberg H.: Family therapy (Brooks/Cole)

Lehdet (tentiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. American Journal of Psychiatry
2. Archives of General Psychiatry
3. British Journal of Psychiatry

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

REUMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö: LT, apulaisylilääkäri Anna Karjalainen

OYS, sisätautien klinikka, puh. 08-3152011/haku 4123

email: anna.karjalainen@ppshp.fi

Kuulustelija: Dosentti Markku Hakala email: markku.hakala@reuma.fi**KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS**

Reumatologia on lääketieteen erikoisala, joka keskittyy tuki- ja liikuntaelinten ja sidekudossairauksien sekä niiden aiheuttamien oireiden ja toiminnallisten häiriöiden diagnosointiin ja hoitoon. Tällaisia sairauksia ovat lihasten, luuston, sidekudosten ja verisuonten tulehdussairaudet; nivelten ja selkärangan degeneratiiviset sairaudet; tuki- ja liikuntaelinten aineenvaihduntahäiriöt; sellaiset pehmytkudoshäiriöt ja sisäelinten sekä hermojärjestelmän sairaudet, jotka liittyvät edellä lueteltuihin sairauksiin ja häiriöihin. Erikoisalan tietosisältö yhdistää siten reumatologian useaan erikoisalaan, kuten sisätauteihin, ortopediaan, neurologiaan, neurokirurgiaan, fysiatriaan, kuntoutukseen jne.

Reumalääkärin tulisi tuntea erikoisalaansa kuuluvien sairauksien etiologia, patogeneesi ja epidemiologia. Hänen tulee työssään perehtyä diagnostisiin toimenpiteisiin sekä oppia hyödyntämään kliinisen tutkimuksen, laboratoriotestien ja kuvantamis- ja muiden erikoismenetelmien (EKG, ultraääni, artroskopia, endoskopia, ENMG jne.) mahdollisuudet.

Lisäksi hänen tulee perehtyä laaja-alaisesti näiden sairauksien hoitoon, johon systeemisen lääkehoidon ohella kuuluvat paikalliset injektiot, fysikaaliset hoitokeinot, ortopediset toimenpiteet, toimintaterapia sekä ergonomia ja psykososiaalinen hoito.

Reumalääkärillä tulee myös olla tietoa reumatautien ennusteesta, ehkäisystä sekä niiden kansanterveydellisistä ja kansantaloudellisista vaikutuksista samoin kuin tuki- ja liikuntaelinkirurgian indikaatioista.

KOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEET

Reumatautien erikoislääkärin koulutuksen tulee antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, joita hän tarvitsee pätevytykseen toimimaan kaikissa reumatologille mahdollisesti avautuvissa tehtävissä, kuten;

- - työyhteisön konsultoivana reumatologian erikoislääkärinä
- - vastaavana lääkärinä laitoksessa tai avoterveydenhuollossa tapahtuvassa tuki- ja

liikuntaelinsairauksista kärsivien potilaiden kuntoutuksessa

- - reumatologian erikoislääkärinä yksityisvastaanotolla
- - aktiivisena osallistujana tule-sairauksien ehkäisyssä sekä potilaskouluttajana

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus (**ks. sisätautialojen yhteinen runkokoulutus**)

2v 3 kk palvelua sisätautien erikoisalalla keskussairaalassa tai osan tästä eli 0-12 kk voi suorittaa aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla alalla.

Eriytyvä koulutus

Kolme (3) vuotta palvelua reumatologian erikoisalan koulutusvirassa, josta vähintään kaksi (2) vuotta tulee suorittaa yliopistosairaaloissa tai Reumasäätien sairaalassa. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä tutkimustyötä reumatologian alalta enintään kuusi (6) kuukautta sekä täydentävää koulutusta fysiatrian, kliinisen mikrobiologian, ortopedian ja traumatologian, radiologian ja neurologian aloilta yhteensä enintään kuusi (6) kuukautta. Koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma.

Pääsyvaatimukset

Reumatologian koulutusohjelmaan hakeutuvilla tulee olla vähintään kahden vuoden koulutus sisätautien alalta.

Valinta koulutusohjelmaan voidaan suorittaa joko pääsykokeiden, haastattelun tai näiden molempien perusteella.

Koulutusvirat

OYS 1 sairaalalääkäri virka

Koulutussopimus Kainuun keskussairaalan ja Lapin keskussairaalan kanssa

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa itsenäiseen ja kriittiseen toimintaan valmistavat teoreettiset ja käytännölliset taidot reumatologian eri osa-alueilta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään viikoittain lukukausien aikana seuraavasti:

- - seminaarit (1t/viikko) sisältäen ajankohtaisia kirjallisuuskatsauksia, lehtireferaatteja ja potilastapauksia
- - osallistuminen OYS:n sisätautien klinikan to-meetingiin
- - osallistuminen OYS:n sisätautien klinikan muihin meetingeihin (lehtireferatti-, tapausselostus- ja patologimeeting) niiltä osin kuin se sivuaa reumatologiaa
- - röntgendemostraatiot ½ t/vko
- - henkilökohtainen opetus käytännön työssä
- -

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Koulutettavan on suoritettava teoreettista kurssimuotoista koulutusta vähintään 80 tuntia, josta reumatologian osuuden tulee olla vähintään 40 tuntia. Reumatologian alan kansainvälistä koulutusta (kongressi tai postgraduate course) voidaan hyväksyä enintään 5 tuntia koulutuspäivää kohden ja yhteensä enintään 20 tuntia. Lisäksi hallinto- ja johtamiskoulutusta tulee koulutukseen sisältyä vähintään 20 t.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Reumatologian eriytyvän koulutuksen seurantaan tullaan käyttämään opintosuoritusten erittelyä, joka on laadittu UEMS:n suositusten pohjalta. Opintosuoritusten erittely antaa koulutettavalle mahdollisuuden itsearviointiin ja toimii koulutuksen arvioinnin apuvälineenä palaute- ja kehityskeskusteluissa.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Hochberg, Silman, Smolen et al (Eds.): Rheumatology (Mosby)

tai

Harris, Budd, Firestein et al (Eds.): Kelley's Textbook of Rheumatology (Elsevier Saunders)

tai

Koopman W.J. (Ed.): Arthritis and Allied Conditions (Lippincott, Williams & Wilkins)

tai

Isenberg, Maddison, Woo et al (Eds.) Oxford Textbook of Rheumatology (Oxford)

ja

2. Leirisalo-Repo M., Hämäläinen M. & Moilanen E.: Reumataudit (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Annals of the Rheumatic Diseases
2. Arthritis and Rheumatism
3. Journal of Rheumatology
4. Scandinavian Journal of Rheumatology
5. Rheumatology

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

1 Yleiset tiedot, taidot ja asenteet

1.1 Perustiedot

Perustietoina edellytetään anatomian, biokemian, fysiologian, biomekaniikan, kivun patofysiologian, immunologian ja genetiikan tuntemusta niiltä osin kuin ne liittyvät tukielin- ja reumasairauksiin.

1.2 Tiedot reumasairauksista

Reumatologilta vaaditaan perusteellinen tietämys reumasairauksien (sairaudet on lueteltu liitteessä A) epidemiologiasta, etiologiasta, patogeneesistä, patologiasta, kliinisistä piirteistä sekä niiden hoidosta.

1.3 Potilaan kliininen kohtaaminen

Opiskelijan tulee osata haastatella ja suorittaa tuki- ja liikuntaelinvaivoista kärsivän potilaan kliininen tutkimus niine yksityiskohtineen ja niillä menetelmillä, jotka opintosuoritusten erittelyssä on mainittu.

1.4 Sairauden systeemisten ilmentymien arviointi

Tämä edellyttää tietoa kohde-elinten, esim. munuaisten, silmien ja keuhkojen kliinisistä erityisominaisuuksista ja toiminnasta.

1.5 Tarkoituksenmukaisten laboratorio- ja koepalatutkimusten valinta ja tulkinta

Tämä edellyttää tietoa luuston ja reumasairauksiin liittyvistä hematologisista, immunologisista, biokemiallisista ja histopatologisista muutoksista.

1.6 Tietämys kuvantamismenetelmien asemasta reumasairauksien tutkimuksessa

Tämä edellyttää tietoa kuvantamismenetelmien, esim. perinteisten röntgenkuvien, tomografiakuvien, magneettikuvien ja radioisotooppitutkimusten käytön kysymyksenasettelusta ja tulosten tulkinnasta reumasairauksien tutkimuksessa.

1.7 Tieto kuvantamiseen perustuvien mittausmenetelmien käytöstä reumatautien tutkimuksessa

Tämä edellyttää tietoa mittausmenetelmien, esim. luuntiheysmittausten ja ultraäänitutkimusten, kysymyksenasettelusta ja tulosten tulkinnasta reumasairauksien tutkimuksessa.

1.8 Neurofysiologian aseman ymmärtäminen reumatautien tutkimuksessa

1.9 Osoittaa kokemus kaikenikäisten potilaiden reumasairauksista

1.10 Reumatologiset hätätapaukset

Saavuttaa kokemus reumasairauksien ensihoidosta ja tilanteista, joissa potilas tarvitsee päivystysluonteisia toimenpiteitä

1.11 Reumasairauksien lääkehoidon indikaatioiden, vaikutusten ja seurannan ymmärtäminen

Tämä edellyttää tietoa tulehduskipulääkkeistä, varsinaisista reumalääkkeistä, kuten immunosuppressiivisista lääkkeistä ja uusista biologisista lääkkeistä, steroideista, erilaisista kipulääkkeistä, kivun hoitoon käytetyistä psyykenlääkkeistä sekä suoliston limakalvoja suojaavista lääkkeistä ja osteoporoosin hoitoon käytettävistä lääkkeistä (katso yksityiskohtia opintosuoritusten erittelystä).

1.12 Reumasairauksien hoitoon osallistuvien muiden terveydenhuollon ammattiryhmien aseman ymmärtäminen

Tämä edellyttää tietoa niistä menetelmistä, joita toimintaterapeutit, fysioterapeutit ja erikoissairaanhoidajat käyttävät reumasairauksien ala potilaiden hoidossa. Lisäksi edellytetään tietoa näiden sairauksien yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja psykologisista seuraamuksista sekä toimintakyvyn rajoituksista tekijöistä (autolla ajo, pyörätuolit, tukilastat ja erikoisistuiimet) Tietoa tarvitaan myös erilaisten hoitokylpyjen vaikutuksista ja soveltamisaloista silloin, kun niiden käyttö on tarkoituksenmukaista (katso yksityiskohtia opintosuoritusten erittelystä).

1.13 Manipulaatiohoidon ja mobilisaatiomenetelmien käytön ymmärtäminen siinä laajuudessa, kuin lääkärit näitä menetelmiä käyttävät

On syytä todeta, että tällainen tieto tulisi hankkia lääketieteellisesti hyväksytyillä kursseilla tai tällaiseen hoitoon erikoistuneissa hoitolaitoksissa, joilla on kunkin maan viranomaisten hyväksyntä.

1.14 Muiden reumasairauksien hoitoon liittyvien erikoisalojen aseman ymmärtäminen (esim. ortopedia, anestesia, fysiatria ja kuntoutus)

Tiedon voi hankkia esim. vieraillemalla tai osallistumalla muiden oheisalujen, esim. ortopedian, anestesian ja kuntoutuksen erikoisklinikoiden toimintaan.

1.15 Potilasohjauksen ja henkilökunnan antaman hoidon ja ohjauksen merkityksen ymmärtäminen reumasairauksien hoidossa

Tämä edellyttää laaja-alaista ja monipuolista tietoa reumasairauksista ja potilasohjauksesta sekä tiimityön käsitteen soveltamisesta potilastyössä.

1.16 Reumasairauksiin liittyvien sosiaalisten, taloudellisten ja oikeudellisten seikkojen ymmärtäminen

Tämä edellyttää suoraa yhteistyötä sosiaalitoimen ja vammaistyön parissa työskentelevien ryhmien kanssa. Lisäksi edellytetään sosiaalilainsäädännön tuntemusta ja kykyä kirjoittaa oikeuskäyttöön tarkoitettuja todistuksia.

1.17 Tieto vaihtoehtoisten hoitomuotojen käytöstä reumatautien hoidossa

Opiskelijan tulisi olla tietoinen potilaiden saatavissa olevista vaihtoehtoisista hoidoista.

1.18 Saada kokemusta tieteellisestä tutkimuksesta

Opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus harjoitella tieteellisten tutkimustulosten analysointia sekä ymmärtää kliinisen tutkimuksen periaatteita ja käytännön toteutusta sekä kirjallisuuteen ja koosteraportteihin perustuvaa tutkimusta. Mahdollisuuksien mukaan hänen tulisi myös omatoimisesti osallistua tieteelliseen tutkimukseen, valvoa sen etenemistä ja osallistua tutkimusprojektien loppuraportointiin.

1.19 Opetuskokemus

Osoittaa kokemuksen ja koulutuksen kautta hankittu kyky opettaa lääketieteellistä ja hoitohenkilökuntaa.

SISÄTAUDIT

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö: professori Antero Kesäniemi

OY, sisätautien klinikka

puh. 08-315 4100, email: antero.kesaniemi@oulu.fi

Kuulustelijat: prof. Antero Kesäniemi ja prof. Markku Savolainen, puh. 08-315 4105

email: markku.savolainen@oulu.fi

TAVOITTEET

Sisätautien 6 vuoden koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa sisätautien erikoislääkäreitä, jotka kykenevät toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että he:

- - hallitsevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiikan, hoidon, lääkinällisen kuntoutuksen ja ehkäisyn
- - tuntevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien epidemiologian, syyt ja patogeenesisin
- - kykenevät hoitamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien äkilliset sairastapaukset
- - kykenevät suorittamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet
- - kykenevät toimimaan sisätautien erikoiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksessa
- - kykenevät jakamaan yleistä terveystietoa
- - ovat perehtyneitä terveydenhuollon hallintoon
- - kykenevät johtamaan sisätautien yksikköä

KOULUTUKSEN RAKENNE

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus

Runkokoulutus on yhteinen sisätaudeille ja siitä eriytyville sisätautialoille sekä keuhkosairauksille ja allergologialle sekä kliiniselle farmakologialle ja lääkehoidolle. Runkokoulutuksen tulisi olla samansisältöinen kaikilla edellä mainituilla aloilla.

Runkokoulutus tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolisissa tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa, joissa koulutuksesta vastaa vastuuhenkilön nimeämä yliopistosairaalan ulkopuolinen kouluttaja. Sisätautien alalla runkokoulutus tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella, jolloin koulutuksesta voi suorittaa 2 vuotta 3 kk - 3 vuotta keskussairaalassa tai osan tästä (0-12 kk) aluesairaalassa. Lisäksi koulutusta voi suorittaa 0-3 kk muulla soveltuvalla erikoisalalla. Erikoistuvalla nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Runkokoulutusvaihe on suositeltavaa suorittaa pääosin ennen sisätautien eriytyvää koulutusta. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittavat yhdessä sairaalan kouluttaja sekä yliopistosairaalan vastuuhenkilö. Erikoistuva lääkäri ilmoittautuu sisätautien 6 vuotiseen koulutusohjelmaan.

Sisätautien alan koulutusta antavien yksikköjen pitää täyttää koulutuspaikan vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä.

Runkokoulutuksen tavoitteet:

Runkokoulutuksen suorittaneen tulee kyetä toimimaan sisätautien alalla lääkärin tehtävissä siten, että hän:

- - hallitsee sairaalan päivystystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla
- - hallitsee tärkeimpien sairauksien diagnostiikan ja hoidon sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla

Runkokoulutuksen sisältö

Runkokoulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada sisätautien alan koulutusta erityisesti sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy päivystystilanteissa (esim. sydän- ja verisuonisairaudet ja gastroenterologia). Koulutusta antavien yksikköjen on taattava erikoistuville lääkäreille riittävä kierto eri toimipisteiden välillä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi.

Runkokoulutusvaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, se toimii apuvälineenä laadunvarmistuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen.

Runkokoulutusvaiheeseen ei liity kirjallista tenttiä. Suositeltavaa lukemista ovat Duodecimin kustantamat Meilahden akuuttihoito-opas sekä suomenkieliset oppikirjat endokrinologiasta, gastroenterologiasta, infektiosairauksista, hematologiasta, kardiologiasta, nefrologiasta sekä reumasairauksista. Lisäksi suositeltavaa

lukemista ovat aikakauslehdet Duodecim ja Suomen Lääkärilehti sekä British Journal, Lancet ja New England Journal of Medicine soveltuvien osin.

Runkokoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, joka painottuu sisätautien alan akuuttien sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon.

Merkinnän runkokoulutuksen suorittamisesta antaa runkokoulutuksen vastuuhenkilö.

Yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat **Oulun yliopiston vastualueella**

Koulutussopimukset on tehty seuraavien koulutuspaikkojen kanssa:

Kainuun keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Keski-Pohjanmaan keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Lapin keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Länsi-Pohjan keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Oulaskankaan sairaala	1 vuosi
Raahen sairaala	1 vuosi
Malmin sairaala	1 vuosi

Eriytyvä koulutus **2v3 kk-3 v**

Yleiskuvaus:

Sisätautien eriytyvä koulutus suoritetaan yliopistollisessa keskussairaalassa

(3 v - 2 v 3kk). Runkokoulutuksen tulee olla pääosin suoritettu ennen sisätautien eriytyvän koulutuksen aloittamista. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittaa yliopistosairaalan kouluttaja (sisätautiopin professori). Erikoistuva lääkäri ilmoittautuu sisätautien 6 vuotiseen koulutusohjelmaan. Erikoistuvalla lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Eriytyvän koulutuksen sisältö:

Sisätautien eriytyvään koulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada laaja-alaista sisätautien alan koulutusta paitsi sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy erityisesti pätevystilanteissa, myös sisätautien muilla eriytyvillä aloilla (endokrinologia, gastroendokrinologia, hematologia, infektiosairaudet, kardiologia, nefrologia, reumatologia). Erikoistuville lääkäreille tulee taata riittävä kierto sairaalan eri toimipisteissä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi. Jokaiselle koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutus suunnitelma vastuuhenkilön tai hänen valtuuttamansa kouluttajan kanssa.

Sisätautien eriytyvän koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, joka tulee antaa erikoistuvalla lääkärillä runkokoulutusvaiheen alussa. Lokikirja toimii apuvälineenä laadunvarmistuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen.

2. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Sisätautien runkokoulutuksen aikana tulee suorittaa vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta ja eriytyvän koulutuksen aikana vähintään 40 tuntia. Kurssimuotoinen koulutus on suositeltavaa suorittaa laajoina kokonaisuuksina sisätautiopin keskeisiltä alueilta. Runkokoulutuksen ja eriytyvän koulutuksen aikana teoreettista koulutuksesta tulee olla 50 tuntia sydän- ja verisuonisairauksien, gastroenterologian, reumasairauksien ja infektiosairauksien alalta. Lisäksi erikoistuvan lääkärin tulee suorittaa hallinto- ja johtamiskoulutusta vähintään 20 tuntia.

3. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutettavan oppimisprosessia pyritään tukemaan nimeämällä jokaiselle erikoistuvalla oma tutor, joka seuraa ja kannustaa erikoistumisen aikana. Oppimisen seuranta- ja arviointivälineenä käytetään lokikirjaa ja kehityskeskusteluja tutorin, kouluttajan ja/tai koulutuksen vastuuhenkilön kanssa. On tarkoituksenmukaista, että erikoistuva lääkäri täyttää lokikirjaa jo runkokoulutusvaiheesta lähtien. Koulutettava arvioi omaa edistymistään ja saamaansa koulutusta lokikirjan mukaisesti. Lisäksi molemminpuolista palautetta annetaan kehityskeskustelujen yhteydessä.

4. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Wyngaarden J.B., Smith L.H. & Bennett J.C. (Eds.): Cecil textbook of medicine

(Saunders)

tai

Braunwald E. et al. (Eds.): Harrison's Principles of internal medicine (McGraw-Hill)

2. Leirisalo-Repo M., Hämäläinen M. & Moilanen E. (toim.): Reumataudit (Duodecim)

3. Välimäki M. & Sane T. & Dunkel L. (toim.): Endokrinologia (Duodecim)

4. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P. (toim.): Gastroenterologia ja hepatologia (Duodecim)

5. Eskola J., Huovinen P. & Valtonen V. (toim.): Infektiosairaudet (Duodecim)

6. Heikkilä J., Huikuri H., Luomanmäki K., Nieminen M.S. & Peuhkurinen K. (toim.) :

Kardiologia (Duodecim)

7. Ruutu T., Rajamäki A. & Krusius T. (toim.): Veritaudit (Duodecim)

8. Elonen E., Mäkijärvi M., Voipio-Pulkki L.-M. & Vuoristo M. (toim.): Akuuttihoito-opas

(Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Medical Journal

2. The Lancet

3. Medical Clinics of North America

4. New England Journal of Medicine

5. Annals of Internal Medicine

6. Archives of Internal Medicine

7. American Journal of Medicine

8. Alaan liittyvät artikkelit kotimaisissa lääketieteellisissä aikakauslehdissä (Duodecim,

Suomen Lääkärilehti, Finska Läkares. Handlingar)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

SYDÄN- JA RINTAELINKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Tatu Juvonen

OYS, kirurgian klinikka, 90220 Oulu

puh. 08-3152092, email:tatu.juvonen@oulu.fi

Fax: 08-3155318

Ohjaavat kouluttajat: dosentti Risto Pokela ja dosentti Martti Lepojärvi

M ÄÄRITELMÄ

Sydän- ja rintaelinkirurgia on kliininen lääketieteen ala, johon kuuluu sydämen ja suurten verisuonten, keuhkon, välikarsinan, pallean ja rinnan seinämän kirurgisesti hoidettavien sairauksien diagnostiikka ja hoito.

TAVOITTEET

Sydän- ja rintaelinkirurgian koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa itsenäiseen työhön kykenevä alan erikoislääkäri, joka hallitsee alan diagnostiikan, leikkausindikaatiot ja kontraindikaatiot, leikkausmenetelmät ja potilaiden jatkohoidon. Koulutuksen osa-alueina ovat sydämen ja suurten verisuonten kirurgia, keuhkokirurgia, välikarsinan, pallean ja rinnan seinämän kirurgia.

Itsenäistä toimintaa varten sydän- ja rintaelinkirurgian tulee hallita:

- - keuhkosyövän kliininen ja kliinifysiologinen tutkiminen ja diagnostiikka
- - keuhkosyövän kirurginen hoito ja leikkaustekniikka
- - thorakoskooppinen kirurgia
- - thoraxvammojen tutkiminen, diagnostiikka ja hoito
- - Perusta sydänkirurgiselle toiminnalle ja riittävät tiedot seuraavilla osa-alueilla:
- - sydämen ohitusleikkaus
- - aorttaläpän protetisointi
- - mitraaliläpän kirurgia
- - thorakaalisen ja thorakoabdominaalisen aortan kirurgia
- - ASD

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (**ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus**)

-2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

3 vuotta palvelua sydän- ja rintaelinkirurgisen alalla. Koulutus suoritetaan työskentelemällä yliopistoklinikassa thoraxkirurgisella osastolla. 6 kuukauden jakso voidaan kyseisestä koulutusajasta vaihtoehtoisesti suorittaa verisuonikirurgisella osastolla Muussa EU-maassa vastaavassa yksikössä suoritettu palvelu hyväksytään osaksi erikoislääkäritutkimuksen kliinistä palvelua vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Sama koskee muualla ulkomailta suoritettuja palveluita.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Viikoittaiset klinikkameetingit ja kardiologiyhteismeetingit.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Koulutettavan tulee saada vähintään 80 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, jota voivat antaa yliopistojen ohella erikoisalayhdistykset sekä Suomessa että ulkomailta ja muut ammatilliset järjestöt.

Koulutusta järjestävät seuraavat tahot:

- - Kotimaiset kokoukset: Rintaelinyhdistys, Suomen kardiologinen seura
- - Kansainväliset kokoukset: Scandinavian Association for Thoracic Surgery,
- - European Association for Thoracic and Cardiovascular Surgery

Lisäksi vaaditaan vähintään 20 t hallinto- ja johtamiskoulutusta.

4. ARVIOINTI

Kliinistä koulutusta varten kouluttajat nimeävät koulutettavalle henkilökohtaisen ohjaajan. Koulutettava pitää lokikirjaa tekemistään leikkauksista ja leikkauksien assisteerauksista. Kouluttaja ja koulutuksen vastuhenkilö vastaavat siitä, että koulutettava saa riittävän kliinisen ja teoreettisen koulutuksen.

Koulutuksen dokumentointi

Kirjanpito (vähintään 200 thoraxkirurgista toimenpidettä, osa itsenäisesti, osa ohjattuna tehtyinä -vähintään 580 pistettä)

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

- 1. Sabiston D.C. & Spencer F.C. (Eds.): Surgery of the chest (Saunders)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

- 1. Annals of Thoracic Surgery
- 2. European Journal of Cardio-Thoracic Surgery
- 3. Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery
- 4. Scandinavian Cardiovascular Journal

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

Suosittelava: Edmunds: Cardiac Surgery in the Adult

TYÖTERVEYSHUOLTO

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Hannu Virokannas

Kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitos

Puh. (08) 537 5645 tai 040 - 7001047

hannu.virokannas@oulu.fi

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on itsenäiseen työskentelyyn kykenevä erikoislääkäri, joka tuntee työn ja terveyden yhteydet, hallitsee työterveyshuollon toimintatavat ja kykenee moniammatilliseen ja monitieteiseen toimintaan sekä yhteistyöhön työpaikan ja yhteiskunnan palvelujärjestelmien kanssa.

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelma koostuu runkokoulutuksesta ja eriytyvästä koulutuksesta. Koulutuksen kesto on kuusi vuotta. Runkokoulutuksen pituus on kaksi vuotta (ks. tarkemmin perusterveydenhuollon lisäkoulutus). Neljän vuoden eriytyvän koulutuksen palveluun kuuluu työterveyshuoltojakso, työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso, kliinistä palvelua muilla erikoisaloilla ja Työterveyslaitosjakso. Koulutusohjelma tulee sisältämään yliopiston ohjeiden mukaisen moniammatillisen johtamiskoulutuksen.

Eriytyvän koulutuksen palveluiden hyväksymisen edellytys on, että koulutuspaikalla on yliopiston kanssa voimassa oleva koulutuspaikkasopimus. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, kouluttaja, jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi. Kouluttaja vastaa opinto-ohjelman toteutumisesta. Hän ohjaa erikoistujan ammatillista kasvua, seuraa erikoistuvan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman toteutumista ja arvioi yhdessä erikoistujan kanssa koulutusta.

Tiedot yliopiston hyväksymistä työterveyshuollon koulutuspaikoista ja kouluttajista saa lääketieteellisen tiedekunnan kansliasta ja työterveyshuollon virtuaaliyliopiston sivuilta <http://www.tthvyo.fi/>.

Aloittaessaan eriytyvän koulutuksen erikoistuva lääkäri laatii yhdessä kouluttajansa kanssa henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman, joka toimitetaan koulutuksen vastuuhenkilölle.

Runkokoulutus 2 vuotta

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tavoite on antaa valmiudet toimia perusterveydenhuollon lääkärinä / yleislääkärin oikeudet omaavana laillistettuna lääkärinä.

Runkokoulutuksen tavoitteet

- tuntee terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja saumaton hoitoketjikäytäntö
- tuntee laadukkaiden terveystalvelujen tunnusmerkit
- osata kohdella potilaita yhdenvertaisesti ja tuntee potilaan oikeudet

Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kuukautta terveyskeskuspalvelua ja vähintään 6 kuukautta sairaalapalvelua (ks. tarkemmin luku perusterveydenhuollon lisäkoulutus).

Enintään 6 kuukautta voi olla palvelua muussa yliopiston hyväksymässä yleislääkäriin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä.

Eriytyvä koulutus 4 vuotta

Eriytyvä koulutus koostuu palvelusta työterveyshuollon koulutuspaikassa, työkyvyn arviointia ja kuntoutusta toteuttavassa koulutuspaikassa, palvelusta soveltuvilla kliinisillä erikoisaloilla sekä Työterveyslaitospalvelusta. Eriytyvään koulutukseen sisältyy toimipaikkakoulutusta ja teoreettista kurssimuotoista koulutusta.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

Työterveyslääkärin tulee alansa asiantuntijana hallita työterveyshuollon eettinen, teoreettinen ja lainsäädännöllinen tausta ja osata keskeiset hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset menetelmät ja ammattikäytännöt seuraavilta alueilta:

- yhteiskunnan, elinkeinoelämän ja yritysten toimintaperiaatteet sekä työterveyshuollon toimintaympäristö ja lähtökohdat
- työn kuormitus- ja vaaratekijöiden ja työhön liittyvien terveyshaittojen arviointi ja hallinta yhdessä työpaikan kanssa
- terveyden ja työhyvinvoinnin edistäminen ja vuorovaikutus yksilö-, yhteisö- yritys ja organisaatiotasolla
- työyhteisötoimintaan ja työn kehittämiseen osallistuminen
- työntekijöiden terveyden seuranta ja tukeminen työuran eri vaiheissa
- työhön liittyvien sairauksien ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja hoito
- työ- ja toimintakyvyn arviointi, -ylläpito, -edistäminen ja kuntoutus sekä työhönpaluun tukeminen
- työterveyshuollon toiminnan johtaminen, suunnittelu, laadun kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi

Työterveyslääkärin tulee lisäksi hallita seuraavien työterveyshuoltoon liittyvien erityisalueiden perusteet ja osata soveltaa niitä työterveyslääkärin työssä:

- työlääkätiede, toksikologia, työhygienia, työfysiologia, työpsykologia, ergonomia, epidemiologia, terveystaloustiede ja johtaminen
- tutkimustiedon kriittinen käyttö ja perusvalmiudet tieteellisen tutkimuksen tekoon.

Työterveyshuoltojakso (24 kk)

Jakson tavoitteena on perehtyminen työterveyslääkärin ammattiin. Erikoistujan tulee osata käyttää ja soveltaa työterveyshuollon teoreettista tietopohjaa ja hallita työterveyshuollon palveluprosessit ja moniammatillinen toiminta. Jakson jälkeen hänellä on valmiudet toimia asiantuntijana työpaikan ja muiden tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltojakso suoritetaan yliopiston hyväksymässä työterveyshuollon koulutuspaikassa. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, joka on työterveyshuollon erikoislääkäri ja jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Toimipaikkakoulutus työterveyshuoltojaksolla

Koulutuspaikkana toimivan työterveyshuoltoaseman tulee järjestää erikoistuvalla lääkärille toimipaikkakoulutusta vähintään 160 tuntia kahden vuoden aikana, mikä vastaa noin kahta tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutus on osa erikoistuvan työtä. Sen tulee olla suunnitelmallista ja erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita palvelevaa.

Toimipaikkakoulutusta voivat olla mm. kliiniset kokoukset, ohjatut työpaikkakäynnit, opintopiirit, seminaarityyppiset koulutustilaisuudet sekä ammattilehtien ja tenttikirjallisuuden läpikäynti. Työterveyslaitoksen ja lääkäriyhdistysten järjestämä koulutus voi myös sisältyä toimipaikkakoulutukseen. Työterveyshuollon 11 opintopisteen kurssista voidaan hyväksyä 60 tuntia toimipaikkakoulutusta vastaavana koulutuksena.

Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso (6 kk)

Tavoitteena on syventää taitoja työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja työikäisten kuntoutuksessa. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymässä koulutuspaikassa, jossa tehdään työkyvyn ja työikäisten kuntoutustarpeen arviointia. Koulutuspaikan tulee osoittaa erikoistujalle henkilökohtainen ohjaaja, jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Soveltuvia koulutuspaikkoja ovat sairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköt, kuntoutuslaitokset ja Työterveyslaitos. Myös palvelu kliinisillä aloilla (fysiatria, ihotaudit, keuhkosairaudet, korva-nenä- ja kurkkutaudit, neurologia ja psykiatria) ja työterveyshuollon yksiköissä voidaan hyväksyä, mikäli painopiste on työkyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa.

Kliininen palvelu muilla erikoisaloilla (12 kk)

Kliinisen palvelun muilla erikoisaloilla tulee tukea koulutuksen tavoitteita ja erikoistujan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman toteutumista.

Jakson aikana syvennetään tietoja perusterveydenhuollossa keskeisistä työikäisten sairauksista sekä erotusdiagnoosiikan tueksi tautiryhmistä, joissa esiintyy työperäisiä sairauksia ja ammattitauteja.

Kliinistä palvelua suoritetaan vähintään kolmella soveltuvalla erikoisalalla (ennen 1.8.2003 opinto-oikeuden saaneilta vaaditaan palvelua vähintään kahdella alalla). Kultakin erikoisalalta tulee olla vähintään kolme kuukautta palvelua.

Soveltuvia erikoisaloja ovat psykiatria, fysiatria, ihotaudit, keuhkosairaudet, korva-, nenä- ja kurkkusairaudet, sisätaudit, kirurgia ja neurologia. Suositeltavaa on, että pääpaino on poliklinikkatyössä. Perustelluista syistä vastuuhenkilö voi hyväksyä myös muun erikoisalan kliinisen palvelun.

Jos runkokoulutukseen on kuulunut sairaalapalvelua, joka täyttää koulutussuunnitelman tavoitteet ja se ilmenee erikoistumissuunnitelmassa, voidaan palvelua hyväksyä eriytyvän vaiheen kliiniseksi palveluksi. Tällöin runkokoulutuksesta hyväksytyyn kliinisen palvelun vastaava osuus tulee korvata muulla palvelulla esim. työterveyshuollossa siten, että koulutuksen kokonaiskesto on 6 vuotta.

Toimipaikkakoulutus kliinisen palvelun yhteydessä

Kliinisillä erikoisaloilla palvellessaan erikoistujalta edellytetään osallistumista toimipaikkakoulutukseen noin kolme tuntia viikossa, yhteensä 80 tuntia vuodessa.

Työterveyslaitosjakso (6 kk)

Jaksolla keskitytään työlääketieteeseen ja työterveyshuoltoa tukeviin tieteisiin sekä niiden sovelluksiin työterveyshuollossa, ja tutustutaan tieteellisen tutkimuksen perusteisiin. Jakso suositellaan suoritettavaksi erikoistumisen lopussa. Sen tavoitteena on:

- syventää tietoja työlääketieteestä
- syventää taitoja ammattitautien tunnistamisessa, hoidossa ja kuntoutuksessa
- tehostaa vaikuttamista työoloihin työperäisiä sairauksia ehkäisevästi
- päivittää tietoja työterveyshuollosta ja sen uusista trendeistä
- täydentää erikoistujan käyttöön sopiva työterveyshuollon menetelmäpakki
- osallistua työterveyshuollon valtakunnallisen virtuaaliyliopiston materiaalin tuottamiseen
- perehtyä erikoistujan opintosuunnitelman mukaisesti työterveyshuoltoa tukeviin tieteenaloihin kuten työhygieniaan, toksikologiaan, tyofysiologiaan, työpsykologiaan, kognitiiviseen ergonomiaan ja epidemiologiaan
- perehtyä tieteellisen tutkimuksen perusteisiin

Työterveyslaitosjakson voi suorittaa Työterveyslaitoksen erikoistumiseen tarkoitetuissa toimissa laitoksen toimipisteissä eri puolilla maata. Muutamilla paikkakunnilla sen voi myös suorittaa yliopisto- tai keskussairaalan toimissa, edellyttäen, että yliopisto on hyväksynyt tämän palvelun työterveyslaitosjaksoa korvaavaksi palveluksi.

Oulun yliopistossa voidaan toistaiseksi työterveyslaitosjakso korvata työskentelemällä 6 kuukautta OYS:ssa, jolloin palvelu tapahtuu työterveyshuollon erikoistumista varten suunnitellussa sairaalalääkärintoimessa. Tällöin erikoistuva työskentelee 3 pv/vk klinikalla (kuntoutustutkimusyksikkö, neurologia, fysiatria tai ihotaudit) ja 1 pv/vk OYS:n ammattitautipoliklinikalla sekä 1 pv/vk Työterveyslaitoksella Oulun toimipisteessä tukitieteisiin perehtyen. Korvaavasta palvelujaksosta tulee laatia erillinen ohjelma, jonka tulee täyttää työterveyslaitosjakson tavoitteet. Ohjelma tulee hyväksyttävä koulutusohjelman vastuuhenkilöllä.

Kajaaniin (Kainuun Työterveyteen) ja Rovaniemelle (Lapin keskussairaalaan) on suunnitteilla Työterveyslaitosjaksoa (6 kk) korvaava koulutus. Asiasta tiedotetaan erikoistujille, kun ko. koulutusohjelmat on hyväksytty.

Tutkimustyö

Tutkimustyöllä voi koulutuksen vastuuhenkilön päätöksellä korvata enintään 6 kk eriytyvän koulutuksen palvelusta, lukuunottamatta Työterveyslaitosjaksoa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120 tuntia)

Tavoitteena on monipuolinen koulutusohjelman tavoitteisiin ja henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan perustuva koulutus, jota edellytetään seuraavasti:

- työterveyshuoltoa, työlääkietiedettä, toksikologiaa, työhygieniää, työfysiologiaa, työpsykologiaa, ergonomiaa, työn sosiologiaa ja epidemiologiaa, terveyden filosofiaa ja näihin liittyviä tutkimusmenetelmiä vähintään 100 tuntia

- terveydenhuollon hallintoa ja johtamista sekä terveystaloustiedettä 20 tuntia (sisältyy jatkossa moniammatilliseen johtamiskoulutukseen)

Työterveyshuollon 11 opintopisteen kurssista voidaan hyväksyä 40 tuntia teoreettisena kurssimuotoisena koulutuksena sekä 5 tuntia hallinnon koulutuksena.

Arviointi

Erikoistuvan lääkärin tulee arvioida koulutustaan ja omaa edistymistään yhdessä kouluttajan kanssa. Opintojen suunnitteluun ja oman oppimisen aktiiviseen seuraamiseen ja arviointiin voi käyttää lokikirjaa ja portfolioa. Arviointi perustuu henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan ja koulutusohjelman tavoitteisiin. Arviointi tulee tehdä vähintään kahdesti vuodessa ja aina koulutusjakson päätyttyä. Tarkemmat ohjeet arvioinnista ovat työterveyshuollon virtuaaliyliopiston sivuilla <http://www.tthvyo.fi/>.

Runkokoulutus 2 vuotta (24kk)

- vähintään 9 kk terveyskeskusta ja vähintään 6 kk sairaalaa
- 9 kk valinnaista (josta enintään 6 kk muualla kuin tk/sairaala esim tth)

TY Ö TERVEYSLAITOSJAKSO

½ vuotta (6 kk)

KLIIN. PALVELU MUILLA ERIK.ALOILLA

1 vuosi (12kk)

TY Ö KYVYN ARVIOINTI- JA KUNTOUTUSJAKSO

½ vuotta (6 kk)

Eriytyvä koulutus

4 vuotta (48 kk)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (120 h)**TYÖ TERVEYSHUOLTOJAKSO****2 vuotta (24kk)****Toimipaikka****koulutus****(160 h)**

Kuva. Työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen rakenne.

6. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Kirjat (viimeisin painos)

1. Antti-Poika M. (toim.): Työterveyshuolto (Duodecim)
2. Manninen P. ym (toim): Hyvä työterveyshuoltokäytäntö (Työterveyslaitos, STM)
3. Taskinen H. ym (toim): Työperäiset sairaudet (Työterveyslaitos, STM)
4. Taskinen H. ym (toim): Terveystarkastukset työterveyshuollossa (Työterveyslaitos, STM)
5. Pääkkönen R., Rantanen S. & Uitti J.: Työn terveysvaarojen tunnistaminen (Työterveyslaitos, STM)
6. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos)
7. Kinnunen U., Feldt T. & Mauno S. (toim): Työ leipälajina - työhyvinvoinnin psykologiset *perusteet (PS-kustannus)*
8. Työterveyshuoltolaki. Opas työterveyshuoltolain soveltajille. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003:12)

Käypähoitosuositukset työterveyshuoltoon soveltuvien osin <http://www.kaypahoito.fi/>

Lehdet (kahden vuoden ajalta ennen tenttiä)

1. Suomen Lääkärilehti (työterveyshuoltoon liittyvät artikkelit)
2. Duodecim (työterveyshuoltoon liittyvät artikkelit)
2. Työ ja Ihminen
4. Occupational Medicine
5. Scandinavian Journal on Work, Environment and Health

Työterveyshuollon ja työsuojelun lainsäädäntö sekä muu lainsäädäntö siltä osin kuin se koskee työterveyshuollon toimintaa

UROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Dosentti Pekka Hellström

Oulun yliopisto, urologian yksikkö, kirurgian klinikka
 puh. 08-3153598, fax 08-3152447
 email: pekka.hellstrom@ppshp.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen tavoitteena on, että erikoistuva lääkäri on koulutusohjelman suoritettuaan omaksunut sellaiset ajankohtaiset tiedot ja käytännön taidot, että hän pystyy itsenäiseen työskentelyyn urologina.

Koulutusohjelman suorittanut:

- - tuntee ja hallitsee urologisen diagnostiikan ja pystyy johtamaan sen toteutusta yhteistyössä muiden erikoisalojen kanssa
- - osaa laatia urologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja perustella ne hoidettavalle
- - osaa valita tapauskohtaisesti soveltuvan konservatiivisen ja operatiivisen hoitomenetelmän
- - pystyy itsenäisesti toteuttamaan elektiiviset ja päivystysluonteiset urologiset toimenpiteet
- - pystyy järjestämään postoperatiivisen hoidon ja hallitsee mahdolliset komplikaatiot
- - ymmärtää tapauskohtaisesti jälkiseurannan tarpeen, hallitsee siinä käytettävät menetelmät ja on selvillä eri yhteistyötahoista
- - pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- - osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- - osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa
- - ymmärtää hoitotuloksia arvioivat tieteelliset menetelmät sekä osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- - hallitsee oman alansa kehittämisen
- - pystyy eri henkilöstöryhmiin kohdistuvaan urologiseen jatko- ja täydennyskoulutustoimintaan

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus (ks. kirurgialojen yhteinen runkokoulutus)

Runkokoulutuksen peruskirurginen jakso *2 v 3 kk* suoritetaan pääsääntöisesti toimimalla keskussairaaloissa sairaalalääkärinviroissa. Poikkeuksellisesti kysymykseen koulutuspaikkoina tulevat suuret aluesairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat. Sairaalassa tulee olla kirurginen päivystystoiminta. Tavoitteena on antaa valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen erikoistujan tulee hallita eri kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden indikaatiot. Peruskirurgian koulutusyksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä mahdollisuus osallistua kohtuullisessa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen. Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia ja ylläpitää lokikirjaa, johon merkitään suoritettavat leikkaustoimenpiteet. Jokaisella erikoistujalle tulee olla oma henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä yksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutettavan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan portfolioon. Koulutuspaikoista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalalaitoksen kanssa erikseen.

Eriytyvä koulutus

3 vuoden työskentely sairaalalääkärin virassa Oulun yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikan urologian toimialalla. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä korkeintaan 6 kk palvelua urologiaa sivuavilla koulutusaloilla kuten nefrologiassa (2 kk), munuaissiirtoyksikössä (2 kk) ja lastenkirurgisessa yksikössä urologisissa tehtävissä (2 kk). Tutkimustyötä voidaan koulutukseen hyväksyä enintään 6 kuukautta. Tapauskohtaisesti voidaan hyväksyä eriytyvään koulutukseen enintään 12 kk palvelua muussa kuin yliopistosairaalassa, jos siellä hoidetaan monipuolista ja vaativaa urologista potilasaineistoa. Tällaisen vaiheen aikana koulutettavan on kuitenkin osallistuttava yliopistosairaalan järjestämään teoriakoulutukseen.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

- - urologian yksikön viikoittainen koulutustilaisuus (maanantaimeeting)
- - kerran viikossa tapahtuva yhteiskokous radiologin kanssa
- - kirurgian klinikan keskiviikkoseminaarit
- - urologian yksikön ja syöpätautien klinikan sekä patologian laitoksen yhteismeetingit
- - yhteiset koulutustilaisuudet muiden erikoisalojen kanssa urologiaa sivuavien aiheitten osalta
- - koulutuksesta vastaavien lääkäreiden kliniset kierrot ja opetukset
- - urologisten poliklinikkapotilaiden diagnostiikka ja hoidosta päättäminen (kouluttajan konsultaatiomahdollisuus)

- - työskentely urodynaamisessa laboratorioissa: tekniset välineet, tutkimuksen toteutus, diagnostiikka, johtopäätökset
- - ESWL-hoidon hallinta
- - urologien antama henkilökohtainen ohjaus tutkimustyössä
- - itsenäisesti tai ohjattuna suoritettujen urologisten toimenpiteitten hyväksyttävä kirjanpito (lokikirja)
- - osallistuminen urologiseen takapäivystykseen jolloin kuitenkin aina on mahdollisuus seniorin konsultoimiseen

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Urologian erikoisalalan teoreettista koulutusta vaaditaan 80 tuntia. Lisäksi tulee suorittaa hallinto- ja johtamiskoulutusta 20 tuntia. Teoreettiseksi koulutukseksi lasketaan:

- - kotimaiset urologian erikoisalaa koskevat tai sitä läheisesti sivuavat koulutustilaisuudet, esim. Suomen urologiyhdistyksen vuosi- ja talvikokouksiin sisältyvät tieteelliset ohjelmat, Suomen Kontinenssiklubin kokous, erilaiset alueelliset urologiset koulutustilaisuudet, Pfizer-Akatemia sekä uro-onkologiset koulutukset
- - ulkomaiset koulutustilaisuudet, esim. pohjoismaisen (NUF), eurooppalaisen (EAU), amerikkalaisen (AUA), ja kansainvälisen (SIU) urologiyhdistyksen sekä kansainvälisen kontinenssiyhdistyksen (ICS) kongressit, European Urological Winter Forum, World Congress of Endourology and ESWL, Congress of the European Society for Sexual Medicine ja World Congress of the International Society for Sexual and Impotence Research

Eriytyvän jakson aikana edellytetään, että koulutettava osallistuu tieteelliseen tutkimustyöhön. Vähintäänkin on oltava mukana yhdessä lääke- tms. monikeskustutkimuksessa ja toivottavaa olisi myös omakohtainen tutkimustyö. GCP-säännöt (Good Clinical Practice) opitaan koulutuksen aikana.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutettavan arvioinnin toteutus:

- - Koulutettavalle lääkärille osoitetaan henkilökohtainen ohjaaja (tutor)
- - Koulutettavalle laaditaan yksilöllinen koulutussuunnitelma, opintojen edistymisen raportointi, seuranta sekä koulutusprosessin arviointi (myös itsearviointi)
- - Ohjaavan kouluttajan kanssa tulee olla keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suoritettava kirjaus erikoistujan portfolioon
- - Seurannan apuvälineenä käytetään lokikirjaa, johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin koulutettava on osallistunut.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Walsh P.C., Retik A.B., Stamey T.A. & Vaughan E.D.Jr. (Eds.): Campbell's urology (Saunders)
2. Hinman F., Jr.: Atlas of urologic surgery (Saunders)
3. Nurmi M., Lukkarinen O., Ruutu M, Taari K. & Tammela T. (toim.): Urologia (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. The Journal of Urology
2. British Journal of Urology International
3. European Urology
4. Urology
5. Scandinavian Journal of Urology and Nephrology
6. European Urology Update Series

VERISUONIKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: Professori Tatu Juvonen

OYS, kirurgian klinikka

puh. 08-3152092, email:tatu.juvonen@oulu.fi

Fax: 08-3155318

Ohjaavat kouluttajat: Apulaisylilääkäri Kari Ylönen ja LT Pekka Ronsi

MÄÄRITELMÄ

Verisuonikirurgia on kliininen lääketieteen ala, johon kuuluu verisuonisairauksien diagnoosi, hoito ja ennaltaehkäisy. Sillä tarkoitetaan kallon ulkopuolisten valtimoiden kirurgiaa (lukuun ottamatta perfuusiota vaativaa sydän- ja aorttakirurgiaa) sekä rekonstruktivista laskimokirurgiaa ja imutiekirurgiaa.

TAVOITTEET

Verisuonikirurgisen koulutuksen tavoitteena on antaa koulutettavalle tiedot ja taidot hoitaa itsenäisesti keskussairaalatason verisuonikirurgiaa. Koulutuksen tulee lisäksi antaa valmiuksia hoitaa myös yleisthoraxkirurgiaa keskussairaaloissa.

Itsenäistä toimintaa varten verisuonikirurgin tulee hallita

- - verisuonipotilaan kliininen ja kliinifysiologinen tutkiminen ja diagnostiikka
- - hoitovaihtoehtojen valinta
- - konservatiivinen hoito
- - endovaskulaarinen hoito pääpiirteittäin
- - kirurginen hoito ja verisuonikirurginen leikkaustekniikka
- - potilaiden jälkiseuranta
- - epätavallisten verisuonisairauksien alkuselvittely ja jatkohoitoon ohjaaminen
- - yhteistyö angioradiologien ja muiden erikoisalojen kanssa

Perusta verisuonikirurgiselle toiminnalle on riittävät tiedot seuraavilla osa-alueilla

- - veri- ja imusuoniston sairauksien etiologia ja patofysiologia
- - riskitekijöiden tunnistaminen ja hoito
- - verenkierron hemodynamiikka, patofysiologia ja farmakologia
- - kardiovaskulaariset taudit, joita ei hoideta kirurgisesti
- - anesthesiologiset verisuonikirurgiaan liittyvät ongelmat
- - geriatriset ongelmat
- - tromboosiprofylaksia

Diagnostiikka ja hoito

Verisuonikirurgin tehtäväkenttä (lähinnä keskussairaalarpeita ajatellen)

- A. Tiedot ja taidot hoitaa itsenäisesti:
  - - verisuonipotilaan tutkiminen (kliiniset, noninvasiiviset ja invasiiviset tutkimusmenetelmät)
  - - konservatiivinen hoito (johon kuuluu elämäntapakasvatus ja tupakasta vierottaminen)
  - - kirurginen hoito

akuutti ja akutisoitunut krooninen alaraajaiskemia

infrarenaalinen aortofemoraalinen kirurgia (ASO & AAA)

extra-anatomiset valtimorekonstruktiot alaraajan valtimokiertohäiriöissä

femorodistaalinen rekonstruktivinen valtimokirurgia

veritiekirurgia (terapeuttiset AV-fistelit)

verisuonivammat

carotiskirurgia

sympatektomiat

iskeemisen haavan hoito

amputaatiot ja amputaatiopotilaiden kuntoutus

vaativa laskimokirurgia (residiivisuonikohjut, venöösi säärihaava, laskimoinsuffiensi, syvä laskimotromboosi)

intraoperatiivinen laadunvarmennus (Doppler, virtausmittaukset, painemittaukset, angiografia, angioskopia)

päivystystilanteiden hallinta

•B. Hyvät tiedot seuraavien tehtävien hoitamiseksi/järjestämiseksi:

- - Kliinifysiologiset tutkimusmenetelmät:
- - (edellytykset itse suorittaa yksinkertaisimmat kliinifysiologiset tutkimukset sisältäen hoidon tehon objektiivisen arvioinnin ja tiedot suonilaboratorion toiminnasta; suora laskimopainemittaus pletysmografia, Duplex-doppler, rasiuskokeet)
- - angiografiat ja endovaskulaarinen kirurgia (erilaiset dilataatio- ja rekanalisaatiomenetelmät, yhteistyö radiologien kanssa radiologian osastolla ja leikkaussalissa, kombinoitujen toimenpiteet)
- - thoracic outlet syndrooman hoito
- - laskimorekonstruktiot
- - kriittisen iskemian muu hoito (ESES, lääkähoidot)
- - verisuonikirurgiset sekä endovaskulaaristen toimenpiteiden komplikaatiot
- - imusuoniston sairauksien hoito
- - yleisthoraxkirurgian perusteet

•C. Tehtävät, joita ei ole välttämätöntä itsenäisesti ryhtyä hoitamaan, mutta joiden yleiset periaatteet tulee hallita

- - munuaisvaltimo- ja mesenteriaalisuonten kirurgia
- - supra-aortaalinen ja yläraajan valtimokirurgia
- - suprarenaalinen aortakirurgia
- - vaativa rekonstruktivinen laskimokirurgia
- - elinsiirtokirurgia, lähinnä talteenoton kannalta

•D. Erikoislääkäriskoulutuksen runkovaiheen verisuonikirurgia

- - yksinkertainen laskimokirurgia
- - temporaalibiopsia
- - akuutin raajaiskemian ensihoito
- - verisuonivamman diagnoosi ja ensihoito
- - valtimon revisio ja ompelu
- - embolektomia

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa

yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu **9 kk**

Runkokoulutus - kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus

-2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalain koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta. Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Runkokoulutuksen laajuus ja rakentuminen, keskeiset teoreettiset tiedot ja kliiniset valmiudet:

Kirurgian runkovaiheen koulutusta antavat yksiköt täyttävät Oulun yliopiston vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä ja lisäksi heillä on myös pedagogista koulutusta. Koulutusyksiköillä on riittävän monipuolinen ja yliopistosairaalan toimintaa täydentävä potilasaineisto. Sairaaloilla on joko oman alan päivystys tai koulutusviroissa olevat lääkärit päivystävät sopimuksesta jossakin yhteistyösairaalassa samalla alalla. Yksiköissä on erikoisalansa riittävän laaja kirjasto ja yhteydet tietoverkkoihin. Lisäksi kussakin yksikössä on 3 - 5 tuntia viikoittain säännöllistä meeting-ohjelmaa. Erikoistuvalla lääkärille pyritään myös järjestämään EVO- rahan turvin ulkopuolista koulutusta, joka lähtee lääkärin omista tarpeista.

Eriytyvä koulutus

3 vuotta palvelua verisuonikirurgian erikoisalalla yliopistosairaalassa. Koulutukseen sisältyy kliininen toiminta seuraavasti:

- - verisuonikirurgiaa 30-36 kk, sisältäen mahdollisuuksien mukaan
- - kliinisyfysiologista diagnostiikkaa 1-3 kk
- - radiologista diagnostiikkaa ja interventioradiologiaa 1-3 kk
- - thoraxkirurgiaa 6 kk joko perus- tai erikoiskirurgian koulutusvaiheessa
- - plastiikkakirurgiaa 1-3 kk joko perus- tai erikoiskirurgian koulutusvaiheessa

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Viikoittaiset klinikkameetingit.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Verisuonikirurginen koulutus vähintään 80 tuntia, josta runkokoulutuksen aikana suositellaan 30 tuntia. Koulutusta järjestävät seuraavat tahot:

- - Kotimaiset kokoukset: Verisuonikirurginen yhdistys, Angiologiayhdistys
- - Pohjoismaiset: Scandinavian Association for Vascular Surgery
- - Eurooppalaiset: esim. Charing Cross Meeting, European Society for Vascular Surgery, International Society of Angiology, European Vascular Course, CIRSE

Lisäksi vaaditaan 20 tuntia hallinto- ja johtamiskoulutusta.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

- - kirjanpito (vähintään 200 verisuonikirurgista toimenpidettä, osa itsenäisesti, osa ohjattuna tehtyinä -vähintään 480 pistettä*)
- - spesialiteettitentti
- - kouluttajan ja koulutusyksikön evaluaatio

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

Vaadittavat

1. Rutherford R.B. (Ed.): Vascular surgery (Saunders)
2. Jogestrand T. & Rosfors S.: Klinisk fysiologisk kärldiagnostik (Studentlitteratur)
3. Kessel D. & Robertson I.: Interventional radiology. A survival guide (Churchill Livingstone)

Suosittelavat

1. Greenhalgh R.M.: Vascular and endovascular surgical techniques (Saunders)
2. Gloviczki P. & Yao J.S.T: Handbook of venous disorders (Chapman & Hall)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Journal of Vascular Surgery
2. European Journal of Vascular and Endovascular Surgery
3. Phlebology
4. Seminars in Vascular Surgery

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

YLEISKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuhenkilö ja kuulustelija: professori Tatu Juvonen

OYS: Kirurgian klinikka

puh. 08-3152092, e-mail: tatu.juvonen@oulu.fi

Ohjaava kouluttaja osastonylilääkäri Juha Saarnio

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittanut

- - pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet,
- - osaa laatia kirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät,
- - osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset,
- - osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein tavalliset yleiskirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet,
- - hallitsee ja osaa järjestää yleiskirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan,
- - pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen ja avoterveydenhuollon kanssa,
- - osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin,
- - osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet,
- - osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa. Päiväkirurginen toiminta on keskeistä yleiskirurgian alalla.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Kokonaiskoulutusaika on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Runkokoulutus

Runkokoulutus yhteinen kirurgisten alojen kanssa

--2 v 3 kk palvelua kirurgian (peruskirurgia) erikoisalan koulutusviroissa keskus- tai aluesairaaloissa. Koulutukseen tulee sisältyä päivystystoiminta

Runkokoulutus suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Eriytyvä koulutus

Yleiskirurgian alalla erikoiskirurgian koulutus (3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä yliopistoklinikassa, mutta erikoiskirurgian koulutusta voidaan suorittaa erikseen sovittavalla tavalla myös niissä keskussairaaloissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimus. Koulutuksen kokonaisuudesta vähintään puolet suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella.

Erikoiskirurgian koulutusjaksoon tulee sisältyä yleiskirurgian (endokriininen kirurgia, laskimokirurgia, tyräkirurgia) sekä gastroenterologisen kirurgian palvelua kumpaakin vähintään 10 kk. Muiden kirurgian erikoisalojen koulutusta tulee olla yhteensä vähintään 12 kk. Koulutusta tulee voida räätälöidä paikallisten tarpeiden mukaan.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Opetusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- - ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrot osastoilla sekä tarkoituksenmukaiset röntgenmeetingit,
- - henkilökohtaisesti ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen,
- - henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan, avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa,
- - osasto-, päiväkirurgisten ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet,
- - kirurgian klinikan viikoittaiset yhteiset opetusluennot.

3. TOUREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 100 tuntia, josta 20 tuntia hallinnollista koulutusta. Teoreettinen koulutus jakaantuu likimäärin tasan runko- ja eriytyvän koulutuksen välillä.

Erikoistuva lääkäri osallistuu koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat:

- - oman koulutusyksikön hyväksymät säännölliset kliiniset ja hallinnolliset koulutusmeetingit, kurssit sekä kongressi- ja opintomatkokoukset. Valintansa mukaan koulutettava voi osallistua muuhunkin koulutusyksikön ennalta hyväksymään koulutukseen.
- - muiden yliopistojen hyväksymät koulutustilaisuudet ja muut koulutusyksikön hyväksymät koti- ja ulkomaiset koulutustilaisuudet kuten Lääketiede tapahtuman ja alueellisten lääkäripäivien kirurgian alaan liittyvä koulutus.

Erikoiskirurgian jakson aikana suositetaan osallistumista tieteelliseen tutkimustyöhön.

4. KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksen yksityiskohtia ja vaatimuksia on selostettu ' *Yleiskirurgiaan erikoistuvan lääkärin lokikirjassa*'. Koulutettava ryhtyy ylläpitämään lokikirjaa viimeistään eriytyvän vaiheen alkaessa. Tarkemmat ohjeet koulutuksen yksityiskohdista ja lomakkeet koulutuksen etenemisen seuraamiseksi ovat lokikirjassa.

Koulutettavan erikoistumisen aikana suorittamien leikkausten toimenpidetiedot tulostetaan kunkin sairaalan toimenpiderekisteristä ja niitä käytetään lokikirjan täydentämisessä.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Roberts P., Alhava E., Höckerstedt K. & Kivilaakso E.: Kirurgia. (Duodecim)
2. Höckerstedt K., Färkkilä M., Kivilaakso E. & Pikkarainen P.: Gastroenterologia ja hepatologia (Duodecim)
3. Rokkanen P., Slätis, P., Alho A., Ryöppy S. & Huittinen V.-M.: Traumatologia
(Kandidaattikustannus)
4. Mattila S.: Thorax- ja verisuonikirurgia (Kandidaattikustannus)
5. Nurmi M., Lukkarinen O., Ruutu M., Taari K. & Tammela T.: Urologia (Duodecim)

Lisäksi soveltuvin osin

1. Sabiston D.C.: Textbook of surgery (Saunders)
2. Schwartz S.I. & Ellis H.: Maingot's abdominal operations (Appleton & Lange)
4. Apley A.G. & Solomon L.: Concise system of orthopaedics and fractures (Butterworth
Heinemann)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. British Journal of Surgery
2. Scandinavian Journal of Surgery
3. Acta Orthopaedica
4. Surgical Clinics of North America

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

YLEISLÄÄKETIEDE

6 vuoden koulutusohjelma

Vastuuhenkilö: professori Sirkka Keinänen-Kiukaanniemi

OY, kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitos

puh. 08-5375652, email.skk@cc.oulu.fi

Kuulustelija: professori Sirkka Keinänen-Kiukaanniemi

TAVOITTEET

Yleislääketieteen erikoislääkärin tutkinnon suorittanut erikoislääkäri omaa seuraavat tiedot, taidot ja valmiudet:

- - Kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa
- - Laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden riskejä, erityisesti maassamme yleisiä sairauksia, kroonistumiseen taipuvia sairauksia, ensiapua ja ensiapuhoitoa vaativia tai vakavia seuraamuksia aiheuttavia sairauksia ja vammoja
- - Taito hyödyntää perusterveydenhuoltoon sovellettavia diagnostisia menetelmiä
- - Kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle se sairauden mukainen hoito ja kuntoutus, joka on annettavissa perusterveydenhuollossa
- - Tieto muista käytettävissä olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas niiden piiriin
- - Kyky soveltaa terveyskasvatuksen menetelmiä sekä yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseen vaikuttavia työskentelytapoja ja keinoja
- - Kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa
- - Kyky ottaa huomioon perhe-, työ- tai muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien muodostumisessa ja hoidossa
- - Kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa
- - Kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon
- - Kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä
- - Kyky hyvän jatkuvan potilas-lääkäri -suhteen muodostamiseen ja ylläpitämiseen
- - Kyky ymmärtää empatian merkitys ja empaattinen toimintatapa yleislääkärin työssä
- - Valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan ja hoitamaan itseään
- - Valmius ottaa kokonaisvaltainen vastuu potilaasta
- - Kyky yhteistyöhön muiden lääkäreiden sekä terveydenhuollon muun henkilökunnan ja yhteistyökumppaneiden kanssa
- - Kyky ymmärtää terveydenhuollon tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä soveltaa tutkimustuloksia ja -menetelmiä kriittisesti omassa työssään sekä oman työnsä kriittiseen arviointiin ja kehittämiseen
- - Hyvän suomalaisen perusterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon suunnittelujärjestelmän tuntemus
- - Keskeisen terveydenhuoltoa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön sekä terveydenhuollon suunnittelujärjestelmän hyvä tuntemus
- - Kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan
- - Kyky toimia perusterveydenhuollon johtotehtävissä

1. K ÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Runkokoulutus **2 vuotta**

Perusterveydenhuollon lisäkoulutus tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa ja sairaalassa muodostaa yleislääketieteen, geriatrian, terveydenhuollon ja työterveyshuollon yhteisen runkokoulutuksen. Koulutukseen kuuluu myös näiden erikoisalojen yhteisenä järjestämää teoreettista koulutusta. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kuukautta palvelua terveyskeskuksessa ja vähintään 6 kuukautta palvelua sairaalassa. (Ks. tarkemmin luku II perusterveydenhuollon lisäkoulutus.)

Eriytyvä koulutus **4 vuotta**

- - 2 vuotta palvelua terveyskeskuksessa, joka on tehnyt koulutus sopimuksen tiedekunnan kanssa
- - 2 vuotta palvelua kliinisen lääketieteen erikoisaloilla sairaaloissa, jotka ovat tehneet koulutus sopimuksen tiedekunnan kanssa. Palvelua tulee suorittaa vähintään 4:llä erikoisalalla, kullakin vähintään kolme kuukautta.

Kliinisen palvelun osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta

Eriytyvän koulutuksen terveyskeskuspalvelu

Terveyskeskuspalvelu tapahtuu niiden terveyskeskusten lääkäreiden viroissa, jotka terveyskeskukset ovat tehneet koulutus sopimuksen Oulun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan kanssa.

Terveyskeskus voi tehdä koulutus sopimuksen erikoiskoulutuksen järjestämisestä, jos koulutettava voi vähintään kahden vuoden aikana toimia ja saada ohjausta ainakin seuraavissa terveyskeskuksen eri toiminnoissa:

- äitiysneuvola- ja perhesuunnittelutoiminta
- lastenneuvolatoiminta
- koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto
- työterveyshuolto
- lääkärin vastaanotto- ja päivystystoiminta
- kotisairaanhoido

Muita terveyskeskuksen osatoimintoja, joissa palvelua voidaan suorittaa, ovat terveystarkastukset, nuorisoneuvonta, työikäisten neuvonta, vanhusten neuvonta, päiväsairaanhoido, vuodeosasto- ja sairaalatoiminta, vanhainkodin lääkärin tehtävät, kuntoutus, ympäristöterveydenhuolto ja hallinto.

Tietoa koulutussopimuksista ja niiden muista edellytyksistä saa koulutusohjelman vastuuhenkilöiltä.

Terveyskeskuspalvelusta vähintään kuusi kuukautta tulisi pääsääntöisesti suorittaa ennen kliinisten erikoisalojen palvelun aloittamista.

Eriytyvän koulutuksen palvelu kliinisillä erikoisaloilla

Kliinisten erikoisalojen palvelua voidaan suorittaa sellaisissa yliopistollisissa sairaaloissa, keskussairaaloissa, aluesairaaloissa, terveyskeskusten erikoislääkärijohtoisissa sairaaloissa ja psykiatrisissa sairaaloissa tai muissa laitoksissa, jotka ovat tehneet koulutussopimuksen koulutusyksikön kanssa.

Tiedekunnan etukäteen vahvistaman opintosuunnitelman mukaisesti on erikoistuvan palveltava vähintään 4:llä erikoisalalla, kullakin vähintään kolme kuukautta.

Täysipäiväisellä työskentelyllä yleislääkärijohtoisella terveyskeskusvuodeosastolla voidaan korvata enintään 6 kk erikoisalojen palvelua. Tällaiseksi työskentelyksi hyväksytään työskentely koulutukseen hyväksytyillä vuodeosastoilla, terveyskeskusten kanssa tehtyjen koulutussopimusten mukaisesti.

Kliinisen palvelun osuus on koko koulutusjaksosta (runkokoulutus ja eriytyvä koulutus) vähintään 2 vuotta.

2. TOIMIPAIKKAKOULUTUS

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettavan tulee saada sekä terveyskeskuspalvelun että muiden kliinisten erikoisalojen aikana potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvää ohjausta. Koulutettava osallistuu sekä terveyskeskuksessa että sairaalassa työskennellessään toimipaikkakoulutukseen. Säännöllisiä toimipaikkakoulutustilaisuuksia tulee järjestää niin, että koulutettava voi osallistua niihin terveyskeskuksessa kahden vuoden aikana vähintään 160 t ja myös kaksi vuotta kestävä muiden kliinisten erikoisalojen palvelun aikana. Muiden kliinisten erikoisalojen palvelujakson aikainen toimipaikkakoulutusohjelma voi olla sama kuin kyseisille erikoisaloille tarkoitettu, mutta siinä tulee ottaa huomioon myös yleislääketieteen koulutusohjelman erityistarpeet.

Toimipaikkakoulutuksen järjestämismuotoja terveyskeskuksissa voivat olla:

- - alustuksen ja keskustelun sisältävät meetingit
- - luennot
- - tapauselostukset
- - lääketieteellisen kirjallisuuden tai aikakauslehtien referointitilaisuudet
- - röntgenmeetingit
- - etukäteen suunniteltu henkilökohtainen tai ryhmissä tapahtuva kliininen tai muu työohjaus
- - potilaiden tutkiminen yhdessä konsultoivan erikoislääkärin kanssa
- - osallistuminen erikoislääkärijohtoisien terveyskeskuksen sairaalan meetingiin
- - keskussairaalan tai aluesairaalan järjestämä koulutus terveyskeskuksessa
- - yliopiston järjestämä koulutus terveyskeskuksessa ym. edellisiin rinnastettavat koulutuksen järjestämismuodot.

Ohjaus erikoistumiskoulutuksen aikana

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettavalla tulee olla ohjaaja, joka yhdessä koulutettavan kanssa suunnittelee koulutettavan erikoistumiskoulutusta ja sen arviointia. Ohjaajan tehtävänä on yhdessä koulutettavan kanssa huolehtia

myös siitä, että koulutettavan erikoislääkärikoulutus kokonaisuudessaan vastaa tämän koulutusohjelman vaatimuksia. Ohjaajan tulee olla yleislääketieteen erikoislääkäri, joka osallistuu tiedekunnan järjestämään täydennyskoulutukseen sovitulla tavalla.

3. TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS

Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava opintosuunnitelman mukaisesti tiedekunnan järjestämään tai hyväksymään syventävään koulutukseen. Tätä teoreettista koulutusta vaaditaan 80 t. Oulun yliopiston järjestämää tai hyväksymistä yleislääketieteen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen seminaareista, kursseista ja koulutustilaisuuksista laaditaan määräajoin erillinen luettelo ja ohjelmat. Lisäksi vaaditaan hallinto- ja johtamiskoulutusta 20 tuntia.

4. KOULUTUKSEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI SEKÄ KOULUTUSYMPÄRISTÖJEN ARVIOINTI

Erikoistumiskoulutuksen aikana koulutettavan on osallistuttava oman koulutuksensa sisällön suunnitteluun sekä koulutusympäristöjen ja oman kouluttautumisen edistymisen arviointiin yhdessä ohjaajansa ja koulutusyksikön opettajien kanssa. Oman kouluttautumisen suunnittelussa ja arvioinnissa käytetään yleislääketieteen laitoksen laatimaa ohjekirjasta. Oman kouluttautumisen arvioinnin erikoistuva suorittaa ohjaajalääkärin kanssa vuosittain. Koulutusympäristöjen ja koulutuksen kokonaisuuden arvioinnin, johon liitetään oman edistymisen arviointi, erikoistuva suorittaa noin kahden vuoden välein yhdessä ohjaajan ja opettajien kanssa. Tiedekunta järjestää arviointia koskevaa täydennyskoulutusta.

5. VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Kirjat (viimeisin painos)

1. Tate P.: The doctor's communication handbook (Radcliffe Medical Press)
2. Ridsdale L. (Ed.): Evidence-based practice in primary care (Churchill Livingstone)
4. Tones K. & Green J.: Health promotion. Planning and strategies (Sage Publications)
5. Hernberg S.: Epidemiologia ja työterveys (Työterveyslaitos)
6. Kumpusalo E., Ahto M., Eskola K., Keinänen-Kiukaanniemi S., Kosunen E., Kunnamo I. & Lohi J. (toim.): Yleislääketiede (Duodecim)

Lehdet (tenttiä edeltävän kolmen vuoden lehdet)

1. Family Practice - an International Journal
2. European Journal of General Practice
3. Scandinavian Journal of Primary Health Care
4. Kunnallislääkäri/Kommunalläkären
5. British Medical Journal 'in Primary care -osasto
6. Suomen Lääkärilehti, Duodecim, yleislääketieteeseen liittyvät artikkelit

Käypähoitosuosituks (<http://www.kaypahoito.fi/>)

Lääkintälainsäädäntö soveltuvin osin

KIRURGIAN ALOJEN RUNKOKOULUTUS

Vastuuhenkilö: Professori Tatu Juvonen

Kirurgian klinikka, Oulun yliopisto, Kajaanintie 52 A, 90220 Oulu
 puh.: 08-315 2092, sähköposti tatu.juvonen@oulu.fi

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Runkokoulutuksen yhteisten osuukien pituus on 3 vuotta; josta 9 kk terveyskeskuksessa ja 2 v 3 kk eri kirurgian aloilla (peruskirurgia). Kaikissa alueen keskussairaaloissa (KAKS, K-PSK, L-PKS ja LKS) suoritettua peruskirurgiaa hyväksytään kaikille kirurgian erikoisaloille kaksi ja puoli vuotta. Aluesairaalassa suoritettua palvelua voidaan hyväksyä tapauskohtaisesti enintään 6 kuukautta. Raahen sairaalassa suoritettua palvelua hyväksytään 1 vuosi.

Koulutusohjelmakuvaukset - runkovaiheen kirurgian seuraavilla erikoistumisaloilla:

- gastroenterologinen kirurgia
- ortopedia ja traumatologia
- käsikirurgia
- plastiikkakirurgia
- sydän- ja rintaelinkirurgia
- urologia
- verisuonikirurgia
- yleiskirurgia
- lastenkirurgia

Tutkimustyötä voidaan hyväksyä korkeintaan 3 kuukauden jakso sisältyväksi erikoistumiskoulutukseen. Lisäksi vastuuhenkilöiden kanssa voidaan sopia ulkomailla tapahtunutta koulutusta hyväksyttäväksi 2 kuukauden ajan. Muussa EU maassa suoritettu palvelu voidaan hyväksyä tapauskohtaisesti jopa koko peruskirurgian osalta. Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2-5 tuntia viikossa.

1. KÄYTÄNNÖN PALVELUN SUORITTAMINEN

Terveyskeskuspalvelu 9 k k

Runkokoulutus

Kirurgian perusta on syvälinen anatomian, patologisen anatomian ja fysiologian tuntemus. Runkovaiheen koulutuksen tulee antaa toimintavalmiudet erilaisten kirurgisten potilaiden hoitotarpeen arviointiin ja tarvittavan ensihoidon antoon mukaan lukien yksinkertaiset kirurgiset toimenpiteet eri kirurgian aloilta.

Runkokoulutus on sovittu samansisältöiseksi kaikilla yllämainituilla kirurgian erikoistumisaloilla. Sen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisan kirurgille valmiudet toimia sairaalapäivystäjänä. Elektiivisen toiminnan valmius tähtää niiden kirurgisten sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon, jotka ovat tavallisia eivätkä edellytä erikoiskirurgista osaamista. Jokaisen tulee kuitenkin hallita erikoiskirurgisten toimenpiteiden indikaatiot sekä päivystyskirurgiassa että elektiivisessä kirurgiassa.

Lääkärin ilmoittautuessa koulutusohjelmaan hänen tulee neuvotella kouluttajan ja koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa koulutuksensa toteuttamisesta. Neuvottelun perusteella tehdään erikoistuvalla lääkäriä henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja sovitaan sen toteuttamisesta Oulun yliopiston kanssa sopimuksen tehneiden sairaaloiden erikoistumisohjelmissa. Kouluttaja nimeää erikoistuvalla lääkäriä henkilökohtaisen ohjaajan.

Usein yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus on ennen varsinaista yliopistosairaalassa suoritettavaa koulutusjaksoa ja tällöin erikoistuvien lääkäreiden valinnan suorittavat ulkopuolisen paikan kouluttaja sekä yliopistosairaalan vastuuhenkilö yhdessä noudattaen ACMT:n antamien suositusten periaatteita.

Jokaiselle erikoistuvalla lääkäriä suunnitellaan saman sisältöinen runkovaiheen koulutus niin kliinisen palvelun kuin teoreettisen koulutuksenkin suhteen.

Käytännön koulutusta (taidot) tulee hankkia seuraavilta eri kirurgian alueilta sekä eri kirurgian alueille erikoistuvan lääkärin tulee hallita runkokoulutusvaiheen jälkeen seuraavat leikkaukset:

Gastroenterologinen kirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: vatsaontelon tavalliset avaustekniikat ja sulut, sappirakon poisto, tavalliset suoliresektiot ja vatsanpeitteiden tyrät, endoskopia; prokto-, rekto- ja fiberosigmoideoskopia. Päivystys toimenpiteet: laparotomia, umpilisäkkeen poisto, ruuansulatuskanavan verenvuotojen ensihoito, puhjenneen mahahaavan sulku, suolitukoksen hoito, akuutti anaalikirurgia, yksinkertaiset intra-abdominaaliset pistovammat, parenkyymielinten vammojen hoitoperiaatteet.

Ortopedia ja traumatologia

Elektiiviset toimenpiteet: tavallisimmat muskuloskeletaaliset avaustekniikat, reiden, säären ja jalkaterän amputaatiot, lievien jalkaterädeformiteettien korjausleikkaukset, hallux- ja vasaravarvaskirurgia. Traumatologia: tavallisimmat internit ja externit osteosynteesimenetelmät, esim. nilkan murtuma, kipsaustekniikka ja vetohoito, luksaatioiden repositio, lihas- ja jännevammojen hoito ja ensileikkaukset, patellaluksaation primaarikorjaus (pehmytkudoslastia), elvytys ja shokin hoito, kallovedon laitto.

Käsikirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: ganglion poisto, stensoivan tehdovaginiitin hoito, sormen kärkijäsenen artrodeesi. Traumatologia: käden murtumien ja nivelten sulkainen repositio, ojentajajänteen vamman hoito, peukalon kollateraalligamentin ompelu, sormen amputaatio, käden infektiot.

Plastiikkakirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: ihokasvainten tavallisimmat leikkaukset, paikalliset ihokielekkeet, pienet palovammaleikkaukset. Traumatologia: haavan revisio ja ompelu, kasvovammojen ja monikudosvammojen ensihoito, koko- ja osaihonsiirto, palovammapotilaan akuutin vaiheen hoito.

Sydän- ja rintaelinkirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: torakotomia. Päivystystoimenpiteet: pleuradreenin asettaminen ja poisto (ilmarinnan hoito), perikarditamponaation hoito, hätätorakotomia ja sen sulku (yksinkertaisen sydänhaavan ompelu), thoraxvamman hoitoperiaatteet.

Urologia

Elektiiviset toimenpiteet: uretrokystoskopia, circumcisio, frenuloplastia, hydro-, varico- ja spermatoseelen kirurginen hoito, yksinkertainen orkiektomia. Päivystystoimenpiteet: virtsarakon katetrointi, punktiokystostomia, avoin kystostomia, testistorsion hoito, priapismmin konservatiivinen hoito, rakkoperforaation suturaatio.

Verisuonikirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: yksinkertainen laskimokirurgia, temporaaliarterian biopsia. Päivystystoimenpiteet: akuutin raajaiskemian ensihoito, verisuonivamman diagnoosi ja ensihoito, valtimon revisio ja ompelu, tromboembolektomia.

Lastenkirurgia

Elektiiviset toimenpiteet: kouluikäisten tavallisimmat tyrät, hydrocele, circumcisio. Päivystystoimenpiteet: kouluikäisten akuutti vatsa, testistorsio, lasten luunmurtumien ja nivelvammojen hoito.

Lisäksi

Haavan dreneeraus ja abskessin hoito, trakeostomia, rintarauhasen kirurgia; paikallinen koepalan otto, segmentin poisto, rinnan poisto, kainalon tyhjennys, yksinkertaisten kallovammojen hoito, epiduraalihematooman hoito.

Jokaisella koulutettavalla on oma lokikirja, johon hän kirjaa suoritettut toimenpiteet.

Kirurgiset erikoisalut edellyttävät erikoistuvalla teoreettisten tietojen ja käden taitojen lisäksi kykyä nopeisiin ratkaisuihin ja loogiseen päättelyyn perustuvia kykyjä hätätilanteissa tehdä oikeita ratkaisuja. Sairaalapäivystys on myös usein hyvää fyysistä kuntoa vaativaa ja useilla aloilla päivystysvelvollisuus jatkuu aina eläkeikään. Kirurgia ei kuitenkaan ole pelkkää leikkaamista, potilaille tulee tarkoin selvittää vaihtoehdot ja riskit ja hyvällä kirurgilla on myös hyvät sosiaaliset ja kommunikaatiotaidot.

Eriytyvä koulutus(ks. erikoisalan koulutusohjelman kuvaus)

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (60 tuntia + eriytyvän alan koulutus)

Teoreettisen koulutuksen vähimmäispituus runkovaiheen aikana on 60 tuntia. Ainakin seuraavista aiheista tulee hankkia hyvät tiedot: kirurginen anatomia ja fysiologia; kudonvaurioiden syntymekanismit, metabolinen vaste ja hoitoperiaatteet; verenvuoto ja shokki; aseptiikka, kirurgisten potilaiden infektiot ja antibiootit; hyytyminen ja tromboosi; elvytys; preoperatiivinen hoito ja leikkauskelpoisuuden arviointi; nestehoito ja ravitsemus; postoperatiivinen hoito ja komplikaatiot; akuutti vatsa; traumatologian hoitoperiaatteet, luu-, lihas-, jänne- ja hermovammat, intra-abdominaaliset elimet, rintakehä- ja intrathorakaliset elimet, urogenitaaliset elimet sekä kallo- ja aivovammat; monivammat; termiset vammat; toiminnan periaatteet suuronnettomuudessa; syövän hoidon periaatteet; yleisanestesian periaatteet, paikallispuudutukset ja yksinkertaiset johtopuudutukset; kirurgia ja yhteiskunta, tautikirjot, kuntoutus ja kustannusvaikuttavuus.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Kirurgian eri erikoisalojen yhteistä runkovaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla. Oppimisprosessin seuranta perustuu erikoistuvan lääkärin pitämään kehittymiskansioon (portfolio) ja lokikirjaan. Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Kuten edeltä käy ilmi, runkovaiheen kirurgia koostuu useammasta osiosta, ja erikoistuvalla on eduksi asettaa kullekin osiolle omat oppimispäämäärät ja osion lopussa arvioida, onko hän saavuttanut asettamansa päämäärät.

Kouluttajat

OYS:n ulkopuoliset koulutussairaalat: kirurgian ylilääkärit, Kainuun keskussairaala Keski-Pohjanmaan keskussairaala, Lapin keskussairaala ja Länsi-Pohjan keskussairaala.

Kuulustelu

Runkovaiheen lopussa pidetään erillinen yliopistokohtainen tentti, jonka jälkeen erikoistuva lääkäri voi jatkaa opintojaan valitsemallaan erikoisalalla. Tentissä edellytetään edellä kuvatun peruskirurgian ym. tietojen ja taitojen hallintaa.

Suosittelavaa lukemista:

P. J. Robers, E. Alhava, K. Höckerstedt ja E. Kivilaakso (toim.):
Kirurgia, Kustannus Oy Duodecim

Rokkanen P, um: Traumatologia, Kandidaattikustannus Oy

Adams JC, Hamblen DL: Outline of Orthopedics

Lundborg G: Handkirurgi

Burkitt HG et al: Essential Surgery, Problems, Diagnosis and Management

Way L: Current Surgical Diagnosis and Treatment

Höckerstedt Ket al: Gastroenterologia, Kustannus Oy Duodecim

Lepäntalo-Högkerstedt: Verisuonikirurgia. Duodecim 20/97

Mattila S: Thorax- ja verisuonikirurgia

Rannikko et al: Urologia, Kustannus Oy Duodecim

Rengachry SS, Wilkins RH: Principles of Neurosurgery

Duodecim16/1996 Plastiikkakirurgia

Rokkanen et al: Ortopedia, Kandidaattikustannus Oy

Textbook of Surgical Pathophysiology

Textbook of Surgical Physiology

British Journal of Surgery

Annales Chirurgiae et Gynaecologiae

SISÄTAUTIALOJEN YHTEINEN RUNKOKOULUTUS

Vastuuhenkilö: Professori Antero Kesäniemi

puh. 08-3154100, email: antero.kesaniemi@oulu.fi

Uuden 1.1.2003 voimaan tulleen asetuksen mukaan sisätautien alan koulutukseen kuuluu 9 kk perusterveydenhuollon palvelua, 2 v 3 kk - 3 v runkokoulutusta sekä 3 v eriytyvää koulutusta.

RUNKOKOULUTUS

Yleiskuvaus

Runkokoulutus on yhteinen sisätaudeille ja siitä eriytyville sisätautialoille sekä keuhkosairauksille ja allergologialle sekä kliiniselle farmakologialle ja lääkehoidolle. Runkokoulutuksen tulisi olla samansisältöinen kaikilla edellä mainituilla aloilla.

Valtaosa runkokoulutuksesta tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolisissa tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa, joissa koulutuksesta vastaa vastuuhenkilön nimeämä yliopistosairaalan ulkopuolinen kouluttaja. Sisätautien alalla runkokoulutus tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella, jolloin koulutuksesta voi suorittaa

2 v 3 kk - 3 v keskussairaalassa (ks. sisätautien erikoisalojen vaatimukset) tai osan tästä (0-12 kk) aluesairaalassa. Lisäksi on mahdollista suorittaa 0-3kk jollain muulla soveltuvalla erikoisalalla. Erikoistuvalla lääkärielle nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Runkokoulutusvaihe on suositeltavaa suorittaa pääosin ennen sisätautien alan eriytyvää koulutusta. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittavat yhdessä sairaalan kouluttaja sekä yliopistosairaalan vastuuhenkilö.

Sisätautien alan koulutusta antavien yksiköiden pitää täyttää koulutuspaikan vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä.

TAVOITTEET

Runkokoulutuksen suorittaneen tulee kyetä toimimaan sisätautien alalla lääkärin tehtävissä siten, että hän:

- - hallitsee sairaalan päivystystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla
- - hallitsee tärkeimpien sairauksien diagnostiikan ja hoidon sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla

Sisältö

Runkokoulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada sisätautien alan koulutusta erityisesti sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy päivystystilanteissa (esim. sydän- ja verisuonisairaudet ja gastroenterologia). Koulutusta antavien yksiköiden on taattava erikoistuville lääkäreille riittävä kierto eri toimipisteiden välillä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi.

Runkokoulutusvaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, se toimii apuvälineenä laadunvarmistuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen.

Runkokoulutusvaiheeseen ei liity kirjallista tenttiä. Suositeltavaa lukemista ovat Duodecimin kustantamat Meilahden akuuttihoito-opas sekä suomenkieliset oppikirjat endokrinologiasta, gastroenterologiasta, infektiosairauksista, hematologiasta, kardiologiasta, nefrologiasta sekä reumasairauksista. Lisäksi suositeltavaa lukemista ovat aikakauslehdet Duodecim ja Suomen Lääkärelehti sekä British Journal, Lancet ja New England Journal of Medicine soveltuvien osin.

Runkokoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotista koulutusta, joka painottuu sisätautien alan akuuttinen sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon.

Merkinnän runkokoulutuksen suorittamisesta antaa runkokoulutuksen vastuuhenkilö.

Yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat Oulun yliopiston vastuualueella

Koulutussopimukset on tehty seuraavien koulutuspaikkojen kanssa:

Kainuun keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Keski-Pohjanmaan keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Lapin keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Länsi-Pohjan keskussairaala	2 v 3 kk - 3 v
Oulaskankaan sairaala	1 vuosi
Raahen sairaala	1 vuosi

KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutettavan oppimisprosessia pyritään tukemaan nimeämällä jokaiselle erikoistuvalla oma tutor, joka seuraa ja kannustaa erikoistumisen aikana. Oppimisen seuranta- ja arviointivälineenä käytetään lokikirjaa ja kehityskeskusteluja tutorin, kouluttajan ja/tai koulutuksen vastuuhenkilön kanssa. On tarkoituksenmukaista, että erikoistuva lääkäri täyttää lokikirjaa jo runkokoulutusvaiheesta lähtien. Koulutettava arvioi omaa edistymistään ja saamaansa koulutusta lokikirjan mukaisesti. Lisäksi molemminpuolista palautetta annetaan kehityskeskustelujen yhteydessä.

Liite 1

Ammatillinen jatkokoulutustoimikunta

TUUTOROINTI ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSESSA

Professori Pekka Larivaara

Kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitos

Professori Anja Tuulonen

Silmätautien klinikka

Koulutuspäällikkö Eija Ruottinen

Lääketieteellinen tiedekunta

Johdanto

Ammatillisen jatkokoulutustoimikunnan nimeämä työryhmä (Pekka Larivaara, Anja Tuulonen, Eija Ruottinen) on ideoinut tutortoimintaa ja siihen liittyviä koulutustilaisuuksia.

Tiedekunnan 22.5.2002 järjestämässä koulutustilaisuudessa pohdittiin ohjaustoiminnan käsitteistöä ja sisältöjä. Silloin esille nousivat myös termit mentor ja tuutor. Enemmistö osallistujista toivoi, että erikoistuvan lääkärikin ohjauksesta käytettäisiin termiä "tuutorointi" ja ohjaajasta nimikettä tuutor.

Tausta

Erikoislääkärikoulutusta koskevassa asetuksessa (678/98) todetaan, että opiskelijan tulee erikoislääkärin tutkinnon suorittamiseksi osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Asetuksen perustelumiestiossa esitetään henkilökohtaisen ohjaajan nimeämistä jokaiselle erikoistuvalla lääkäriin (tuutor). Muistiossa todetaan, että erikoistuvalla lääkäriin osoitettu henkilökohtainen ohjaaja ja yksilöllinen koulutussuunnitelma, opintojen edistymisen raportointi ja seuraaminen sekä koulutusprosessin arviointi ovat osa koulutuksen prosessia ja laadunvarmennusta.

Koulutusprosessin arviointi tarkoittaa sekä opetuksen ja koulutusympäristön tarkoituksenmukaisuuden arviointia sekä erikoistuvan lääkäriin edistymisen arviointia.

Toiminnan tavoitteet:

Opastaminen, seuraaminen ja tukeminen oppimisen eri vaiheissa

- tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus
- ammatillisen kasvun tukeminen
- emotionaalinen tukeminen
- vastuunotto ja itseohjautuvuus
- itsensä kokonaisvaltainen kehittäminen (tiedot, taidot, tunteet, asenteet)
- kokonaisnäemyksen luominen terveydenhuollon toimintakentästä (moniammatillisuus, toiminnan suunnittelu ja seuranta, vaikuttavuus)

Mitä on tuutorointi erikoislääkärikoulutuksessa

Tuutor on yksinkertaisimmin sanottuna ohjattavan lääkäriin tukihenkilö. Tuutoroinnissa tavallisesti vanhempi ja kokeneempi lääkäri ohjaa erikoistuvan lääkäriin opintoja tavalla, jossa tavoitteena on kaikin tavoin tukea ohjattavan kollegan ammatillista kasvua. Ohjaustilanteissa käsitellään tietoja, taitoja, tunteita ja asenteita. Erikoistuvaa lääkäriä autetaan näkemään, että monet hankaliltakin tuntuvat työtilanteet on ratkaistavissa hänen omilla voimillaan unohtamatta kuitenkaan tiimityön tärkeyttä. Tuutorointi on prosessi, jossa sekä ohjattava että tuutor oppivat toinen toisiltaan.

Tuutorointi ei ole kuitenkaan samaa kuin ammattimainen työnohjaus, johon tarvitaan erillistä koulutusta. Joskus kuitenkin tuutoroinnin ja työnohjauksen raja on "veteen piirretty viiva". Tuutoroinnissa ei ole kyse myöskään varsinaisesta työhön perehdyttämisestä, joka on tavallisimmin työyksikön esimiehen tehtävä. Tässäkin rajanveto voi olla vaikeaa, koska aktiivinen tuutor usein tutustuttaa ohjattavan uuteen työympäristöön, yhteisön kulttuuriin, pelisääntöihin ja toimintatapoihin tukea antaen. Samalla hän etenkin tuutoroinnin alkuvaiheessa keventää ohjattavan alkustressiä ja helpottaa ohjattavan uuteen ympäristöön sopeutumista. Silloin tuutor myös pakostakin "tulkitsee" työyhteisön kulttuuria ja toimintaa omien tuntemustensa kautta.

Tuutorointi ei ole myöskään terapiaa, eikä siinä pyritä tietoisesti käsittelemään ohjattavan syvällisempiä psykologisia ongelmia. Toki onnistuneessa tuutoroinnissa nousee esille tunteita ja niiden ilmaisemisella, hyväksymisellä ja niistä puhumisella on terapeuttista vaikutusta. Tuutor ei saa kuitenkaan tukea ohjattavan regressiivistä käytöstä.

Pääsääntöisesti esimies ei ole soveltuva erikoistuvan lääkärin tuutoriksi. Kuitenkin etenkin pienissä yksiköissä vaihtoehdot saattavat olla hyvin vähissä ja esimiehelle lankeaa useita rooleja.

Tuutoroinnissa ei ole tarkoitus myöskään käsitellä yksityiskohtaisesti kliinisiä ongelmia.

Tuutorin ja ohjattavan tapaamisista voi myöhemmin muodostua hyvä yhteistyösuhde ja myös ystävyysuhde.

Tuutoroinnin toteutus

Tuutorointi alkaa yleensä sillä, että sekä tuutor että ohjattava sopivat säännöllisistä tapaamisista, niiden frekvenssistä ja ajallisesta kestosta. Joskus sovittu yhteistyö kestää koko lääkärin erikoistumisvaiheen ajan, toisinaan tuutor vaihtuu samalla kun ohjattava vaihtaa työpaikkaa.

Tuutoroinnin alkuvaiheessa sovitut tapaamiset voi olla järkevää toteuttaa tiheästi, jopa kerran viikossa. Alkusopeutumisen jälkeen ne voidaan harventaa 1-2 kertaa kuukaudessa tapahtuviksi. Tapaamisen kesto riippuu varmaan hyvin paljon erikoistumisalasta ja henkilöistä. Jonkinlainen tapaamisen minimikesto voisi olla 45 minuuttia, joissain tapauksissa tarvitaan aikaa 1-1,5 tuntia.

Tuutorointipaikaksi on hyvä valita rauhallinen ja häiriötön tila, jossa on mahdollista keskustella ilman tarpeettomia keskeytyksiä. Myös hakulaitteet ja kännykät suljetaan, mikäli vain mahdollista. Ensitapaamisessa sovitaan myös keskustelujen ja koko tuutoroinnin sisällöstä. Sekä tuutor että ohjattava vaihtavat myös yhteystietojaan, jotta kumpikin voi ilmoittaa mahdollisesta sovitun tapaamisen esteestä.

Tuutorin ja ohjattavan lääkärin vuorovaikussuhde saa hyvän perustan, jos tuutor on alusta lähtien luotettava, turvallinen, empaattinen ja rehellinen. On tärkeää, että tuutor on valmis kertomaan ohjattavalle omat vahvuutensa, kokemuksensa ja myös omat puutteensa. Kaikki nämä seikat auttavat myös ohjattavaa avoimeen vuorovaikutukseen. Sitten onkin aika antaa ohjattavalle lääkärille runsaasti puheaikaa.

Mitä tuutorointi antaa ohjattavalle lääkärille

Onnistunut vuorovaikutussuhde rohkaisee ohjattavaa lääkäriä nostamaan esille huoliaan, omaa tietämättömyyttään, uusia ajatuksia ja koulutusympäristöä rakentavasti kritisoivia kommentteja. Kun hän oppii punnitsemaan niitä toisen henkilön kanssa, hänen oman urakehityksensä suuntaviivatkin selkiytyvät. Erikoistuvalla lääkärille tulee rohkeutta selvittää ja löytää omat mahdollisuutensa. Tuutorointi lisää siten ohjattavan motivaatiota ja taitoa vastata vaativiinkin haasteisiin. Hän oppii entistä paremmin tunnistamaan omat vahvuutensa.

Tästä kaikesta on monia positiivisia seurauksia. Ohjattavan lääkärin itsetunto ja ihmissuhdetaidot kasvavat. Hän oppii paremmin tuntemaan omat osaamisensa rajat ja oppii näkemään, että hänen ympärillään on lääkärikollegoja ja muita ammattilaisia, jotka osaavat useita asioita häntä paremmin ja joiden kanssa tehtävä yhteistyö rikastuttaa hänen potilaidensa hoitomahdollisuuksia. Hänen avoimuutensa ja valmiutensa tiimityöhön lisääntyy. Siitä seuraa parantunut työmotivaatio ja työssä jaksamiseen saadaan lisää energiaa.

Millainen on hyvä tuutor

Hyvällä tuutorilla on runsaasti työ- ja elämäkokemusta. Omassa erikoistumisvaiheessa saatu onnistunut ohjaus helpottaa hänen tuutorina toimimistaan. Ohjausprosessissa keskeisintä on hyvä kuuntelemisen taito. Monesti tämän oppiminen on lääkäreille vaikeaa, koska he ovat koulutuksessaan oppineet kyselemään, keskeyttämään potilaiden kertomuksia ja "ottamaan anamneesia". Avoimesti kuunteleva tuutor ymmärtää, että ohjaustilanteessa tärkeimmät keskustelun aiheet ja sisällöt nousevat ohjattavan mielestä.

Ohjattava on uudessa työympäristössään lähes aina jossain määrin ahdistunut ja stressaantunut ja käyttää toiminnassaan ja puheissaan psykologisia minän puolustuskeinoja. On hyvä, jos tuutorilla on teoreettista tietoa ja ymmärrystä näiden keinojen olemassaolosta ja käytöstä.

Hyvä tuutor on valmis asettamaan omat tietonsa ja taitonsa alttiiksi kritiikille. Hän on joustava, salliva ja supportiivinen. Hän ymmärtää, että hänellä ei ole "absoluuttista totuutta" työyhteisön ilmiöiden tulkinnassa. Kokeneen tuutorin empatiakyky on kehittynyt sellaiseksi, että hän osaa käyttää omia tunnereaktioitaan tuutoroinnin palveluksessa. Hän ja kokemuksen karttuessa hän oppii myös hyväksymään, että monet ohjattavat/nuoremmat kollegat "ajavat hänestä edelle" teoreettisessa tiedossa ja käytännön töissä. Hänelle kehittyy kyky iloita ja tuntea mielihyvää ei ainostaan omista, vaan myös ohjattavan ja muidenkin kollegojen saavutuksista. Hyvässä tuutoroinnissa ammatilliselle kateudelle ei ole tilaa.

Vuorovaikutussuhteessa hyvä tuutor osaa täydentää keskustelua rakentavilla kysymyksillä, mutta hän ei anna ohjattavalle valmiita vastauksia ongelmien ratkaisuksi. Hän osaa nostaa esille ohjattavan vahvuudet ja tukea niitä. Tuutor myös tutustuttaa ohjattavan lääkärin oman verkostonsa ihmisiin. Siten ohjattava oppii ottamaan yhteyksiä uusiin ihmisiin ja luomaan omaa verkostoaan. Tämä antaa ja avaa ohjattavalle uusia mahdollisuuksia ja näkökulmia.

Mitä tuutorointi antaa tuutorille

Tuutorin mieleen palautuu nuoremman sukupolven tunteita ja tunnelmia. Hän oppii tuutorointiprosessissa seuraamaan sekä ohjattavan kollegan että itsensä tunnereaktioita. Se heijastuu rikkautena omaan lääkärintoimimiseen ja siten myös omat potilaat hyötyvät. On mahdollista, että tuutorin omassa kehitysprosessissa herkkyyden tunteiden jakamiselle lisääntyy ja ihmiskeskeinen työote syvenee.

Tuutor oppii ohjausprosessissa myös joustavuutta ja hänen persoonallisuutensa mahdollinen jäykkyys voi höllentyä. Kokemusten ja tietojen vaihto ohjattavan kanssa opettaa tuutorinkin hyväksymään omien tietojensa rajallisuuden.

Mitä tuutorointi antaa työyhteisölle ja työnantajalle

Työntekijän työviihtyvyyden ja työmotivaation paraneminen näkyy myös työyhteisössä. Siellä avoin keskustelu ja kommunikointi lisääntyvät. Rakentava kritiikki on sallittua ilman pelkoa joutumisesta esimiehen "silmätikuksi" tai yhteisön ulkopuolelle. Luonnollisesti työntekijän työssä jaksamisen paraneminen johtaa myös parempiin työsuorituksiin ja -tuloksiin.

Jos työnantaja oivaltaa myönteisen ilmapiirin lisääntymiseen vaikuttavat tekijät, hän antaa uudelle tuutorille mahdollisuuden kouluttautua vuorovaikutustaidoissa ja saada kenties työnohjausta tuutoroinnissa ilmaantuviin ongelmatilanteisiin.

Tuutorien kouluttaminen ja työnohjaus

Monilla lääkäreillä on hyvät luontaiset edellytykset toimia tuutorina vähäiselläkin kokemuksella. Elämäkokemus ja työkokemus antavat siihen hyvän lähtökohdan. Jokainen voi kuitenkin opiskella ja oppia tuutorointitaitoja erikseen järjestettävissä koulutusohjelmissa. Erityinen koulutusjakso voi valmentaa myös kokeneenkin ammattilaisen käyttämään entistä paremmin vuorovaikutustaitojaan ja omia henkilökohtaisia vahvuuksiaan.

Koulutuksessa voidaan käsitellä vuorovaikutussuhteen teoriaa ja siinä esiintyviä tunteita. Rooliharjoitusten ja tapausesimerkkien avulla empaattinen kuuntelutaito ja ahdistuksen sietokyky lisääntyvät. Koulutusmateriaalina voidaan käyttää myös videoituja aitoja ohjaustilanteita, jolloin tuutorin toimintaa arvioidaan ryhmässä. Nämä ryhmän reflektiiviset kommentit auttavat tuutoriksi koulututtavua näkemään omia vahvuuksiaan ja kenties vuorovaikutusta häiritseviä tekijöitä.

Tuutortoiminnan laajentuessa osaksi erikoislääkärien koulutusta tarvitaan tuutoreille koulutukseen liitettyä työnohjausta. Työnohjaajana voi silloin toimia siihen tehtävään koulutettu henkilö, jonka ei välttämättä tarvitse tuntea lääkärin työn yksityiskohtaisia sisältöjä tai erikoisalan substanssia. Hänellä voi olla muukin kuin lääketieteellinen peruskoulutus.

Kirjallisuus

Juusela T, Lillia T, Rinne J: Mentoroinnin monet kasvot

Gummerus 2000, ISBN 952-9660-31-6

Lehtinen E, Jokinen T: Tutor-itsenäistyvän oppijan ohjaaja

WSOY 1999, ISBN 951-796-020-4

Voutilainen U, Haapaniemi T (toim): Ohjaus-opiskelun voimavara

Kuopion yliopiston julkaisuja F. Yliopistotiedot 27, 2001

Koulutus ja teollisuus

Liite 2

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen hyväksyttävä teoreettinen koulutus ja teollisuuden rooli

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on tärkeä osa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta. Lääkärin ja hammaslääkärin keskeisiin ja tärkeimpiin ammatillisiin ja eettisiin velvoitteisiin kuuluu oman ammattitaidon jatkuva kehittäminen. Lääketieteen alalla kehitys on hyvin nopeaa, mikä edellyttää systemaattista tietojen hankkimista ja jatkuvaa koulutusta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen hyväksytään eri tahojen järjestämää koulutusta. Lääkärien ja teollisuuden välisissä suhteissa on tärkeää, että lääkärien riippumattomuus ja autonomia turvataan myös koulutuksen aikana. Lääketieteelliset tiedekunnat ovat laatineet seuraavat suositukset lääkärien ja teollisuuden rooleista erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa.

Koulutuksen järjestäminen

Koulutuksen järjestäjänä voi olla koti- tai ulkomainen lääketieteellinen järjestö tai yhteisö, yliopisto tai korkeakoulu, terveydenhuollon yksikkö. Toisin sanoen silloin, kun on kyseessä erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutukseen hyväksyttävä koulutustilaisuus, teollisuus tai yritys *ei voi olla yksin* koulutuksen järjestäjänä.

Koulutuksen sisältö/suunnittelu

- 1. Koulutuksen tavoitteena tulee olla puhtaasti ammatillisten valmiuksien kehittäminen ja tieteellisen tiedon välittäminen.
- 2. Päätösvalta koulutuksen sisällöstä ja aihevalinnasta on teollisuudesta ja muusta koulutusta tukevasta ulkopuolisesta tahosta riippumattomilla lääketieteen asiantuntijoilla tai lääkäriyhteisöillä.
- 3. Tarve koulutukselle määräytyy osallistujien ja terveyspalvelujärjestelmän tarpeesta sen mukaisesti, mitä kouluttajan kanssa laaditussa henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa ja kehityskeskusteluissa on todettu.
- 4. Sponsorin puheenvuoro ei sisälly koulutukseen, ts. sitä ei lueta koulutuksesta hyväksyttävään tuntimäärään.
- 5. Koulutusohjelman aiheiden otsikoinnissa ei tule näkyä yksittäisten lääkkeiden kaupanimiä.

Koulutuksen arviointi

- 1. Koulutettava kirjaa osallistumisensa vuosittain henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan ja arvioi säännöllisesti oppimistaan.
- 2. Koulutus tulee aina arvioida asetuksen tarkoittamalla tavalla.

Todistuksen saamisen edellytyksenä on koulutustilaisuuden arviointi.

3. Koulutustilaisuuden järjestäjän tulee aktiivisesti kerätä palautetta ja kehittää toimintaansa annetun palautteen perusteella.

Koulutuksen tuki

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on osa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta. Koulutukseen osallistuminen tulee olla mahdollista pääsääntöisesti työajalla. Teollisuuden tuki ohjataan tulosityksikölle, klinikalle tai vastaavalle yksikölle, ei suoraan yksittäiselle lääkärille tai hammaslääkärille.

Teollisuuden tuen tulee kohdistua koulutustilaisuuden yleisiin kustannuksiin koulutusta järjestävän organisaation kautta. Koulutustilaisuuteen liittyvä vieraanvaraisuus ei saa ylittää kohtuuden rajoja ja sen tulee kohdistua vain koulutustilaisuuden osallistujiin.

Teollisuuden tuen tulee olla avoimesti esillä koulutustilaisuuden ohjelmassa.

Koulutustilaisuuden yhteydessä tapahtuvan markkinoinnin tulee olla asiallista ja perustua tutkittuun tietoon.

Sidonnaisuuksien käsittely

On suositeltavaa, että koulutuksen sisällöstä vastaavien sekä luennoitsijoiden mahdolliset sidonnaisuudet teollisuuteen tai muuhun koulutusta tukevaan ulkopuoliseen tahoon ilmoitetaan, kun koulutusta anotaan hyväksyttäväksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen. Koulutustilaisuuden hyväksyvä yliopiston toimielin voi vaatia näiden sidonnaisuuksien ilmaisemista tilaisuuden ohjelmassa, mikäli katsoo tämän aiheelliseksi.

On suositeltavaa, että koulutustilaisuuksien puheenjohtajat ja luennoitsijat esityksensä alussa selkeästi ilmoittaisivat mahdolliset sidonnaisuutensa eri kaupallisten tahojen kanssa riippumatta siitä onko kyseessä kaupallisen tahon tukema vai muu koulutustilaisuus.

Ohjeistusta laadittaessa hyödynnetty lähdemateriaalina:

- 1. Opas täydennyskoulutuksen järjestäjille. Lääkärien ammatillisen kehittämisen arviointineuvosto 2004.
- 2. Lääketeollisuus ry:n ja Suomen Kuntaliiton suositukset

Liite 3

ASETUS

erikoislääkärin tutkinnosta

A 678/1998

Annettu Helsingissä 4 päivänä syyskuuta 1998

Helsingin yliopiston annettua Helsingin yliopiston osalta lausuntonsa opetusministeriön esittelystä säädetään 27 päivänä kesäkuuta 1997 annetun yliopistolain (645/1997) 7 §:n 3 momentin nojalla:

1§ Koulutusvastuu

Erikoislääkärin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Kuopion, Oulun , Tampereen ja Turun yliopistoissa.

2§ Koulutukseen ottaminen

Erikoislääkärin tutkintoa suorittamaan voidaan ottaa henkilö, joka on saanut Suomessa oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia.

3§ Koulutuksen tavoitteet

Erikoislääkärin koulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalansa kehittämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Erikoisalan lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

4§ Koulutuksen järjestäminen

Erikoislääkärin tutkintoon johtava koulutus järjestetään koulutusohjelmina, joiden pituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on viisi tai kuusi vuotta.

Kahden tai useamman koulutusohjelman opintojen yhteisistä osuuksista muodostetaan yhteinen koulutusrunko, kun tämä on perusteltua yhteisen aineksen laajuuden ja erikoislääkärin tehtävissä tarvittavien valmiuksien vuoksi.

5§ Koulutusohjelmat

Koulutusohjelmat, joiden pituus on viisi vuotta ovat foniatria, fysiatria, geriatria, kliininen kemia, kliininen mikrobiologia, kliininen neurofysiologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, lastenneurologia, liikuntalääketiede, oikeuslääketiede, patologia, perinnöllisyyslääketiede, radiologia, silmätaudit, syöpätaudit ja terveydenhuolto.

Koulutusohjelmat, joiden pituus on kuusi vuotta ovat anestesiologia ja tehohoito, endokrinologia, gastroenterologia, gastroenterologinen kirurgia, ihotaudit ja allergologia, infektiosairaudet, kardiologia, keuhkosairaudet ja allergologia, kliininen farmakologia ja lääkehoito, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen hematologia, käsikirurgia, lastenkirurgia, lastenpsykiatria, lastentaudit, naistentaudit ja synnytykset, nefrologia, neurokirurgia, neurologia, nuorisopsykiatria, oikeuspsykiatria, ortopedia ja traumatologia, plastiikkakirurgia, psykiatria, reumatologia, sisätaudit, suu- ja leukakirurgia, sydän- ja rintaelinkirurgia, työterveyshuolto, urologia, verisuonikirurgia, yleiskirurgia sekä yleislääketiede.

Opetusministeriö päättää sosiaali- ja terveysministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on.

6§ Tutkinnon suorittaminen

Erikoislääkärin tutkinnon suorittamiseksi lääkäriin tulee:

- 1) toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitetussa virassa, toimessa tai tehtävässä 5§:n 1 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa viisi vuotta ja

5§:n 2 momentissa mainitussa koulutusohjelmassa kuusi vuotta sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen toimipaikkakoulutukseen;

2) suorittaa yliopiston hyväksymä kurssimuotoinen teoreettinen koulutus, jonka laajuus on vähintään 80 tuntia;

3) osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin; sekä

4) suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu.

Vähintään puoli vuotta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta koulutusajasta on suoritettava perusterveydenhuollossa.

Yliopisto voi hyväksyä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi koulutukseksi lääkäriin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetussa asetuksessa (1435/19939 tarkoitetun koulutuksen tai koulutusohjelmaan soveltuvan osan siitä sekä erikoislääkärin tutkintoon kuuluvaksi koulutukseksi opiskelun tai palvelun, jonka opiskelija on suorittanut ennen tutkintoon johtavan koulutuksen alkamista, ja koulutuksen aikana tapahtuvan palvelun muussa kuin yliopiston

hyväksymässä virassa, toimessa tai tehtävässä.

7§ Koulutusta koskevat ohjeet

Opetusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita koulutuksen järjestämisestä ja valtakunnallisesta kuulustelusta.

8§ Yhteistyöelimet

Erikoislääkärikoulutusta koskevissa kysymyksissä valtakunnallisena yhteistyöelimenä toimii terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8559/1994) 41§:ssä tarkoitettu neuvottelukunta tai neuvottelukunnan jaosto ja alueellisena yhteistyöeliminä toimivat yliopistojen yhteydessä olevat erikoislääkärikoulutuksen alueelliset neuvottelukunnat.

9§ Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Tällä asetuksella kumotaan erikoislääkäriin tutkinnosta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annettu asetus (691/1985) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumotun asetuksen 3 a §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin edelleen 31 päivään joulukuuta 2002.

Ennen tämän asetuksen voimaan tuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10§ Opiskelijoiden asemaa koskeva siirtymäsäännös

Tämän asetuksen tullessa voimaan kumotun asetuksen mukaista erikoislääkäriin tutkintoa varten opiskelevalla on oikeus siirtyä opiskelemaan tämän asetuksen mukaan tai jatkaa opintojaan kumotun asetuksen mukaan. Opiskelija siirtyy kuitenkin jatkamaan opintojaan tämän asetuksen mukaan, jollei hän ole suorittanut kumotun asetuksen mukaista tutkintoa vuoden 2005 loppuun mennessä. Yliopistot määräävät siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä.

Opiskelija voi lukea hyväkseen kumotun asetuksen mukaisiin opintoihin sisältyneet opintosuorituksensa tämän asetuksen mukaista tutkintoa varten.

Niiden opiskelijoiden osalta, jotka 1 momentin mukaisesti jatkavat opintojaan kumotun asetuksen mukaista erikoislääkäriin tutkintoa varten, sovelletaan soveltuvin osin kumotun asetuksen säännöksiä.

Opintojaksojen kuvaukset